

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۳۰
فقه و
زندگی

صوتی و تصویری

محمود صادقی

نشر معروف

قم خیابان مصلاى قدس پلاک ۶۸۲

صندوق پستی ۱۵۸ ۳۷۱۶۵

تلفن ۴۱ - ۳۲۹۳۹۱۴۰

فقه و زندگی (۳۰) صوتی و تصویری	نام کتاب
محمود صادقی	تدوین
سیدجمال الدین نصیری	ویراستار
نشر معروف - قم	ناشر
نگارش - قم	چاپ
اول - ۱۳۹۴	نوبت چاپ
۳۰۰۰	تیراژ
۹۷۸۶۰۰۶۶۱۲۳۴۸	شابک
۳۶۰۰۰ ریال	قیمت

سرشناسه: صادقی، محمود، ۱۳۵۲ -

عنوان و نام پدیدآور: فقه و زندگی صوتی و تصویری

مشخصات نشر: قم: نشر معروف، ۱۳۹۴.

مشخصات ظاهری: ۱۶۸ ص.

شابک: ۸-۳۴-۶۶۱۲-۶۰۰-۹۷۸

وضعیت فهرست نویسی: فیبای مختصر

یادداشت: فهرستنویسی کامل این اثر در نشانی: <http://opac.nlai.ir>

قابل دسترسی است

شماره کتابشناسی ملی: ۳۸۲۲۶۳۰

به سفارش:
ستاد احیای امر به معروف و نهی از منکر
و پژوهشکده امر به معروف و نهی از منکر

فهرست مطالب

- سخن پژوهشگرده ۱۳
- مقدمه مؤلف ۱۹

بخش اول:

کلیات تجارت

- فصل اول: کارهای پسندیده ۲۷
۱. یادگیری احکام ۲۷
۲. بردن نام خدای متعال ۲۹
۳. یاد الهی ۲۹
۴. جلب رضایت الهی ۳۱
۵. دایم با طهارت بودن ۳۱
۶. خوش رفتاری و احترام به مشتری ۳۲
۸. صداقت ۳۳

۹. نماز اول وقت ۳۴
۱۰. استخدام افراد مؤمن ۳۵
۱۱. دقت در تحویل اجناس ۳۶
۱۲. مستحبات فروش ۳۶
- فصل دوم: کارهای ناپسند** ۳۹
۱. نگاه به نامحرم ۳۹
- الف: بعضی از آثار مخرب و زیانبار نگاه به نامحرم ۴۰
- راه ورودی قلب ۴۰
- بذر شهوت ۴۱
- حسرت دایمی ۴۱
- سلب آسایش ۴۱
- ب: احکام نگاه ۴۳
- نگاه مردان به زنان ۴۳
- نگاه مردان به عکس زنان ۴۵
- نگاه زنان به مردان ۴۶
- نگاه زنان به عکس مردان ۴۷
۲. خلوت با نامحرم در محیط کار ۴۷
۳. شوخی با نامحرم ۴۹
۴. غیبت ۵۰
۵. غش در معامله ۵۱
۶. موسیقی ۵۲
- ضررهای شرعی و بهداشتی موسیقی ۵۲
- الف) تشویق به فساد اخلاق ۵۳

- ب) غفلت از یاد خدا..... ۵۳
- ج) آثار زیانبار بر اعصاب..... ۵۳
- د) غناء، ابزار کار استعمار..... ۵۴
- احکام موسیقی..... ۵۵
۷. آلودگی صوتی..... ۵۶
۸. کم فروشی کارگر به دستور کارفرما..... ۵۷
۹. دروغ گفتن در معامله..... ۵۷
۱۰. کالاهای قاچاق و دزدی..... ۵۷
۱۱. کم کاری..... ۵۸
۱۲. تماس بدنی به اقتضای شغل..... ۵۸
۱۳. مکروهات خرید و فروش..... ۵۹
- فصل سوم: معروفات صنف..... ۶۱
- فصل چهارم: منکرات صنف..... ۶۳

بخش دوم:

احکام و آداب تولید ابزار صوتی و تصویری

- فصل اول: احکام دوبله و سانسور..... ۷۱
- تقلید صدا..... ۷۲
- نازک کردن صدا..... ۷۲
- دروغ گفتن..... ۷۳
- خندیدن و گریه کردن..... ۷۴
- سانسور..... ۷۵

- فصل دوم: احکام سینما و بازیگری ۷۹
- بازیگری زنان ۸۱
- اختلاط زن و مرد در سینما ۸۱
- بازی در نقش همسر ۸۲
- کلمات محبت آمیز و شوخی در فیلم ۸۲
- تغییر سبک زندگی ۸۳
- فیلم زندگی اهل بیت علیهم السلام و عالمان دینی ۸۴
- آرایش و پوشیدن لباس جنس مخالف در فیلم ۸۶
- توصیه ها و پیشنهادات ۸۶

بخش سوم:

احکام و آداب خرید و فروش

- فصل اول: احکام فروش لوازم صوتی و تصویری ۹۱
- رادیو تلویزیون در کلام امام خمینی رهبر ۹۲
۱. حساس ترین رسانه ۹۲
۲. تقویت نیروی انسانی ۹۳
۳. دانشگاه عمومی ۹۳
۴. تضعیف انسانیت ۹۵
۵. آموزندگی ۹۵
۶. استقلال و آزادی ۹۶
- احکام رادیو تلویزیون ۹۶
- شیوه های جذب مشتری ۹۸
- الف: تبلیغ کالای خاص ۹۸
- ب: جایزه دادن ۹۸

- ج: استفاده از نور پردازی زیاد ۹۹
- د: تبلیغ کالاهاى خارجى ۹۹
- بالا بردن قیمت جنس، جهت تخفیف ۱۰۰
- گرفتن انعام ۱۰۰
- احکام ماهواره ۱۰۱
- تأثیر ماهواره بر جامعه ۱۰۱
- سوالات فقهی ماهواره ۱۰۴
- فصل دوم: احکام ویدئو کلوپ و خدمات رایانه ای ۱۰۷**
- اشتغال در ویدئو کلوپ ۱۰۷
- اجاره دادن ویدئو و فیلم ۱۰۸
- فروش سی دی و فیلم ۱۰۹
- نگهداری فیلم و عکس مبتذل ۱۰۹
- تکثیر و رایت محتوای حرام ۱۱۰
- عکس بازیگران ۱۱۰
- مدارک مشتری نزد فروشنده ۱۱۱
- بررسی فلش قبل از رایت ۱۱۱
- سرقت اطلاعات رایانه‌ای ۱۱۲
- تدوین و میکس فیلم‌های عروسی ۱۱۳
- دانلود فایل‌های اینترنتی ۱۱۴
- تأییدات وزارت ارشاد ۱۱۵
- خمس کالای داخل مغازه ۱۱۵
- کپی رایت ۱۱۶
- الف: قوانین کپی رایت ۱۱۷

- ب: احکام کپی رایت ۱۱۸
- شکستن قفل نرم افزار..... ۱۱۸
- رایت و تکثیر سی دی..... ۱۱۹
- رایت محصولات مذهبی ۱۲۳
- رایت سی دی های مستهجن ۱۲۴
- کپی و رایت فیلم های خارجی ۱۲۴
- الف) با زیرنویس فارسی ۱۲۴
- ب) دوبله شده ۱۲۵
- ج) رایت فیلم های خارجی ۱۲۶
- محصولات مشترک ۱۲۶
- کپی فیلم و صوت روی کامپیوتر ۱۲۷
- فصل سوم: بازیهای رایانه‌ای** ۱۲۹
- اهداف بازی های رایانه ای ۱۳۰
۱. تخریب چهره مقدس اسلام ۱۳۱
۲. توهین به مقدسات در بازی ها ۱۳۱
۳. القاء ناجی بودن آمریکا ۱۳۴
۴. ترویج سبک زندگی غربی ۱۳۴
۵. تحریک شهوات و مسائل جنسی ۱۳۵
- آسیب های بازی های رایانه ای** ۱۳۶
۱. مشکلات جسمانی ۱۳۶
۲. بلوغ زودرس ۱۳۷
۳. متزلزل شدن روابط خانواده ۱۳۷
۴. منزوی شدن ۱۳۸

۵. چاقی ۱۳۸
۶. خشونت طلبی و پرخاشگری ۱۳۸
۷. اِفت تحصیلی ۱۳۹
- بازیهای نامناسب ۱۴۰
- بازی کانتر ۱۴۰
- احکام بازیهای رایانه ای ۱۴۱
- توصیه‌هایی به والدین دربارهٔ بازیهای رایانه ای ۱۴۵
- قانون بازی‌های رایانه ای: ۱۴۶
- فصل چهارم: تعمیرات وسایل صوتی تصویری ۱۴۹

بخش چهارم:

احکام و آداب واردات

- واردات کالای خارجی ۱۵۵
- اثر واردات کالا در جامعه ۱۵۶
۱. رکود اقتصاد داخلی ۱۵۶
۲. تقویت دشمنان ۱۵۷
- دو مسئله ۱۵۸
- قاچاق کالا ۱۵۸
- توصیه‌هایی به مسئولین ۱۵۹
- آدرس دفاتر مراجع تقلید ۱۶۱
- مقام معظم رهبری ۱۶۱
- آیت الله سیستانی ۱۶۱
- آیت الله شبیری زنجانی ۱۶۱

- آیت الله مکارم شیرازی ۱۶۲
- آیت الله وحید خراسانی ۱۶۲
- آیت الله نوری همدانی ۱۶۲
- آیت الله صافی گلپایگانی ۱۶۲

منابع

- الف. کتابها ۱۶۳
- ب. مجلات ۱۶۷
- ج. سایتها ۱۶۷

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

سخن پژوهشکده

فقه و زندگی و سبک زندگی اسلامی

اسلامی شدن زندگی اجتماعی در مرحله شناخت سه گام دارد:

۱. شناخت معروف و منکر در فعالیت های فردی و روابط انسان و خداوند عزّوجلّ.
 ۲. شناخت معروف و منکر در حوزه روابط اجتماعی و معاملات اقتصادی.
 ۳. شناخت معروف و منکر در روابط دولت و ملت.
- در گام اول فعالیت های فقهی، اخلاقی پژوهشهای اخلاق مدار فراوانی توسط عالمان و محققان پدید آمده و اصلاح و تقویت روابط عبادی، عقیدتی و معرفتی انسان با

خداوند متعال را مورد توجه قرار داده است. گام دوم یعنی شناخت معروف و منکر در روابط اجتماعی و معاملات اقتصادی، کاری است که با وجود برخی از آثار علمی و پژوهشهای ارزشمند با نگاه تخصصی به هر صنف مورد توجه قرار نگرفته است. سلسله کتابهای «فقه و زندگی» به پژوهش و نگارش در حوزه اصناف خاص توجه دارد و بایدها و نبایدهای فقهی و اخلاقی و آداب اسلامی هر اتحادیه صنفی و دست اندرکاران مشاغل مختلف تولیدی، توزیعی، و خدماتی را محور پژوهش و نگارش و اطلاع‌رسانی خویش می‌داند.

گام سوم در شناخت معروف و منکر به روابط مردم و حکومت‌ها اختصاص دارد، اسلامی شدن روابط دولت و ملت بالاترین گام به سوی رضای خداوند متعال محسوب می‌شود و در سایه پیروی از رهبری الهی و تسلیم دولت و ملت در برابر قوانین قرآن و عترت امکان پذیر است.

در حدود سال‌های ۱۳۷۲ ش با آغاز فعالیت‌های ستاد احیای امر به معروف و نهی از منکر طرح پژوهشی «فقه و زندگی» توسط جناب حجت الاسلام والمسلمین حاج شیخ محمد حسین فلاح زاده، در پژوهشکده باقر العلوم ع قم، پی‌ریزی شد. هدف طرح، تألیف و تدوین مجموعه کتابهایی در زمینه آداب و احکام اسلامی برای

اصناف و مشاغل گوناگون اقتصادی و بازاریان کشور بود. با هماهنگی این دو نهاد فرهنگی تألیف حدود بیست جلد از این مجموعه در سال‌های آغاز کمک خوبی به بازاریان متدین در زمینه شناخت احکام شرعی و حلال و حرام مشاغل بشمار می‌رفت. اما مثل بسیاری دیگر از طرح‌ها این کار هم به دلایل مختلف ناتمام ماند و در زمینه‌ی احکام فقهی بسیاری اصناف اثری فراهم نیامد. ضرورت اسلامی شدن بازار، علاقه‌ی بسیاری از کسبه‌ی محترم در بخش‌های تولید و توزیع و خدمات و پیگیری ریاست محترم ستاد احیاء حجه الاسلام و المسلمین زرگردام عزه‌العالی سبب احیای مجدد این طرح پژوهشی کاربردی در سال ۱۳۹۳ ش شد و تألیف و تدوین کتبی دیگر در زمینه فقه اصناف در دستور کار پژوهشکده امر به معروف و نهی از منکر قرار گرفت.

در سال‌های آغازین، این پژوهش‌ها با هدایت و حمایت ستاد و نظارت علمی و فقهی برادران گرامی حجج اسلام محمد حسین فلاح زاده و محمود مهدی پور شکل گرفت و بیست و چند دفتر از آن فراهم آمد. اینک بار دیگر پس از حدود چهارده سال، این کار ناتمام و بر زمین مانده به توفیق الهی و نظارت جناب حجت الاسلام والمسلمین آقای حاج سید محمد تقی علوی و همکاری گروهی

از فضیله‌ی حوزه علمیه قم در پژوهش‌کنده امر به معروف و پیگیری می‌شود.

همیشه اصناف محترم و صاحبان مشاغل در انجام وظیفه خود نیاز به احکام و قوانین الهی دارند و لازم است معروف و منکرات صنفی را بشناسند. تحولات صنفی و دگرگونی‌ها در حوزه کسب و کار سبب می‌شود که احکام براساس نیازهای روز مورد بازنگری فقهی و علمی قرار گیرد و تفقه و اجتهاد جدید ضرورت یابد. از این رو بار دیگر با استفاده از فتاوی مراجع بزرگوار تقلید و قوانین مصوب شورای نگهبان موضوعات کار نشده در برنامه پژوهشی قرار گرفت و بیست اثر جدید تحقیق و تولید شد. عناوین پژوهش‌های سال ۱۳۹۳ ش بدین شرح است:

۱. احکام صنف طلا و جواهر
۲. احکام تلفن همراه
۳. احکام بازی‌های رایانه‌ای
۴. احکام صنف اتوبوس‌رانی
۵. احکام صنف فرش و تابلوفرش
۶. احکام صنف کیف و کفش (سراجان)
۷. احکام صنف ماهی فروشان
۸. احکام صنف ناشران
۹. احکام صنف پوشاک

۱۰. احکام صنف نانوایان
۱۱. احکام صنف اینترنت و رایانه
۱۲. احکام صنف پرندگان و پرنده فروشان
۱۳. احکام صنف اغذیه فروشان
۱۴. احکام صنف پارک‌ها
۱۵. احکام عمومی کسب و کار
۱۶. احکام صنف قهوه‌خانه‌ها
۱۷. احکام صنف الکتریکی
۱۸. احکام صنف داروخانه‌ها
۱۹. احکام صنف صوتی و تصویری
۲۰. احکام بیمه‌ها

این دفتر از فقه و زندگی که با تلاش برادر گرامی حجت الاسلام محمود صادقی پدید آمده به احکام صنف لوازم و ادوات صوتی و تصویری اختصاص یافته است و امیدواریم محققان و بازاریان محترم با ارائه تجارب و مسائل شرعی خویش ما را در تکمیل این اثر یاری کنند. با درخواست توفیق از خداوند دانا و توانا و یاری محققان حوزوی و همراهی اصناف کشور، بسیج اصناف و مسئولان ستادهای امر به معروف، می‌توان به سوی اسلامی شدن بازار، آرامش روانی جامعه، کاهش جرم و

تخلفات اقتصادی و کسب رضای حضرت حق گامهایی بلندتر برداشت.

امیدواریم با شناخت احکام الهی در تمام بخش‌ها و اجرای آن در زندگی فردی و اجتماعی و در سایه فقه ناب اسلامی و با هدایت حضرت بقیة الله عجل الله تعالی فرجه الشریف، توحید و عدالت در سراسر عالم حاکم گردد. ان شاء الله.

قم پژوهشکده امر به معروف و نهی از منکر

خیابان سمیه کوچه ۱۲ پلاک ۳۵۵

Al-adl.ir

info@al-adl.ir

مقدمه مؤلف

خدای متعال در قرآن کریم به بعضی از امکانات ویژه‌ای که به انسانها عطا کرده است، اشاره کرده، می‌فرماید:

﴿وَجَعَلْ لَكُمْ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ﴾؛ و برای شما گوش و چشمها و دلها قرار داد، باشد که سپاسگزاری کنید.^۱

و در جای دیگر اعلام می‌دارد که در قیامت از این عضوها سؤال می‌شود:

﴿إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ أُولَئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْئُولًا﴾؛ گوش و چشم و قلب، همه مورد پرسش واقع

خواهند شد)^۱.

با توجه به آیات و روایات، اعضاء و جوارح انسان مسئول هستند و باید در مسیری قرار بگیرند که انسان را به کمال برسانند، پس صنف «لوازم صوتی و تصویری»^۲ باید بدانند که چه کار با عظمتی را بر عهده دارند؛ چون وسایلی را تولید و توزیع می‌کنند که نیاز فرهنگی و فکری انسانها را برطرف می‌کند و از طرف دیگر، با همین کار می‌توانند در ترویج معارف الهی سهیم باشند.

صنف صوتی تصویری، صنفی است که در آن ابزار و وسایلی تولید و توزیع می‌شود که اطلاعات و مفاهیم شنیداری و دیداری را از طریق صدا و تصویر به افراد و مخاطباناش انتقال می‌دهد. تلویزیون^۳، رادیو، ضبط صوت، ویدیو، تلفن همراه، ماهواره، دیسک سخت (سی دی و دی وی دی)، فلش مموری، ام پی تری پلیر، ام پی فور و... محصولات هستند که توسط این صنف تولید و

۱. اسراء / ۳۶.

۲. صنف صوتی تصویری در (۱۳۴۳ش) در تهران تأسیس شد (اتحادیه صنف فروشندگان دستگاه‌های صوتی تصویری: www.etstm.ir).

۳. سیستم الکترونیکی است که تصاویر و صداها را دریافت می‌کند. اولین تلویزیون شناخته شده به سال (۱۹۰۷م) برمی‌گردد.

(www.merriam-webster.com)

۴. یک سیستم الکترونیکی است که سیگنالهای صوتی را دریافت می‌کند. اولین رادیوی شناخته شده به سال (۱۹۱۳م) برمی‌گردد. (همان)

توزیع می شوند.

این وسایل دو نوع کاربرد دارند: هم می توانند ابزاری برای یادگیری علوم و معارف باشند و هم از بهترین آلات برای انحراف و سقوط جامعه بشری از انسانیت؛ چون می توانند انسان را به مرحله ای برسانند که از حیوانات نیز پست تر شود:

﴿أَمْ تَحْسَبُ أَنَّ أَكْثَرَهُمْ يَسْمَعُونَ أَوْ يَعْقِلُونَ إِنْ هُمْ إِلَّا كَالْأَنْعَامِ بَلْ هُمْ أَضَلُّ سَبِيلًا﴾؛ آیا گمان می کنی بیشتر آنان [سخن حق را] می شنوند یا [در حقایق] می اندیشند؟ آنان جز مانند چهارپایان نیستند؛ بلکه آنان گمراه ترند! °
در جامعه بشری امروز، مردم از وسایل صوتی تصویری استفاده می کنند و اخبار، اطلاعات و خواسته های لازم خود را از این طریق به دست می آورند. بسیاری از دشمنان زمانی که بخواهند کشور دیگری را از پا در بیاورند و آن را نابود کنند، از این ابزار استفاده می کنند و مردم آن جامعه را تحت تأثیر افکار و عقاید خود قرار می دهند.

می توان یکی از اهداف تولید کنندگان و فروشندگان این وسایل را، حفظ نظام اسلامی و مبانی نظری آن دانست. این عزیزان از هرگونه اموری که باعث تضعیف آن می شود، جداً باید اجتناب کنند. امام خمینی علیه السلام

دربارهٔ حفظ انقلاب اسلامی می‌فرمودند: «از این جهت، این سازمان (صدا و سیما) باید صد در صد به صورتی باشد که با نهضت و انقلاب اسلامی بسازد. نه اینکه ما بگوییم رادیو تلویزیون اسلامی هست؛ ولی بینیم یک حرفهایی در آن می‌زنند که به اسلام و به انقلاب اسلامی لطمه وارد می‌آورد.»^۱

بعضی از مباحثی که در این کتاب آورده می‌شود مانند «سینما، دوبله، سانسور و...» از آن جهت که با محتوای محصولات صوتی تصویری در ارتباط است ذکر می‌شود و امیدوارم مفید واقع شود.

این صنف با اصناف دیگری مانند «خدمات کامپیوتری»، «عرضه‌کننده محصولات فرهنگی»،^۲ «الکترونیک»^۳، «لوازم خانگی» و... در ارتباط می‌باشد لذا به اختصار به احکام و آداب این اصناف هم اشاره‌ای می‌شود تا علاوه بر صنف صوتی تصویری، اصناف دیگر هم از این کتاب بهره‌مند شوند.

این اثر دارای چهار بخش می‌باشد که به اختصار معرفی می‌شود:

۱. صحیفه نور، امام خمینی، ج ۱۲، ص ۲۹۱، سخنرانی در حضور مدیر عامل صدا و سیما، ۱۳۵۹/۲/۲۳.
۲. مانند ویدئوکلپها.
۳. مانند تعمیرگاههای وسائل صوتی تصویری.

بخش اول: کلیات تجارت که شامل (کارهای پسندیده، کارهای ناپسند، معروفات صنف و منکرات صنف) می باشد.

بخش دوم: احکام و آداب تولید که شامل (احکام دوبله و سانسور، احکام سینما و بازیگری، و توصیه به مسئولین) می باشد.

بخش سوم: احکام و آداب خرید و فروش که شامل (احکام فروش، احکام ویدئو کلوپ و خدمات رایانه ای، بازی های رایانه ای، تعمیرات وسایل صوتی تصویری) می باشد.

بخش چهارم: احکام و آداب واردات و صادرات که شامل (واردات کالای خارجی، اثر واردات بر جامعه، قاچاق و توصیه به مسئولین) می باشد.

نکته: اگر در کتاب، نظرات فقهی مرجع تقلیدی ذکر نشد یا به آن دست نیافتیم یا در این مورد نظری نداشته اند. ان شاء الله در صورتی که این نظرات را به دست بیاوریم در چاپهای بعدی اضافه می شود.

نکته: خوانندگان محترم در صورتی که در یک موضوع خاص، مسئله شرعی ای را در این کتاب پیدا نکردند حتماً از مرجع تقلید خودشان استفتاء کنند.

این اثر با نظارت «پژوهشکده امر به معروف و نهی از

منکر» تهیه شده است و امیدواریم که خوانندگان محترم از آن در مسیر رشد خود و جامعه استفاده کنند. در پایان از تمام عزیزانی که بنده را در تهیه این مجموعه یاری فرمودند تشکر می‌کنیم و از خدای مٓان موفقیت آنها را خواستاریم.

بخش اول:

کلیات تجارت

در این بخش، مطالبی ارائه می‌شود که برای هر کسب و کاری مفید و لازم به حساب می‌آید و دانستن آنها باعث می‌شود تا در شغل و حرفه‌ی خود موفق باشیم و بتوانیم از گناهان، خطرات و آسیبهای شغلی در امان بمانیم و در نتیجه، بهتر خدمتگزار مردم عزیز کشورمان باشیم.

فصل اول:

کارهای پسندیده

تجارت و معامله کردن با زندگی افراد یک جامعه ارتباط مستقیم دارد؛ لذا اسلام برای آن دستورات و توصیه‌های راهگشایی را مطرح کرده است. فروشندگان محترم با به کارگیری آنها می‌توانند معاملات خوبی را انجام دهند و جامعه خود را به رشد و تعالی برسانند. در این قسمت برخی از دستورات مهمی که سزاوار است انجام شود بیان می‌شود:

۱. یادگیری احکام

یکی از مهم‌ترین نکاتی که هر کاسب و تاجری سزاوار است به آن توجه و دقت کامل داشته باشد، یادگیری

مسائل و احکام شرعی^۱ آن شغل^۲ یا حرفه و صنف می باشد؛ زیرا اگر کسی بدون در نظر گرفتن احکام شرعی وارد شغلی شود،^۳ ممکن است دچار آسیبهایی شود که رهایی از آن چندان راحت و آسان نباشد و چه بسا به نابودی دنیا و آخرت او منجر شود.

مولای متقیان علی علیه السلام بارها می فرمودند:

«يَا مَعْشَرَ التُّجَّارِ الْفِقْهَ ثُمَّ الْمُتَجَرِّ الْفِقْهَ ثُمَّ الْمُتَجَرِّ الْفِقْهَ ثُمَّ

الْمُتَجَرِّ؛ ای تاجران! ابتدا فقه و احکام شرعی تجارت را

فراگیرید، سپس به تجارت پردازید.»

تکرار در روایت، به ما گوشزد می کند که فهم و یادگیری

۱. بر هر کسی که خودش به تجارت و سایر انواع کسب مشغول است، واجب است که احکام و مسائل مربوط به آن را یاد بگیرد تا صحیح آن را از فاسدش بشناسد و از ربا سالم بماند که مقدار لازم، آن است که حکم تجارت و معامله ای را که انجام می دهد، در همان موقع انجام دادن، ولو از روی تقلید، بداند. (ترجمه تحریر الوسيلة، امام خمینی، ج ۲، ص ۳۵۷).

۲. امام صادق علیه السلام فرمودند: «...كُلُّ ذِي صِنَاعَةٍ مُضْطَرٌّ إِلَى ثَلَاثِ خِلَالٍ يَجْتَلِبُ بِهَا الْمَكْسَبَ ... وَهُوَ أَنْ يَكُونَ حَادِقًا بِعَمَلِهِ ... هر صاحب شغلی باید سه صفت داشته باشد تا با آنها جذب کند... در آن حرفه و صنعت، حاذق و متخصص باشد.» (تحف العقول، ابن شعبه حرانی، ص ۳۲۲)

۳. امام علی علیه السلام فرمودند: «مَنْ اتَّجَرَ بِغَيْرِ عِلْمٍ اِزْتَمَ فِي الرِّبَا ثُمَّ اِزْتَمَ؛ هر کس بدون علم (و آگاهی لازم) به تجارت مشغول شود، در ربا فرو می رود.» (کافی، کلینی، ج ۵، ص ۱۵۴، ح ۲۳).

۴. همان، ص ۱۵۰، ح ۱.

مسائل (مخصوصاً احکام و آداب شرعی) هر شغلی از اهمیت و حساسیت بالایی برخوردار است. حضرت علی علیه السلام در ادامه حدیث، ابتلا به ربا را مهم‌ترین آسیب تجارت بدون آگاهی لازم می‌دانند و می‌فرمایند: «به خدا قسم! ربا در این امت، از راه رفتن مورچه بر روی سنگ مخفی‌تر است»^۱ یعنی «ربا» در معاملات آنقدر مخفی است که فقط کسانی که «احکام معامله» را به خوبی فرا گرفته باشند می‌توانند از آسیبهای آن در امان باشند.

۲. بردن نام خدای متعال

سزاوار است تاجران و فروشندگان مؤمن، کارهای خود را با نام خدای متعال شروع کنند تا کسب و کارشان رنگ و بوی الهی پیدا کند و موجب برکات شود.^۲

۳. یاد الهی

در بازار و محل کسب و کار، رفت و آمد مردم بیشتر از جاهای دیگر است و با امور مادی بیشتر ارتباط دارند لذا

۱... وَاللَّهُ لِلرَّبَا فِي هَذِهِ الْأُمَّةِ أَخْفَى مِنْ دَيْبِ التَّمَلِّ عَلَى الصَّفَا (همان).

۲. امام باقر علیه السلام: «... ینبغی الإتیان به عند افتتاح کلّ امر عظیم أو صغیر لیبارک فیه؛ ... سزاوار است (بسم الله) گفتن در آغاز هر کار بزرگ و کوچکی؛ زیرا بواسطه این کار برکت در کارتان واقع می‌شود.» (اطیب البیان فی تفسیر القرآن، طیب، ج ۱، ص ۹۳)

احتمال آلوده شدن به گناه زیادتر است،^۱ طبیعتاً غفلت مردم نیز شدت پیدا می‌کند،^۲ لذا سزاوار است تاجران و فروشندگان در طول کسب و کار، همیشه به یاد خدای متان باشند تا از خطرات و آسیبهای کاری در امان بمانند و همیشه آرامش داشته باشند که:

﴿الَّذِينَ آمَنُوا وَتَطْمَئِنُّ قُلُوبُهُمْ بِذِكْرِ اللَّهِ أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ﴾^۳؛ [بازگشتگان به سوی خدا] کسانی [هستند] که ایمان آوردند و دلهایشان به یاد خدا آرام می‌گیرد. آگاه باشید! دلها فقط به یاد خدا آرام می‌گیرد.

پس بهتر است کاسبان عزیز در تمام اوقات، زبان و قلب آنان به ذکر الهی^۴ مشغول باشد تا از وسوسه‌های

۱. امام علی علیه السلام فرمودند: «مَجَالِسُ الْأَشْوَاقِ مَحَاضِرُ الشَّيْطَانِ؛ مکانهای بازار محل‌های حضور شیطان هستند.» (عیون الحکم و المواعظ، لیثی، ص ۴۸۸، ح ۹۰۳۸).

۲. رسول الله صلی الله علیه و آله فرمودند: «بازار، مکان سهو و غفلت است، پس هر کس در آن خدای متعال را تسبیح گوید، برای او یک میلیون ثواب می‌نویسند.» (التفسیر المعین للواعظین و المتعظین، بغدادی، ص ۳۶۱)

۳. رعد / ۲۸.

۴. امام صادق علیه السلام فرمودند: در محل کسب و کار بگو: «اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ خَيْرِهَا وَ خَيْرِ أَهْلِهَا وَ أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّهَا وَ شَرِّ أَهْلِهَا اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ أَنْ أَظْلِمَ أَوْ أَظْلَمَ أَوْ أُبْغِيَ أَوْ يُبْغَى عَلَيَّ أَوْ أُعْتَدَى أَوْ يُعْتَدَى عَلَيَّ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ إِبْلِيسَ وَ جُنُودِهِ وَ شَرِّ فَسَقَةِ الْعَرَبِ وَ الْعَجَمِ وَ حَسْبِيَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَ هُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ: پروردگارا! از تو خیر بازار و اهلش را درخواست می‌کنم و از شر بازار و

شیطان محفوظ باشند و به گناهان شغلی آلوده نشوند.^۱

۴. جلب رضایت الهی

اگر قرار است معامله‌ای انجام دهیم تا سود ببریم، باید سعی کنیم کارمان مورد رضایت خدای متعال باشد و به خاطر سودهای دنیوی، خدای متان را فراموش نکنیم؛ وگرنه بزرگ‌ترین ضرر را کرده‌ایم؛ ولی خود متوجه آن نیستیم.

۵. دایم با طهارت بودن

سزاوار است انسان در همه حال، خصوصاً هنگام کار با طهارت (با وضو و پاکی از جنابت) باشد تا همیشه از نورانیت و برکات الهی بهره‌مند گردد.

اهلش به تو پناه می‌برم. بارپروردگارا؛ پناه می‌برم به تو از اینکه ظلم کنم یا مورد ظلم قرار بگیرم، یا ستم کنم یا مورد ستم واقع شوم، یا به دیگران تجاوز و ستم بکنم یا مورد تجاوز و ستم قرار بگیرم. خداوندا؛ از شر ابلیس و لشگریانش و شرفاسقان عرب و عجم به تو پناه می‌برم؛ و خدا مرا کفایت می‌کند. نیست خدایی جز او، براو توکل می‌کنم و او پروردگار عرش با عظمت است» (کافی، کلینی، ج ۵، ص ۱۵۶، ح ۲).

۱. پیامبر اکرم ﷺ درباره غفلت و آلوده بودن بازار فرمودند: «شَرُّ بَقَاعِ الْأَرْضِ الْأَسْوَاقُ وَهِيَ مَيْدَانُ إِبْلِيسَ؛ بدترین مکان زمین، بازارها می‌باشد که حقیقتاً میدان شیطان است.» (من لا یحضره الفقیه، صدوق، ج ۳، ص ۱۹۹، ح ۳۷۵۱).

۶. خوش رفتاری و احترام به مشتری

یکی از مسائلی که فروشندگان محترم باید به آن اهمیت بدهند «خوش رفتاری» با مشتری است که منجر به جذب، خرید و رضایت بیشتر مشتریان می شود.

امام صادق عَلَيْهِ السَّلَامُ فرموده اند: «کامل ترین مؤمنین در ایمان کسانی هستند که با مردم خوش رفتارتر باشند»؛^۱ یعنی اگر فروشندگان با مشتری خود خوش برخورد باشند، ایمانشان نیز کامل تر می شود. همچنین در روایت است که افراد خوش رفتار با مردم، اجر و پاداش کسی را دارند که روزها را روزه گرفته و شبها را تا به صبح به عبادت مشغول بوده است^۲ و همچنین ثواب شخصی را دارد که پیوسته در راه خداوند متان در جهاد می باشد: «خدای تبارک و تعالی به کسی که خوش خلق است، ثواب کسی را عطا می کند که در راه خدا برای جهاد، پیوسته در رفت و آمد است».^۳

بعضی اوقات علاقه داریم بیشتر از یک مغازه خرید کنیم. هنگامی که دقت می کنیم، می بینیم علت این

۱. إِنَّ أَكْمَلَ الْمُؤْمِنِينَ إِيمَانًا أَحْسَنُهُمْ خُلُقًا (کافی، کلینی، ج ۲، ص ۹۹، ح ۱).

۲. رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ صَاحِبَ الْخُلُقِ الْحَسَنِ لَهُ مِثْلُ أَجْرِ الصَّائِمِ الْقَائِمِ». (همان، ص ۱۰۰، ح ۵).

۳. امام صادق عَلَيْهِ السَّلَامُ فرمودند: إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى لِيُعْطِيَ الْعَبْدَ مِنَ الثَّوَابِ عَلَى حُسْنِ الْخُلُقِ كَمَا يُعْطَى الْمُجَاهِدَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ يَغْدُو عَلَيْهِ وَيَرُوحُ (همان، ص ۱۰۱، ح ۱۲).

علاقه، نوع برخورد فروشنده با ما است؛ چون با مشتریان خود با احترام برخورد می‌کند.

۸. صداقت

جمعی قصد تجارت داشتند، گفتند: خوب است ابتدا خدمت امام صادق علیه السلام برویم و با ایشان مشورت کرده، درخواست دعا کنیم. هنگامی که به خدمت حضرت رسیدند، حضرت برای آنان دعا نمودند و فرمودند: «در صحبت کردن صداقت داشته باشید! در تجارت، عیب (کالا) را مخفی و کتمان نکنید و مشتری را فریب ندهید که همانا فریب دادن او ربا (و سود بردن حرام) است. آنچه را که نسبت به خود راضی هستید، برای دیگران نیز راضی باشید... همانا تاجر با صداقت در روز قیامت با فرشتگان بزرگوار نیکوکار همراه است»^۱.

اگر فروشندگان به این موضوعات اهمیت بدهند، به درجاتی می‌رسند که در قیامت با «صدیقین و شهدا» محشور می‌شوند.^۲ پس برخورد صادقانه با مشتری، سبب جذب مشتری بیشتر و تقویت انسانهای صالح می‌شود.

۱. فتح الأبواب بین ذوی الألباب و بین رب الأرباب، سید بن طاووس، ص ۱۶۰.

۲. پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند: التَّاجِرُ الصَّدُوقُ يَحْشُرُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَعَ الصَّدِيقِينَ وَالشَّهَدَاءِ (المحججه البيضاء فیض کاشانی، ج ۴، ص ۱۴۰).

۹. نماز اول وقت

کاسب مومنی را می‌شناختم که وقت نماز، درون مغازه‌اش سجاده‌ای را پهن می‌کرد و مشغول نماز می‌شد؛ یعنی کسب و کار او را از نماز اول وقت باز نداشته بود.^۱ از دیدن این صحنه آنقدر لذت می‌بردم که واقعاً قابل توصیف نیست؛ چون این شخص رابطه خود با خدای خویش را با سود بیشتردنیوی معاوضه نکرده بود و مصداق آیه: «رِجَالٌ لَا تُلْهِهِمْ تِجَارَةٌ وَلَا بَيْعٌ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَإِقَامِ الصَّلَاةِ»^۲ می‌باشد. مطمئنم که سود واقعی را این کاسب مؤمن برده است.^۳

کاسبی که هنگام نماز، تمام کارها را (در صورت

۱. امام رضا علیه السلام فرمودند: «... وَإِذَا كُنْتَ فِي تِجَارَتِكَ وَحَضَرَتِ الصَّلَاةُ فَلَا يَشْغَلُكَ عَنْهَا مَتَجَرُّكَ...؛ زمانی که در حال تجارت بودی و وقت نماز رسید، کسب و کارت تو را از نماز باز ندارد.» (الفقه المنسوب إلى الإمام الرضا علیه السلام، ص ۲۵۱).

۲. مردانی که بازرگانی و خرید و فروش ایشان را از یاد خدا و برپا داشتن نماز و دادن زکات مشغول نکند. (نور/ ۳۷)

۳. امام صادق علیه السلام درباره آیه «رِجَالٌ لَا تُلْهِهِمْ تِجَارَةٌ وَلَا بَيْعٌ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ» فرمودند: «كَانُوا أَصْحَابَ تِجَارَةٍ فَإِذَا حَضَرَتِ الصَّلَاةُ تَرَكُوا التِّجَارَةَ وَانْطَلَقُوا إِلَى الصَّلَاةِ وَهُمْ أَعْظَمُ أَجْرًا مِمَّنْ لَمْ يَتَّجِرْ؛ این افراد صاحبان تجارت بودند. زمانی که وقت نماز فرا می‌رسید، تجارت را رها کرده، به سوی ادای نماز می‌رفتند و اینها اجرشان از افراد دیگر که تاجر نیستند (و نماز را اول وقت به جا می‌آورند) با عظمت تراست.» (من لا يحضره الفقيه، صدوق، ج ۳، ص ۱۹۲، ح ۳۷۲۰).

۴. آقای قرآنی می‌فرمودند: «شهید رجایی سخنرانی می‌کرد که اول وقت

امکان) تعطیل می‌کند^۱، باعث برکت زندگی و کسب و کار خویش می‌شود.

۱۰. استخدام افراد مؤمن

س: آیا استخدام خانمهای بدحجاب اشکال دارد؟
ج: باید بر اساس قوانین و مقررات عمل شود، ضمناً «امر به معروف و نهی از منکر» با رعایت شرایط^۲ آن نباید ترک شود.^۳

اگر در مشاغل مختلف افرادی را استخدام کنند که

(نماز) شد. گفت: آقایان! اگر الان وسط سخنرانی، يك شخصیت مهم مملکتی با من يك کار مهمی داشته باشد، اجازه می‌دهید بروم گوشه را بردارم؟ مردم گفتند: بله، بروید گوشه را بردارید. گفت: الان خدا پشت خط است. تلفن خدا صدا می‌کند. اذان است و من می‌خواهم نماز بخوانم. مردم نیز به تبعیت از ایشان رفتند نماز بخوانند.» (نرم افزار مجموعه آثار قرائتی، برنامه درس‌هایی از قرآن، سال ۷۱، نماز جماعت ۲، ص ۴).

۱. شهید رجایی می‌فرمود: «به نماز نگویید کار دارم، به کار بگویید نماز دارم.» (یکصد و چهارده نکته درباره نماز، قرائتی، ص ۳۰).

۲. الف: معروف و منکر را بشناسد
ب: احتمال بدهد که امر به معروف یا نهی از منکر در مخاطب تأثیر گذار است.

ج: آن که بداند شخص گنهکار بنا دارد گناه خود را تکرار کند،
د: امر به معروف یا نهی از منکر برای او مفسده‌ای مانند ضرر جانی یا آبرویی یا مالی قابل توجهی نداشته باشد. (توضیح المسائل، امام خمینی، ص ۵۹۶، م ۲۶۵۹).

۳. استفتاء آیت الله مکارم، ۱۳۹۳/۲/۱۷.

معیارهای اسلامی را داشته باشند و باعث ترویج و اشاعه ناهنجاریها در جامعه نشوند، بهتر است تا معاذ الله در گناه آنها شریک نباشند.

۱۱. دقت در تحویل اجناس

کسانی که مسئول جابجایی و حمل و نقل وسایل صوتی تصویری هستند، باید توجه داشته باشند که به این وسایل ضرری وارد نشود؛ چون اگر در این امر کوتاهی کنند و به کالاهای فروشنده یا خریدار خسارتی وارد شود، ضامن هستند و باید آن خسارت را پرداخت کنند.^۱

۱۲. مستحبات فروش

- اجمال و اقتصار داشتن در طلب مال، به طوری که نه کوتاهی کند و نه حریص باشد.^۲
- اگر کسی در خرید و فروش پشیمان شد و درخواست بهم زدن آن را در وقت مقتضی کرد، فروشنده قبول کند.^۳
- میان کسی که چانه می زند و کسی که چانه نمی زند، در قیمت و فروش فرقی قائل نشود؛ یعنی قیمت را برای

۱. استفتاء، آیت الله سیستانی، ۱/۱۱/۱۳۹۳.

۲. ترجمه تحریر الوسيلة، امام خمینی، ج ۲، ص ۳۵۷، م ۲۲.

۳. همان.

اولی (که چانه زده) کم کند؛ ولی برای دوّمی زیاد کند؛ اما اگر به سبب فضیلت و دین، میان خریداران فرق بگذارد، ظاهراً اشکال ندارد.^۱

- در قیمت جنس سختگیری نکند،^۲ مگر در موردی که اگر سختگیری نکند، مغبون (متضرّر) می شود.^۳
- چیزی را که می فروشد قدری زیادتر بدهد.^۴
- فروشنده (برای خرید و فروش) قسم نخورد.^۵

۱. همان.

۲. توضیح المسائل، امام خمینی، ص ۴۲۰، م ۱۹۴۴.

۳. توضیح المسائل، آیت الله وحید خراسانی، ص ۴۰۴؛ توضیح المسائل، آیت الله مکارم، ص ۳۲۴، م ۱۷۴۹.

۴. توضیح المسائل، آیت الله وحید خراسانی، ص ۴۰۴؛ توضیح المسائل، آیت الله شبیری زنجانی، ص ۴۲۵.

۵. توضیح المسائل، آیت الله مکارم، ص ۳۲۴، م ۱۷۴۹.

فصل دوم:

کارهای ناپسند

در هر شغل و حرفه‌ای آسیب‌هایی وجود دارد که با آگاهی از آنها می‌توانیم مانع بروز آن خطرات باشیم. در این فصل اموری ذکر می‌شود که باعث آلوده شدن به گناه و پایین آمدن راندمان کاری می‌شود؛ پس کاسبان محترم باید مواظب باشند تا دچار این آسیبها نشوند.

۱. نگاه به نامحرم

در جامعه‌ی امروزی ارتباطات بین افراد، مخصوصاً زن و مرد زیاد شده است و در بسیاری از موارد حریم بین افراد رعایت نمی‌شود و مشکلات فراوانی به وجود می‌آورد.

امام علی علیه السلام می فرماید: «الْعُيُونُ مَصَايِدُ الشَّيْطَانِ؛^۱ یکی از دامهای قوی شیطان، نگاه کردن به نامحرم است». فروشنندگان محترم لوازم صوتی تصویری باید مواظب این دام شیطانی باشند؛ چون متأسفانه بعضی از خانمها با حجاب نامناسب برای خرید لوازم به فروشگاه‌ها مراجعه می‌کنند و این امر ممکن است باعث انحراف اخلاقی فروشنده شود.

گاهی نیز ممکن است همکاران انسان، زن نامحرمی باشد که پوشش مناسبی ندارد. در این صورت، نگهداری چشم از نگاه به نامحرم سخت‌تر می‌شود؛ چون دایم در معرض دید است، در نتیجه مراقبت بیشتری نیاز است.

الف: بعضی از آثار مخرب و زیانبار نگاه به نامحرم

• راه ورودی قلب

امام علی علیه السلام می فرماید: «الْعَيْنُ بَرِيدُ الْقَلْبِ؛^۲ نگاه، پیک قلب است». اگر فروشنده محترم به خریدار یا همکار زن نگاه کند، تصویری از او در ذهن و قلبش ایجاد می‌گردد که سبب می‌شود به یاد او بیفتد و در نتیجه، شیطان او را به خوبی وسوسه کند.

۱. عیون الحکم و المواعظ، لیشی، ص ۴۱.

۲. همان، ص ۳۸.

• بذر شهوت

نگاه به نامحرم باعث تحریک شهوت می شود؛ حضرت عیسیٰ عَلَيْهِ السَّلَامُ به حواریون می فرمود:

«إِيَّاكُمْ وَ النَّظَرَ إِلَى الْمُحْذَرَاتِ فَإِنَّهَا بَذْرُ الشَّهَوَاتِ وَ نَبَاتُ الْفِسْقِ»^۱ از نگاه کردن به چیزهایی که ممنوع هستند پرهیزید که همانا بذر شهوات و شاخ و برگ فسق است».

• حسرت دائمی

چه بسیار افرادی که به وسیله چشم خود بذر شهوت را در دل خود می کارند؛ اما برای همیشه حسرت آن بردلشان نشسته و هیچ گاه به آرزوی خود نرسیده اند.

امام صادق عَلَيْهِ السَّلَامُ فرمودند: «النَّظَرُ سَهْمٌ مِنْ سِهَامِ إِبْلِيسَ مَسْمُومٌ وَ كَمْ مِنْ نَظْرَةٍ أَوْرَثَتْ حَسْرَةً طَوِيلَةً»^۲ نگاه [حرام] تیری از تیرهای مسموم شیطان است. چه بسیار نگاهی که حسرتی طولانی را برجای می گذارد».

• سلب آسایش

امیرالمؤمنین عَلَيْهِ السَّلَامُ فرمودند: «مَنْ أَطْلَقَ نَاطِرَهُ أَتَعَبَ خَاطِرَهُ»^۳ هر کس چشم و نظرش را رها کند، ذهن و خاطرش

۱. مصباح الشریعه، ص ۱۰.

۲. کافی، کلینی، ج ۵، ص ۵۵۹، ح ۱۲.

۳. جامع الأخبار، شعیری، ص ۹۳.

به سختی می افتد.» کسی که به نامحرم نگاه کند، آسایش فکری ندارد و پیوسته فکر و ذهنش مشغول آنچه دیده است، می باشد.

اگر فروشندگان محترم چشم خود را از نامحرم بپوشانند، برای خود آنها بهتر است:

﴿قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ... ذَلِكَ أَزْكَى لَهُمْ﴾؛ به مردان مؤمن بگو دیدگان (از نگاه حرام) فرو دارند... این برای آنان پاک تر است.^۱

و باعث راحتی قلب^۲ آنان می شود و حتی به مقاماتی می رسند که کمتر کسی به آن رسیده است^۳ و از عبادت، لذتی وصف نشدنی می برد.^۴

۱. نور/ ۳۰.

۲. امام علی علیه السلام فرمودند: «مَنْ غَضَّ ظَرْفَهُ أَرَاخَ قَلْبِهِ؛ هر که چشم خود را بست، قلبش راحت تر شد.» (غرر الحکم و درر الکلم، آمدی، ص ۶۶۳، ۱۴۶۷).

۳. امام صادق علیه السلام فرمودند: «مَا اغْتَنَّم أَحَدٌ بِمِثْلِ مَا اغْتَنَّم بَعْضُ الْبَصِيرِ لِأَنَّ الْبَصِيرَ لَا يُغَضُّ عَنْ مَحَارِمِ اللَّهِ تَعَالَى إِلَّا وَقَدْ سَبَقَ إِلَى قَلْبِهِ مُشَاهَدَةُ الْعَظْمَةِ وَالْجَلَالِ: کسی به مانند آنچه از چشم پوشیدن استفاده می کند غنیمت و سود نمی برد، زیرا که چشم از محرمات پوشیده نمی شود مگر آنکه جلوه عظمت و جلال پروردگار متعال در قلب مشاهده شود.» (مصباح الشریعة، ترجمه مصطفوی، ص ۱۷۴).

۴. رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند: «النَّظَرُ إِلَى مَحَاسِنِ النِّسَاءِ سَهْمٌ مِنْ سِهَامِ إِبْلِيسَ فَمَنْ تَرَكَهُ أَذَاقَهُ اللَّهُ طَعْمَ عِبَادَةِ تَسْرُهُ؛ نگاه به زیباییهای زنان تیری از تیرهای شیطان است، پس هر کس که این نگاه را ترک کند، خداوند طعم شیرینی عبادتش را به او می چشانند.» (مستدرک

ب: احکام نگاه

برای اینکه بتوانیم چشم را از دیدن تصاویر و صحنه‌های حرام حفظ کنیم باید بدانیم دیدن چه چیزهایی جایز و چه چیزهایی حرام است؛ در ادامه احکام آن به اختصار بیان می‌شود:

• نگاه مردان به زنان

نگاه کردن مرد به موی سر و بدن زن نامحرم چه با قصد لذت و چه بدون آن حرام است.^۱
 اگر زنان مسلمان حجاب کامل شرعی^۲ خود را رعایت کرده باشند و در گردی صورت و مچ دست تا انگشتان آنان زینتی نباشد^۳، مردان می‌توانند بدون قصد لذت و ریبه^۴ به صورت و مچ دست تا انگشتان نگاه کنند.^۵
 زنان به هر منظوری زینت کرده باشند، نگاه به مواضع زینت شده آنان جایز نیست.^۶

الوسائل، نوری، ج ۱۴، ص ۲۷۰، ح (۱۶۶۸۶).

۱. توضیح المسائل (محشی - امام خمینی)؛ ج ۲، ص ۴۸۵، م ۲۴۳۳.

۲. برزن واجب است تمام بدن خود را از نظر نامحرم بپوشاند، ولی پوشاندن وجه و کفین لازم نیست مگر آنکه مفسده‌ای بر آن مترتب باشد. (استفتاءات، امام خمینی، ج ۳، ص ۲۵۱، س ۱۷).

۳. استفتاءات، امام خمینی ج ۳، ص ۲۵۶، س ۳۲.

۴. ریبه؛ یعنی خوف وقوع در عمل حرام مثل استمناء و زنا می‌باشد. (آیت الله سیستانی: www.sistani.org)

۵. توضیح المسائل، امام خمینی، م ۲۳۰۹.

۶. استفتاءات، امام خمینی، ج ۳، ص ۲۵۶، س ۳۲؛ استفتاءات،

نگاه به غیر از صورت و مچ دست تا انگشتان زنان نامحرم مانند کف پا، روی پا، پاشنه پا، ساق پا و... جایز نیست.^۱

اگر مردی بترسد، در صورتی که به نامحرم نگاه کند، به گناه می افتد، نباید به او نگاه کند.^۲

آن چیزی که حرام است «نگاه کردن» است، نه «نگاه افتادن»، لذا آنچه را که انسان به طور اتفاقی در بازار، اماکن عمومی، محل کار و... می بیند، اشکال ندارد؛ ولی باید بلافاصله نگاه را برگرداند تا حکم «نگاه کردن» پیدا نکند.^۳ هر کس که نگاه کردن به او جایز نیست، دیدن او از پشت شیشه یا در آینه و یا آب صاف و یا هر چیز دیگری که عکس او را منعکس می کند نیز جایز نیست.^۴

نگاه کردن به مواضعی از بدن زنان نامحرم غیر

آیت الله بهجت، ج ۴، ص ۱۶۲، س ۵۱۴۸؛ استفتاءات جدید، آیت الله تبریزی، ج ۲، ص ۳۶۳، س ۱۵۰۶؛ استفتاءات، آیت الله نوری همدانی، ۱۳۹۳/۹/۳۰؛ استفتاءات، آیت الله خامنه ای، آیت الله شبیری زنجانی، ۱۳۹۳/۱۰/۴.

۱. منهاج الصالحین، آیت الله سیستانی، ج ۳، ص ۱۲، م ۱۴؛ احکام روابط زن و مرد، ص ۴۵.

۲. توضیح المسائل، امام خمینی، ص ۵۱۰، م ۲۳۰۹؛ توضیح المسائل، آیت الله وحید خراسانی، ص ۵۰۳، م ۲۴۹۷؛ توضیح المسائل، آیت الله مکارم، ص ۴۰۰، م ۲۰۸۰.

۳. احکام روابط زن و مرد، ص ۵۰؛ با استفاده از جامع الأحکام، آیت الله صافی گلپایگانی، ج ۲، ص ۱۷۰، س ۱۷۰۳.

۴. با استفاده از توضیح المسائل، آیت الله سیستانی، م ۲۴۵۴.

مسلمان (چه اهل کتاب و چه کفار) که به طور معمول نمی‌پوشانند، اشکال ندارد، مشروط به آن که به قصد لذت و ریبه نباشد؛ لکن بنا بر احتیاط واجب، مردان نمی‌توانند به مواضعی که معمولاً آنها می‌پوشانند، نگاه کنند.^۱

• نگاه مردان به عکس زنان

مردان می‌توانند به عکس نامحرمی که حجاب خود را کاملاً رعایت کرده است؛ به شرط اینکه به قصد لذت و ریبه نباشد (خواه او را بشناسند یا نشناسند) نگاه کنند.^۲ مردان به عکس زنی که او را می‌شناسند و حجاب خود را کاملاً رعایت نکرده است، نمی‌توانند نگاه کنند.^۳ مردان به عکس زنی که او را نمی‌شناسند و حجاب خود را کاملاً رعایت نکرده است، بدون قصد لذت و ریبه می‌توانند نگاه کنند.^۴

۱. تحریر الوسيلة، امام خمینی، ج ۲، ص ۲۴۴، م ۲۷؛ استفتائات آیت الله بهجت، ج ۴، ص ۱۶۸، س ۵۱۷۷؛ توضیح المسائل، آیت الله شبیری زنجانی، ص ۵۲۶، م ۲۴۴۳، کتاب النکاح، آیت الله مکارم، ج ۱، ص ۶۴.

۲. منهاج الصالحین، آیت الله سیستانی، ج ۳، ص ۱۴، م ۲۷؛ احکام روابط زن و مرد، ص ۷۶.

۳. استفتاءات، امام خمینی، ج ۳، ص ۲۶۳، س ۲۳؛ احکام روابط زن و مرد، ص ۷۶؛ با استفاده از جامع الأحکام، آیت الله صافی گلپایگانی، ج ۲، ص ۱۷۳، س ۱۷۱۶.

۴. استفتاءات، امام خمینی، ج ۳، ص ۲۶۳، س ۲۵، احکام روابط زن

نگاه کردن به عکس زنان غیرمسلمان، در صورتی که مرد آنها را نشناسد و نترسد که به مفسده و گناه بیفتد، بدون قصد لذت و ریبه اشکال ندارد؛ اگرچه احتیاط مستحب این است که نگاه نکند.^۱

نگاه کردن به عکس دختر بچه نابالغ؛ اگر بدون قصد لذت باشد و انسان نترسد به گناه آلوده شود، اشکالی ندارد.^۲

در صورتی که کسی بترسد با نگاه کردن به عکس شخصی به گناه می افتد، نباید با آن عکس نگاه کند.^۳

• نگاه زنان به مردان

نگاه کردن زنها به بدن مرد نامحرم (به استثنای وجه و کفین و مقداری که معمولاً نمی پوشانند) حرام است (چه با قصد لذت باشد یا نباشد).^۴

دیدن موی سر و صورت، دستها تا مچ، پا تا قوزک و

و مرد، ص ۷۶.

۱. احکام بانوان، آیت الله مکارم، ص ۱۹۰، س ۷۰۲؛ احکام روابط زن و مرد، ص ۷۸؛ اجبوة الاستفتائات، ص ۲۹۱، س ۱۳۱۲.

۲. توضیح المسائل، امام خمینی، ص: ۵۱۰، م ۲۳۰۹؛ توضیح المسائل، آیت الله وحید خراسانی، ص ۵۰۳، م ۲۴۹۷؛ توضیح المسائل، آیت الله مکارم، ص ۴۰۰، م ۲۰۸۰.

۳. احکام روابط زن و مرد، ص ۷۹؛ با استفاده از توضیح المسائل، آیت الله مکارم، ص ۴۰۱، م ۲۰۸۷.

۴. احکام روابط زن و مرد، ص ۶۸؛ با استفاده از جامع الأحکام، آیت الله صافی گلپایگانی، ج ۲، ص ۱۷۲، س ۱۷۱۳.

گردن مردان نامحرم برای زنها اشکالی ندارد، به شرط آن که به قصد لذت و ریبه نباشد.^۱

• نگاه زنان به عکس مردان

زنها بدون قصد لذت و ریبه می‌توانند به عکس مردان نگاه کنند (خواه مرد را بشناسند یا نشناسند، خواه مرد محرم باشد یا نباشد).^۲

دیدن عکس ورزشکاران، هنرمندان، شهدا و... برای خانمها تا زمانی که مفسده‌ای^۳ نداشته باشد، اشکال ندارد.^۴

۲. خلوت با نامحرم در محیط کار

یکی از لغزشگاه‌های شایع برای تمام اصناف، برخورد یا خلوت کردن با نامحرم است؛ چون طبق روایات شیطان در این موقع حضور پررنگ‌تری پیدا کرده، شروع به وسوسه می‌کند. پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند: «هرگز مردی با زن نامحرم خلوت نکند؛ زیرا هیچ مردی با زنی خلوت

۱. احکام روابط زن و مرد، ص ۶۹؛ با استفاده از جامع الأحکام، آیت الله صافی گلپایگانی، ج ۲، ص ۱۷۲، س ۱۷۱۳؛ توضیح المسائل، آیت الله مکارم، ص ۴۰۱، م ۲۰۸۰.

۲. احکام روابط زن و مرد، ص ۸۲.

۳. آیت الله بهجت: «چون در معرض مفسده داشتن است، اشکال دارد.» (استفتائات، آیت الله بهجت، ج ۳، ص ۲۲۱، س ۴۰۸۵).

۴. احکام روابط زن و مرد، ص ۸۲.

نمی‌کند، مگر اینکه شیطان [به عنوان] سومین نفر در آنجا حاضر می‌شود.^۱

اگر در قصه حضرت یوسف عَلَيْهِ السَّلَامُ دقت کنیم، متوجه خواهیم شد که زن عزیز مصر در خلوت و اتاق در بسته فکر شیطانی خود را بروز داد:

﴿وَرَأَوْتَهُ الَّتِي هُوَ فِي بَيْتِهَا عَنْ نَفْسِهِ وَغَلَّقَتِ الْأَبْوَابَ وَقَالَتْ هَيْتَ لَكَ؛﴾ و آن [زنی] که یوسف در خانه‌اش بود، از یوسف با نرمی و مهربانی خواستار کام‌جویی شد، و [در فرصتی مناسب] همه درهای کاخ را بست و به او گفت: پیش بیا [که من در اختیار توام].^۲ و اگر خدای متعال حضرت یوسف عَلَيْهِ السَّلَامُ را حفظ نمی‌فرمود، و او به قصد شوم زلیخا توجه می‌کرد، به گناه مبتلا می‌شد:

﴿وَلَقَدْ هَمَّتْ بِهِ وَهَمَّ بِهَا لَوْلَا أَنْ رَأَى بُرْهَانَ رَبِّهِ كَذَلِكَ لِنَصْرِفَ عَنْهُ السُّوءَ وَالْفَحْشَاءَ إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُخْلَصِينَ؛﴾ و در حقیقت [آن زن] آهنگ وی کرد، و [یوسف نیز] اگر برهان پروردگارش را ندیده بود، آهنگ او می‌کرد. چنین [کردیم] تا بدی و زشتکاری را از او بازگردانیم؛ چراکه او از

۱. لَا يَخْلُونَ رَجُلًا بِامْرَأَةٍ فَمَا مِنْ رَجُلٍ خَلَا بِامْرَأَةٍ إِلَّا كَانَ الشَّيْطَانُ ثَالِثَهُمَا.
(دعائم الإسلام، ابن حیون، ج ۲، ص ۲۱۴، ح ۷۸۸).

۲. یوسف / ۲۳.

بندگان مخلص ما بود.^۱

براین اساس، مراجع تقلید فتوا داده‌اند که: «اگر مرد وزن نامحرم در محل خلوتی باشند که کسی آنجا نباشد و دیگری نیز نتواند وارد شود؛ چنانچه بترسند که به حرام بیفتند، باید از آنجا بیرون بروند و ماندن آنها در آن مکان حرام است».^۲

پس اگر افرادی به خاطر شرایط کاری و شغلشان مجبورند با نامحرم در یک اتاق باشند، حتی الامکان درب اتاق را باز بگذارند تا از وسوسه‌های شیطانی در امان بمانند.

۲. شوخی با نامحرم

گاهی دو همکار نامحرم در محیط کار با یکدیگر شوخی می‌کنند، غافل از اینکه این کار از یک طرف باعث تحریک شهوت و ایجاد علاقه بین افراد نامحرم می‌شود، و از سوی دیگر، راندمان و کیفیت کار آنها پایین می‌آید. مراجع تقلید می‌فرمایند: «شوخی با نامحرم، اگر مفسده داشته باشد، جایز نیست».^۳ عموم اصناف باید در

۱. همان / ۲۴.

۲. توضیح المسائل، امام خمینی، ص ۵۱۲، م ۲۳۲۱؛ رساله احکام بانوان، آیت الله تبریزی، ص ۹۰، م ۳۹۰؛ توضیح المسائل، آیت الله مکارم، ص ۱۵۷، م ۸۱۴؛ آیت الله خامنه ای: www.leader.ir.

۳. آیت الله سیستانی: www.sistani.org، سوالها و جوابها، فیلم؛

تمام حالات موازین شرعی را مراعات کرده و از کاری که عفت و حیای آنان را از بین می برد، اجتناب کنند.

۴. غیبت

گاهی اتفاق می افتد که در جمعهای خودمانی یا در محل کار، برای سرگرمی یا به عنوان صحبت کردن درباره مسائل سیاسی، مشکلات جامعه و نقل کردن خاطرات به گناه بزرگ «غیبت»^۱ آلوده می شویم. پس شایسته است اطلاعاتی درباره غیبت و نتایج آن داشته باشیم.

همچنین بهتر است برای آلوده نشدن به اینگونه گناهان، زبان خود را به «ذکر»^۲ عادت دهیم تا هم بتوانیم جلوی گناهانی مانند غیبت، دورغ، تهمت، نیش زبان، مسخره کردن و... را بگیریم و هم در حال عبادت و کسب ثواب باشیم؛ که این کار هم موجب برکت در کارمان

استفتاءات جدید، آیت الله تبریزی، ج ۲، ص ۳۲۴، س ۱۳۱۳؛ جامع المسائل، آیت الله فاضل، ج ۱، ص ۴۵۴، س ۱۷۲۱؛ استفتاءات، آیت الله بهجت، ج ۴، ص ۱۸۷، س ۵۲۵۶، ۵۲۵۷.

۱. اگر صفتی - ناروا - در شخص باشد یا کاری انجام داده باشد - که خلاف است - که دیگران از آن بی اطلاعند و دوست ندارد کسی آن را برای دیگران بازگو کند، بازگو کردن آن در غیاب او پیش دیگران غیبت است که چنین کاری برای گوینده و شنونده حرام است، حتی اگر آن شخص راضی باشد بازگو شود. (استفتاءات، امام خمینی، ج ۲، ص ۶۱۸، س ۹).

۲. ذکرهایی مانند: «صلوات»، «لا اله الا الله» و «لا حول و لا قوة الا بالله» و هر ذکر دیگری که می توانیم، بگوییم.

می شود و هم آخرت ما را تأمین می کند.

۵. غش در معامله

پیغمبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرمودند: «هر کس در خرید و فروش غش کند، از ما نیست و در قیامت با یهودیان محشور می شوند؛ چون که یهود از تمام انسانها بیشتر مسلمین را فریب می دادند و در معامله غش می کردند.»^۱

مراجع تقلید فرموده اند: «غش^۲ در معامله حرام است»^۳ و باید از آن احتنا بکنند و مشتری حق دارد پس از فهمیدن، معامله را به هم بزند.

س: آیا می توان اجناس کهنه را رنگ کرد، به گونه ای که ظاهر و باطن آن با جنس نوتفاوتی نکند و آن را به جای جنس نوفروخت؟

ج: اگر غش [و تدلیس] در معامله شود، جایز نیست.^۴

۱. مَنْ غَشَّ مُسْلِمًا فِي شِرَاءٍ أَوْ بَيْعٍ فَلَيْسَ مِنَّا وَيُحْشَرُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَعَ الْيَهُودِ لِأَنَّهُمْ أَعَشَّ الْخَلْقَ لِلْمُسْلِمِينَ (من لا يحضره الفقيه، صدوق، ج ۴، ص ۱۴).

۲. فروختن جنسی که با چیز دیگر مخلوط است، در صورتی که آن چیز معلوم نباشد و فروشنده هم به خریدار نگوید، مثل فروختن روغنی که آن را با پیه مخلوط کرده است و این عمل را غش می گویند. (توضیح المسائل، امام خمینی، ص ۴۲۲، م ۱۹۴۸)

۳. توضیح المسائل، امام خمینی، ص ۴۲۱، م ۱۹۴۸.

۴. استفتائات، آیت الله بهجت، ص ۲۵۴، س ۴۲۰۹، با کمی تغییرات.

۶. موسیقی

برخی از فروشندگان در زمان کار، از آهنگها و موسیقی استفاده می‌کنند. لازم است دربارهٔ موارد مجاز و غیر مجاز آن اطلاعات کافی داشته باشند.

به هر نوع خوانندگی و نوازندگی که انسان را از خداوند متعال و معنویات و فضایل اخلاقی دور نموده و به سمت بی‌بند و باری، بیهودگی و گناه و شهوترانی سوق دهد موسیقی و غناء گفته می‌شود که حرام می‌باشد.^۱

نکته مهم: گاهی يك «آهنگ»، هم خودش غنا و لهو و باطل است و هم محتوای آن، به این ترتیب که اشعار عشقی و فساد انگیز را با آهنگهای مطرب بخوانند، و گاه تنها «آهنگ»، غناست، به این ترتیب که اشعار پرمحتوا یا آیات قرآن و دعا و مناجات را به آهنگی بخوانند که مناسب مجالس عیاشان و فاسدان است و در هر دو صورت حرام می‌باشد^۲ (دقت کنید!).

ضررهای شرعی و بهداشتی موسیقی

برای اینکه بهتر متوجه شویم چرا اسلام تأکید دارد که از موسیقی حرام استفاده نشود، به بعضی از آثار زیانبار آن

۱. آیت الله خامنه ای: www.leader.ir؛ تفسیر نمونه، آیت الله مکارم،

ج ۱۷، ص ۲۳.

۲. همان، ص ۲۳.

اشاره می‌کنیم:

• الف) تشویق به فساد اخلاق

در بعضی از گزارش‌هایی که در جراید خارجی آمده است، می‌خوانیم که در مجلسی که گروهی از دختران و پسران بودند و آهنگ خاصی از غنا در آنجا اجرا شده، آنچنان هیجانی به دختران و پسران دست داده که به یکدیگر حمله‌ور شده‌اند و فجایع زیادی بار آورده‌اند که قلم از ذکر آن شرم دارد.^۱

• ب) غفلت از یاد خدا

موسیقی و غناء انسان را به خودش آنچنان مشغول کند که باعث غفلت از یاد الهی و بازماندن از کارهای مهم اخروی شود.

• ج) آثار زیانبار بر اعصاب

غنا و موسیقی در حقیقت یکی از عوامل مهم تخدیر^۲ اعصاب هستند. به همین دلیل گاهی غنا و آهنگهای مخصوصی، چنان افراد را در نشئه فرو می‌برند که حالتی شبیه به مستی به آنها دست می‌دهد، البته گاه به این مرحله نمی‌رسد؛ اما در عین حال تخدیر خفیف ایجاد

۱. همان.

۲. سست کردن.

می‌کند. به همین دلیل بسیاری از مفاسد مواد مخدر در غنا وجود دارد، خواه تخدیر آن خفیف باشد یا شدید.^۱

«روبرت شومان آلمانی»، «ریچارد واگنر»، «شوپن»، «نیچه»، «یوهان»، «بتهون»، «مندلس»، «باخ» و... جزء آن دسته از موسیقیدانانی هستند که با عمر کوتاه و بر اثر ابتلا به بیماریهای عصبی و روانی از دنیا رفته‌اند.^۲

• (د) غناء، ابزار کار استعمار

استعمارگران جهان همیشه از بیداری مردم، مخصوصاً نسل جوان وحشت داشته‌اند، به همین دلیل بخشی از برنامه‌های گسترده آنها برای ادامه استعمار، فرو بردن جوامع در غفلت و بی‌خبری و ناآگاهی و گسترش انواع سرگرمیهای ناسالم است. توسعه غنا و موسیقی، یکی از مهم‌ترین ابزارهای است که آنها برای تخدیر افکار مردم بر آن اصرار دارند و به همین دلیل قسمت عمده‌ی وقت رادیوهای جهان را موسیقی تشکیل می‌دهد و از برنامه‌های عمده‌ی وسایل ارتباط جمعی، همین موضوع است.^۳

۱. همان، ص ۲۶.

۲. www.porseman.org، مقاله «کوتاهی عمر موسیقی دانان بزرگ».

۳. تفسیر نمونه، آیت الله مکارم، ج ۱۷، ص ۲۷.

احکام موسیقی

خواندن هر چیزی، اعم از شعر، نثر، قرآن، مداحی، اذان، سرود و... به نحو غنایی (آهنگی که مناسب مجلس لهو و لعب و گناه باشد) حرام است؛ (چه شاد باشد، چه غمگین) و (چه در شخص تأثیر بگذارد یا نگذارد).^۱

س: موسیقی‌هایی که از صدا و سیما پخش می‌شود، چه حکمی دارد؟

ج: اگر موسیقی مطرب و مناسب با مجلس گناه باشد، حرام است (اگرچه از صدا و سیما پخش شود).^۲

س: اگر کسی هیچ نوع آهنگ و موسیقی‌ای در او تأثیر منفی نگذارد و او را تحریک نکند، گوش دادن او به موسیقی‌های مطرب جایز است؟

ج: ملاک حرام بودن موسیقی این است که در غالب افراد تأثیر منفی داشته باشد و آنها را تحریک کند (خواه

۱. جامع المسائل، آیت الله فاضل، ج ۱، ص ۲۴۳، س ۹۸۸؛ استفتاءات، آیت الله بهجت، ج ۱، ص ۳۹۴، س ۱۴۰۶؛ أجوبة الاستفتاءات، آیت الله خامنه‌ای، ص ۲۴۷، س ۱۱۲۷؛ استفتاءات، آیت الله سیستانی، آیت الله شبیری زنجانی، آیت الله مکارم، آیت الله نوری همدانی، ۱۳۹۳/۳/۲۸.

۲. استفتاءات، امام خمینی، ج ۲، ص ۱۳، س ۲۸؛ استفتاءات جدید، آیت الله تبریزی، ج ۲، ص ۲۱۲، س ۹۵۷؛ استفتاءات، آیت الله بهجت، ج ۴، ص ۵۲۲، س ۶۳۲۲؛ استفتاءات جدید، آیت الله مکارم، ج ۲، ص ۲۳۲، س ۷۱۲؛ جامع الأحکام، آیت الله صافی گلپایگانی، ج ۱، ص ۲۹۷، س ۱۰۲۰.

این شخص تحریک شود یا نشود).^۱
 س: گوش دادن به موسیقی‌هایی که برای درمان بعضی
 از بیماریها یا آرامش اعصاب می‌باشد، جایز است؟
 ج: اگر احراز شود که نظر پزشک متخصص امین این
 است که بیماری، فقط با استفاده از موسیقی درمان
 می‌شود، به کارگیری آن به مقداری که معالجه بیمار اقتضا
 می‌کند، اشکال ندارد.^۲

۷. آلودگی صوتی

گاهی صدای ضبط یا تلویزیون برخی از مغازه‌های
 صوتی تصویری، باعث اذیت شدن همسایه‌ها و
 مغازه‌های اطراف می‌شود، که این کار جایز نیست و باید
 از آن اجتناب کنند.

۱. استفتاءات جدید، آیت الله مکارم، ج ۳، ص ۱۵۳، س ۴۵۷؛ جامع
 المسائل، آیت الله فاضل، ج ۱، ص ۲۴۵، س ۹۹۶؛ استفتاءات، آیت
 الله بهجت، ج ۴، ص ۵۲۳، س ۶۳۲۵؛ أجوبة الاستفتاءات، آیت الله
 خامنه‌ای، ص ۲۴۸، س ۱۱۳۱.

۲. استفتاءات جدید، آیت الله مکارم، ج ۲، ص ۲۳۲، س ۷۱۴؛ أجوبة
 الاستفتاءات، خامنه‌ای، ص ۲۵۲، س ۱۱۵۱؛ جامع الأحكام، آیت
 الله صافی گلپایگانی، ج ۱، ص ۲۹۳، س ۱۰۰۴.
 آیت الله بهجت: جایز نیست (استفتاءات، آیت الله بهجت، ج ۴، ص
 ۵۲۱، س ۶۳۱۶)

۸. کم‌فروشی کارگر به دستور کارفرما

س: کارگری شاگردی که صاحب کار او را به کم‌فروشی و کار خلاف قانون امر می‌کند، آیا می‌تواند آن کار را انجام دهد؟ اجرت وی چه حکمی دارد؟
 ج: اگر آن کار خلاف شرع باشد، جایز نیست و اجرت آن نیز حرام است.^۱

۹. دروغ گفتن در معامله

قسم خوردن در معامله: اگر راست باشد، مکروه است و اگر دروغ باشد، حرام است.^۲

۱۰. کالاهای قاچاق و دزدی

مسئله: خریدن چیزی که از قمار یا دزدی یا از معامله باطل تهیه شده، باطل و تصرف در آن چیز حرام است و اگر کسی آن را بخرد، باید به صاحب اصلی آن برگرداند.^۳
 س: خرید و فروش کالاهای قاچاق یا دزدی چه حکمی دارد؟

ج: مقررات دولت اسلامی باید مراعات شود و اگر

۱. همان، ص ۲۵۷، س ۴۲۱۸.

۲. توضیح المسائل، آیت الله وحید خراسانی، ص ۴۲۶، م ۲۱۶۹؛

توضیح المسائل، امام خمینی، ص ۴۴۱، م ۲۰۲۹.

۳. توضیح المسائل، امام خمینی، ص ۴۲۴، م ۱۹۶۲؛ توضیح المسائل،

آیت الله بهجت، ص ۳۱۸، م ۱۶۲۷.

مزا حتمی ندارد، خرید و فروش در بازار مانع ندارد.^۱

۱۱. کم کاری

اگر اعتقاد داشته باشیم که نسبت به «اعمال» و «رفتار» خود مسئولیم و باید روزی در محضر خدای متعال جوابگو باشیم، هیچ گاه در مسئولیتها کم کاری نمی‌کنیم و سعی می‌کنیم با تلاش فراوان کار خود را «کامل» و «صحیح» انجام دهیم تا برای خانواده رزق و روزی حلال کسب کنیم. س: اگر کارگria کارمندی در انجام وظیفه خود کوتاهی کند، حکمش چیست؟ آیا حقوقش حرام و نسبت به مقدار حقوق دریافتی ضامن است؟

ج: تخلف از قوانینی که هنگام قرارداد کارمندی تعهد نموده به آنها عمل کند، جایز نیست و در صورت تخلف، حقوقش اشکال دارد.^۲

۱۲. تماس بدنی به اقتضای شغل

به نظر تمام مراجع تقلید، تماس بدنی با نامحرم، حرام است؛ اما اگر به صورت ناخواسته و بدون قصد لذت باشد؛ اشکال ندارد؛ ولی افراد باید دقت داشته باشند که

۱. استفتائات، امام خمینی، ج ۲، ص ۴۵، س ۱۲۶؛ آیت الله سیستانی: www.sistani.org

۲. استفتاء، آیت الله خامنه ای، آیت الله سیستانی و آیت الله مکارم، ۱۳۹۳/۳/۳

همین مقدار از لمس بدن نامحرم نیز اتفاق نیفتد.
 س: برخی از شغل‌ها به اقتضای نوع کار، در آن تماس
 بدنی با نامحرم صورت می‌گیرد، {مثل گرفتن پول از
 مشتری، تحویل جنس و...} چنین تماس‌هایی چه
 حکمی دارد؟

ج: جایز نیست و باید از موارد حرام دوری کنند.^۱
 از این سوال به دست می‌آید که هنگام گرفتن پول از
 مشتری یا تحویل جنس به او باید دقت شود تا تماس بدنی
 با نامحرم محقق نشود.

۱۳. مکروهات خرید و فروش

- * تعریف کردن از کالای خود.^۲
- * قسم راست خوردن برای خرید و فروش.^۳
- * فروش در جایی که عیب در آنجا مخفی می‌ماند،
 واقع شود.^۴
- * سود گرفتن از مومن، مگر در صورتی که ضرورت یا
 خرید آن برای تجارت باشد، یا آن که کالایی را که خریده،

۱. با استفاده از استفتاءات، آیت الله بهجت، ج ۴، ص ۱۹۹، س ۵۳۰۷؛
 استفتاءات جدید، آیت الله مکارم، ج ۲، ص ۳۵۰، س ۱۰۲۷، با کمی
 تغییر.

۲. ترجمه تحریر الوسیله، امام خمینی، ج ۲، ص ۳۵۷.

۳. همان.

۴. همان.

بیشتر از صد درهم باشد که اگر درآمد روزش را از آن سود، ببرد، مکروه نیست.^۱

* از کسی که به او وعده احسان داده است (یعنی به او گفته از تو سود نمی‌گیرم)، سود بگیرد، مگر در صورت ضرورت.^۲

* فروختن بین الطلوعین.^۳

* خرید و فروش از فرومایگان که نسبت به آنچه که می‌گویند و آنچه برای آنها گفته می‌شود، باکی ندارند.^۴

* عهده دار شدن پیمان‌ها یا وزن کردن یا شمردن یا مساحت نمودن، در صورتی که انجام آن را به خوبی نداند.^۵

* خریدار، آنچه را که می‌خرد، مذمت کند (به اصطلاح امروزی، تو سر مال بزند).^۶

* خواستار پایین آوردن قیمت بعد از معامله.^۷

* داخل شدن در معامله مؤمن [دیگر].^۸

۱. همان.

۲. همان.

۳. همان.

۴. همان.

۵. همان.

۶. همان.

۷. همان.

۸. همان.

فصل سوم:

معروفات صنف

- این صنف مانند اصناف دیگر، با امور معروف و نیکویی در ارتباط هستند که به برخی از آنها اشاره می‌شود:
۱. تقویت نظام جمهوری اسلامی؛
 ۲. ترویج و نشر معارف و مسائل دینی در غالب فیلم، عکس یا صوت؛
 ۳. مقابله با تهاجم فرهنگی مانند تولید بازیهای رایانه‌ای اسلامی؛
 ۴. آموزش علوم از طریق برنامه‌ها و نرم افزارهای آموزشی؛
 ۵. پرکردن اوقات فراغت مردم، خصوصاً نوجوانان و جوانان با برنامه‌های مفید، جذاب و آموزنده؛
 ۶. تهیه و توزیع برنامه‌های صوتی و تصویری مانند

- قرآن، دعا، سخنرانی و... که انسان را به یاد خدای متعال می‌اندازد؛
۷. ضبط سخنان و تصاویر به یاد ماندنی از بزرگان و افراد تأثیرگذار در تاریخ؛
۸. اطلاع‌رسانی نسبت به اخبار و اطلاعات روز جامعه و جهان.

فصل چهارم:

منکرات صنف

در این صنف، ممکن است منکرات و امور حرامی اتفاق بیفتد که با یاد گرفتن احکام آنها می‌توان جلوی ارتکاب کارهای حرام و ناپسند را گرفت که به برخی از این امور اشاره می‌شود:

۱. هدر دادن عمر و استعداد های انسان؛
۲. تضعیف نظام اسلامی، مخصوصاً جمهوری اسلامی ایران؛
۳. ترویج سبک زندگی غربی و غیر الهی؛
۴. نشر مطالب انحرافی و شیطانی؛
۵. غفلت و سرگرم کردن مردم با برنامه‌های غیر مفید؛
۶. پخش فیلم‌ها و صدا های مستهجن، مبتذل و

حرام؛

۷. ضبط صدا یا تصویر افراد و اشخاص حقیقی و حقوقی، برای سوء استفاده از آن؛
۸. نشر و اشاعهٔ اکاذیب و شایعات بی پایه و اساس در جامعه.

بخش دوم:

احکام و آداب تولید ابزار صوتی و تصویری

یکی از مهمترین مراحل هر وسیله‌ای، مرحله ساخت و تولید آن وسیله است. هر جامعه‌ای به کارگران و تولیدکنندگان خودش مدیون است؛ چرا که با این کارها چرخه تولید بالا می‌رود و منجر به رشد و سعادت جامعه می‌شود.

متأسفانه در جامعه ما تولید داخلی از جایگاه خوبی برخوردار نیست و بخش قابل توجهی از مردم به محصولات خارجی رغبت بیشتری نشان می‌دهند؛ که همین امر باعث ضربه زدن به اقتصاد کشور می‌شود.

بهترین کلامی که می‌تواند اهمیت تولید داخلی را برساند، سخنان ارزشمند رهبر معظم انقلاب است که فرمودند: «ستون فقرات اقتصاد مقاومتی، تولید داخلی است. تولید داخلی اگر بخواهد رونق پیدا بکند، یقیناً باید، هم به آن کمک تزریق بشود، هم از چیزهایی که

مانع رشد آن است، جلوگیری بشود، هم برای محصولات، بازار به وجود بیاید، هم واردات محصولات مشابه به یک نحوی کنترل بشود (کلمه ممنوع را به کار نمی‌برم) و با محاسبه، مورد مراقبت دقیق قرار بگیرد، هم در قراردادهای خارجی ای که این مجموعه^۱ و امثال این مجموعه دارند، دولت کمک بکند. گفتیم، اقتصاد ما «درون‌زا» و «برون‌گرا» است؛ یعنی ما از درون باید رشد کنیم و بجوشیم و افزایش پیدا کنیم؛ اما بایستی نگاه به بیرون داشته باشیم. بازارهای جهانی متعلق به ما است. باید بتوانیم با همّت خود و با ابتکار خود، در این بازارها حضور پیدا کنیم و این حضور، بدون حمایت دولت امکان‌پذیر نیست که البته بخشهای مختلف دولتی در این زمینه می‌توانند سهم داشته باشند.»^۲

تولیدکنندگان محترم می‌توانند با راهکارهای متنوع و مفیدی، استفاده از تولیدات داخلی خودشان مخصوصاً وسایل صوتی تصویری مانند تلویزیون، رادیو، کامپیوتر و... را در بین اقشار مختلف جامعه رواج بدهند که به برخی از آنها اشاره می‌شود:

*. استفاده از نیروهای متخصص و متعهد^۳

۱. گروه مپنا (مدیریت پروژه‌های نیروگاهی ایران).

۲. آیت الله خامنه‌ای: www.leader.ir.

۳. خدای متعال در آیه (۲۶) سوره قصص از قول یکی از دختران

- *. بالا بردن کیفیت تولیدات داخلی
- *. تبلیغات مناسب برای خرید کالای داخلی
- *. بسته بندی زیبای متناسب با فرهنگ اسلامی ایرانی
- *. قرار دادن تولیدات فرهنگی اسلامی درون بسته بندی کالای داخلی
- *. اهداء جوایز برای خرید تولیدات داخلی
- *. ارائه خدمات پس از فروش

صنف صوتی تصویری دارای محصولات متنوعی است که مردم جامعه ما با آنها سروکار دارند و از آنها استفاده می کنند که در لابه لای مطالب به مسائل آنها اشاره می شود.

برخی از محصولات فرهنگی مانند فیلم ها و بازیهای رایانه ای از یک سو علاقه مندان و مخاطبان زیادی دارند و از طرف دیگر با محصولات صوتی تصویری در ارتباط هستند از این جهت به اختصار به مسائل آنها پرداخته می شود.

حضرت شعیب علیه السلام می فرماید: «إِنَّ خَيْرَ مَنْ اسْتَأْجَرَ الْقَوِيَّ الْأَمِينُ»؛ «بهترین کسی که استخدامش کنی (این مرد) نیرومند با امانت است» در این آیه، شرط به کارگیری دیگران برای خدمت کردن به جامعه را دو عنصر مهم «قوت» و «امانت» که معادل «تخصص و تعهد» است، معرفی می کند.

فصل اول:

احکام دوبله و سانسور

یکی از مسائلی که با ابزار این صنف از جهت محتوایی^۱ ارتباط دارد و در تولید برنامه‌های صوتی تصویری^۲ به کار می‌رود مسئله «دوبله کردن»^۳ است که دارای احکام خاصی می‌باشد. در اینجا سعی شده است سؤالات مهم و کاربردی این هنر آورده شود و امید است که مسئولین و بازیگران محترم آنها را یاد گرفته و - ان شاء الله - عمل کنند.

۱. فیلم‌ها از این جهت که محتوای سی‌دی‌ها را تشکیل می‌دهند در این نوشتار مورد بررسی قرار گرفته است.

۲. رک: احکام و آداب سینما و فیلمسازی، سعید عباس‌زاده.

۳. Dubbing: یعنی قرار دادن صدای افراد دیگر (یعنی دوبلور) به جای صدای اصلی بازیگران:

(دانشنامه بریتانیکا: www.britannica.com)

تقلید صدا

س: تقلید صدای مردان توسط زنان چه حکمی دارد؟
 ج: تقلید صدای نامحرم اگر مفسده داشته باشد، جایز نیست.^۱

سزاوار است بازیگران و دوبله کنندگان از این کار اجتناب کنند؛ چون ممکن است باعث تحریک شهوت شود.

نازک کردن صدا

س: خانمهایی که به دوبله کردن فیلم‌ها مشغول هستند، گاهی به تناسب شغلی باید صدای خود را در حضور نامحرم نازک کنند، آیا این کار اشکال دارد؟
 ج: لازم است به گونه‌ای باشد که مفسده‌ای نداشته و موجب تحریک نامحرم نشود؛ وگرنه جایز نیست.^۲

چون خدای متعال حقیقت انسانها را به صورت کامل می‌شناسد، به زنان با ایمان دستور می‌دهد که در مقابل نامحرم با صدای نازک صحبت نکنند؛ چون مفسده‌انگیز است:

﴿فَلَا تَخْضَعْنَ بِالْقَوْلِ فَيَطْمَعَ الَّذِي فِي قَلْبِهِ مَرَضٌ وَ

۱. أجوبة الاستفتاءات، آیت الله خامنه‌ای، ص ۲۶۷، س ۱۲۱۹.
 ۲. استفتاء، آیت الله خامنه‌ای، آیت الله سیستانی، آیت الله مکارم، ۱۳۹۳/۲/۱۸.

قُلْنَ قَوْلًا مَعْرُوفًا؛^۱ «پس در گفتار خود نرمی و طنازی [چنانکه عادت بیشتر زنان است] نداشته باشید تا کسی که بیمار دل است طمع کند، و سخن پسندیده و شایسته گویند!».

دروغ گفتن

س: افرادی که مشغول دوبله فیلم می باشند، گاهی باید به جای شخص اصلی که در فیلم دروغ، غیبت، تهمت و... می گویند، صحبت کند و دروغ و... را بگوید، حکم این گناهان در حق شخص دوبله کننده چیست؟
ج: هرگاه قرائنی وجود داشته باشد که قصد جدی در کار نیست، مانعی ندارد؛ ولی در روایات سفارش شده، بهتر است که هرگونه دروغی ترک شود.^۲

س: گاهی افراد باید به جای شخص اصلی که در فیلم دروغ، غیبت، تهمت و... می گویند، صحبت کنند، اگر این کار باعث اشاعه فحشا و منکر در جامعه شود، اشکال دارد؟

ج: هر برنامه یا فیلمی که باعث ترویج گناه در جامعه شود، جایز نیست و باید به طور جدی از آن

۱. احزاب/ ۳۲.

۲. استفتاء، آیت الله مکارم، ۱۳۹۲/۳/۲۱، آیت الله سیستانی، ۱۳۹۳/۲/۲۵.

اجتناب کنند.^۱

عزیزانی که به دوبله کردن مشغول هستند باید توجه داشته باشند که دوبله اینگونه فیلم‌ها که در آن دروغ زیاد گفته می‌شود، ممکن است باعث شود در جامعه ما دورغ گفتن یک امر عادی شود و همین امر منجر به اشاعه منکر می‌شود؛ پس سزاوار است در انتخاب فیلم برای دوبله کردن، دقت شود تا با این مسائل مواجه نشوند.

خندیدن و گریه کردن

س: اگر زنی در حال دوبله فیلم، به جای بازیگر اصلی با صدای بلند در حضور نامحرم بخندد یا گریه کند، اشکال دارد؟

ج: اگر باعث جلب توجه نامحرم شود یا مفسده داشته باشد، جایز نیست.^۲

خدای متعال زن را مظهر جذابیت قرار داده است، به همین دلیل برای او دستورات خاصی قرار داده است تا این وجود ارزشمند، مورد طمع هوسرانان قرار نگیرد.

۱. استفتاء، آیت الله خامنه ای، آیت الله مکارم، ۱۳۹۳/۲/۲۳.
 ۲. همان؛ منهاج الصالحین، آیت الله سیستانی، ج ۳، کتاب النکاح، م ۲۹؛ استفتائات، آیت الله بهجت، ج ۴، ص ۱۸۷، س ۵۲۵۹.

سانسور

یکی از اموری که در تهیه و آماده‌سازی فیلم‌ها کاربرد فراوانی دارد، موضوع «سانسور» کردن برخی از صحنه‌های مبتذل و تحریک‌کننده فیلم‌های خارجی می‌باشد؛ که باعث به انحراف کشیده شدن جوانان مملکت اسلامی می‌شوند.

لازم است قبل از بیان مسائل شرعی این موضوع، کلامی از امام خمینی^۱ را درباره اصلاح اینگونه برنامه‌ها ذکر کنیم تا اهمیت سانسور کردن معلوم شود.

ایشان فرمودند: فیلمی که شما نشان می‌دهید، اگر فیلم سازنده باشد، در سراسر کشور سازندگی دارد و اگر يك فیلم خدای نخواستہ انحرافی باشد، در سرتاسر کشور نقش دارد.^۲ کارشناس می‌خواهد این فیلمها، فیلمها ممکن است يك نتایجی بدهد که نتایج را اشخاص عادی نتوانند درست بفهمند. کارشناسها در آن فکر کنند، تأمل کنند تا اینکه يك فیلم صحیحی باشد که مناسب با جمهوری اسلامی و با مصالح اسلام، با مصالح

۱. برای اطلاع بیشتر نسبت به «فیلم، سینما، صدا و سیما، سانسور» از نظر امام خمینی به سخنرانی ایشان در جمع کارکنان صدا و سیما در تاریخ (۱۳۶۰/۱۲/۲۷) مراجعه شود. (صحیفه نور، امام خمینی، ج ۱۶، ص ۱۱۷)

۲. صحیفه نور، امام خمینی، ج ۱۶، ص ۱۱۸، سخنرانی در جمع مسئولان واحد سیاسی و اخبار صدا و سیما، ۱۳۶۰/۱۲/۲۷.

کشور خودتان باشد.^۱

س: دیدن فیلم های ویدیویی که گاهی تصاویر منحرف کننده ای دارند، به قصد نظارت و حذف بخشهای فاسد آنها برای ارائه به دیگران چه حکمی دارد؟

ج: دیدن این فیلم ها اگر به منظور اصلاح فیلم و حذف تصاویر فاسد و گمراه کننده آنها باشد، اشکال ندارد، به شرط اینکه کسی که اقدام به این کار می کند، مصون از افتادن به حرام باشد.^۲

جامعه ما می تواند با توجه به فرهنگ غنی اسلامی و ایرانی خود، فیلم هایی را تولید کند که از یک سونباز جامعه را برطرف کند و از طرف دیگر، نیازمند دوبله اینگونه از فیلم ها که با فرهنگ و دین ما سازگاری ندارد، نباشد.

س: نظارت کارمندان وزارت ارشاد بر انواع فیلم ها، مجلات، نشریات و نوارها برای تشخیص موارد مجاز آنها، با توجه اینکه نظارت، مستلزم مشاهده عینی و گوش دادن به آنهاست، چه حکمی دارد؟

۱. همان، ص ۱۲۰.

۲. أجوبة الاستفتاءات، آیت الله خامنه ای، ص ۲۶۳، س ۱۲۰۲.
آیت الله بهجت: سانسور کردن ضرورت نیست؛ چون می توانند اصلاً آن را پخش نکنند (استفتاءات، آیت الله بهجت، ج ۴، ص ۲۱۵، س ۵۳۷۶).

ج: دیدن و گوش دادن به آنها توسط مأمورین نظارت، در مقام انجام وظیفه قانونی به مقدار ضرورت اشکال ندارد؛ ولی باید از قصد لذت و ریبه احتراز کنند و واجب است افرادی که برای نظارت و بررسی گمارده می شوند، از جهت فکری و روحی زیر نظر و راهنمایی مسئولین باشند.^۱

۱. أجوبة الاستفتاءات، آیت الله خامنه‌ای، ص ۲۶۳، س ۱۲۰۱.

فصل دوم:

احکام سینما و بازیگری

سینما و بازیگری اگرچه دارای صنف جداگانه‌ای می‌باشد و احکام و قوانین خاص خود را دارد ولی چون محتوای برخی از ابزار صوتی تصویری مانند (سی دی، دی وی دی) را تشکیل می‌دهند به این صنف مرتبط می‌شود که به اختصار بعضی از مسائل فقهی آن بیان می‌شود.

امام خمینی علیه السلام و مقام معظم رهبری درباره فیلم و سینما و نقش مهم تأثیرگذاری آن بر جامعه فرمودند:

ما با سینمایی که برنامه‌های آنها فاسدکننده اخلاق جوانان ما و مخرب فرهنگ اسلامی باشد، مخالفیم؛ اما با برنامه‌هایی که تربیت کننده و به نفع رشد سالم اخلاقی و

علمی جامعه باشد، موافق هستیم.^۱
 سینمای یکی از مظاهر تمدن است که باید در خدمت
 این مردم، در خدمت تربیت این مردم باشد.^۲
 باید فیلم‌هایی که در تلویزیون هست، فیلم‌های
 آموزنده باشد. فیلم‌هایی باشد، ولو از خود ایران درست
 کنند، آموزنده باشد یا فیلم‌هایی که از خارج می‌آید،
 درست تفتیش شود که ممکن است آنها با شیطنت
 فیلم‌هایی را بفرستند که بخواهند فاسد کنند جوانان
 ما را.^۳

سینما خیلی عنصر جذابی است. رسانه فوق‌العاده‌ای
 است؛ یعنی واقعاً الان هیچ چیزی مثل سینما نیست، از
 لحاظ اثرگذاری؛ خوب روی این زمینه کار بکنید؛ کارهای
 ابتکاری بکنید.^۴

با توجه به سخنان امام خمینی علیه السلام و مقام معظم
 رهبری سزاوار است تولید کنندگان آثار صوتی تصویری،
 محصولاتی را تولید کنند که نیاز واقعی جامعه را برطرف
 کرده و موجب رشد و تکامل افراد جامعه شوند.
 در این فصل سعی شده است سؤالات و نکاتی مطرح

۱. صحیفه نور، امام خمینی، ج ۲، ص ۲۵۹.

۲. همان، ج ۴، ص ۲۸۴.

۳. امام خمینی: www.imam-khomeini.com.

۴. آیت الله خامنه‌ای: www.leader.ir.

شود که تولیدکنندگان محصولات فرهنگی هنری با آنها سروکار دارند و به آنها نیازمندند. امید است با فراگرفتن این مسائل، بتوانند در تولید محصولات اسلامی کشور موفق باشند.

بازیگری زنان

بازیگری زنان فی نفسه اشکال ندارد؛ ولی باید مسائل و حدود شرعی آن رعایت شود تا منجر به انجام عمل حرامی نشوند.

س: بازی خواهران در تئاتر و تماشای آنها توسط برادران در حال بازی چه حکمی دارد؟

ج: اگر از حدود عفت خارج شود و موجب تهییج و تحریک شهوت شود، جایز نیست.^۱

اختلاط زن و مرد در سینما

س: آیا اختلاط زن و مرد نامحرم به منظور نمایش تئاتر و بازیگری (که گاهی با مکالمات عاشقانه و مهیج شهوت همراه می باشد) جایز است؟

ج: اصل بازیگری در تئاتر و سینما اشکال ندارد؛ ولی باید از کارهای خلاف شرع و مکالمات شهوت انگیز

۱. استفتائات، آیت الله بهجت، ج ۴، ص ۱۷۱، س ۵۱۹۰؛ استفتاء، آیت الله مکارم، آیت الله سیستانی، ۱۳۹۳/۳/۸.

خودداری کرد.^۱

یکی از عللی که باعث به انحطاط کشیده شدن جوامع غربی شده است، اختلاط زن و مرد است که بنیان مستحکم خانواده‌ها را سست و حریم‌های اخلاقی را از بین می‌برد.

بازی در نقش همسر

س: بعضی از بازیگران زن در فیلم‌های مختلف نقش همسر را برای افراد گوناگون ایفا می‌کنند، این کار چه حکمی دارد؟

ج: اگر موجب فساد نباشد، اشکالی ندارد.^۲ البته بعضی از مراجع محترم تقلید، این کار را جایز نمی‌دانند.^۳

کلمات محبت‌آمیز و شوخی در فیلم

س: گاهی بازیگران نامحرم در فیلم با همدیگر به مناسبت فیلم، شوخی می‌کنند، آیا اشکال دارد؟

ج: اگر تحریک‌کننده باشد یا لذت بردن و شهوت در آن باشد یا خوف کشیده شدن به گناه داشته باشند، یا در

۱. آیت الله سیستانی: www.sistani.org; استفتائات جدید، آیت الله مکارم، ج ۱، ص ۲۳۵، س ۸۲۲؛ جامع الاحکام، آیت الله صافی گلپایگانی، ج ۲، ص ۱۳۹، س ۱۶۱۱.
۲. استفتائات جدید، آیت الله مکارم، ج ۱، ص ۵۳۵، س ۱۷۶۴؛ استفتاءات، آیت الله سیستانی، ۱۳۹۳/۳/۸.
۳. جامع الأحکام، آیت الله صافی گلپایگانی، ج ۲، ص ۱۴۰، س ۱۶۱۶؛ استفتاءات، آیت الله بهجت، ج ۴، ص ۲۱۶، س ۵۳۸۰.

بیننده آثار منفی داشته باشد، جایز نیست.^۱
 س: بازیگرانی که نقش مادر و پدر را بازی می‌کنند، اگر با بازیگر نقش مقابل خود که نامحرم است، از کلمات محبت‌آمیز استفاده کنند یا با آنها شوخی کنند، چه حکمی دارد؟

جواب در مسئله قبل گفته شد.
 شایسته است بازیگران محترم در فیلم شئونات اسلامی را رعایت کنند و از شوخیهای زننده و محرک جداً خودداری نمایند.

تغییر سبک زندگی

اگر مسئولین محترم توجه داشته باشند که تولیدات صوتی تصویری آنها چه تأثیری بر جامعه می‌گذارد، سعی می‌کنند وسایل یا برنامه‌هایی را تولید کنند که با سبک زندگی اسلامی و ایرانی سازگاری داشته باشد؛ اما متأسفانه گاهی برنامه‌هایی را تولید می‌کنند که باعث ترویج بعضی از فرهنگهای غربی، مانند «تجمل‌گرایی» و «مصرف‌گرایی» بیش از حد می‌شود.

س: در برخی فیلم‌ها (ایرانی یا خارجی) به جای فرهنگ اسلامی ساده زیستی، متأسفانه فرهنگ غلط

۱. آیت الله سیستانی: www.sistani.org؛ استفتاءات جدید، آیت الله مکارم؛ ج ۲، ص ۳۵۴، س ۱۰۴۵؛ استفتاءات، آیت الله بهجت، ج ۴، ص ۲۱۶، س ۵۳۸۰.

«تجمل گرایی» ترویج و تبلیغ می‌شود، اگر این فیلم‌ها باعث شود که سبک زندگی مردم کشورهای اسلامی تغییر کند، جایز است؟

ج: اشاعه و ترویج تجمل گرایی، اسراف و اموری که بر خلاف موازین شرعی می‌باشد، جایز نیست^۱.

فیلم زندگی اهل بیت علیهم‌السلام و عالمان دینی

با توجه به امکانات و وسایل پیشرفته‌ای که در سینما وجود دارد، هنرمندان مکتبی می‌توانند خیلی از معارف الهی، از جمله سبک زندگی اهل بیت علیهم‌السلام و عالمان دینی را به تصویر بکشند و در ترویج سبک زندگی اولیای الهی مؤثر باشند. مسئولین و کارگردانان محترم باید از این فرصت طلایی و استثنایی استفاده کنند؛ ولی باید شرایط لازم را در نظر بگیرند تا اثری اسلامی و ماندگار تولید شود. س: آیا ساخت فیلم از زندگی و شخصیت امامان علیهم‌السلام،

خصوصاً امام حسین علیه‌السلام و نشان دادن آن جایز است؟
ج: اگر فیلم بر اساس منابع مستند و با حفظ قداست موضوع و مراعات مقام و منزلت والای ائمه علیهم‌السلام و اصحاب ایشان ساخته شود، اشکال ندارد؛ ولی چون حفظ قداست موضوع - چنانکه شایسته آن است - و حفظ حرمت سیدالشهدا علیه‌السلام و اصحاب او بسیار مشکل است،

۱. استفتاء، آیت الله مکارم، ۳۱/۲/۱۳۹۳.

بنابراین باید در این زمینه احتیاط شود.^۱

س: آیا برای ساخت فیلم، استفاده از لباس رسمی علمای دین و قضات در فیلم های سینمایی جایز است؟ آیا تدوین و تولید فیلم های سینمایی با صبغه دینی و عرفانی راجع به علمای گذشته یا معاصر با حفظ احترام آنان و حرمت اسلام و بدون اسائه ی ادب و بی احترامی به آنان، جایز است؟

ج: با توجه به اینکه سینما وسیله ای برای آگاهی و تبلیغ است، بنابراین، به تصویر کشیدن و ارائه هر چیزی که ممکن است از آن برای رشد فکری جوانان و غیر آنان و ارتقای آگاهی و ترویج فرهنگ اسلامی استفاده شود، اشکال ندارد. یکی از این راه ها، معرفی شخصیت عالمان دین و زندگی اختصاصی آنان و همچنین سایر دانشمندان و صاحب منصبان و زندگی خصوصی آنان است؛ ولی رعایت شئونات اختصاصی و احترام آنان و همچنین حریم زندگی خصوصی آنان واجب است و همچنین نباید از آن برای ارائه مفاهیم منافی با اسلام استفاده شود.^۲

لذا شایسته است هنرمندان و مدیران فرهنگی و هنری

۱. أجوبة الاستفتاءات، آیت الله خامنه ای، ص ۲۶۷، س ۱۲۱۸؛ استفتاءات، آیت الله بهجت، ج ۳، ص ۲۲۰، س ۴۰۸۰.
۲. أجوبة الاستفتاءات، آیت الله خامنه ای، ص ۲۶۶، س ۱۲۱۷.

کشور فیلم زندگی اهل بیت علیهم السلام و عالمان دینی را تهیه کنند و در اختیار جامعه قرار دهند تا همگان بتوانند از سبک زندگی اسلامی آنان درس گرفته و سعادت‌مند شوند.

آرایش و پوشیدن لباس جنس مخالف در فیلم

س: پوشیدن لباس زنانه توسط مردان و برعکس، برای بازی در تئاتر و سینما چه حکمی دارد؟

ج: پوشیدن لباس جنس مخالف، اگر سبب فساد نگردد، بعید نیست که جایز باشد.^۱

س: استفاده‌ی زنان از انواع کرم و لوازم آرایشی در تئاترها و نمایش‌هایی که توسط مردان دیده می‌شوند، چه حکمی دارد؟

ج: اگر آرایش توسط خود آنان یا زنان و یا یکی از محارم ایشان صورت بگیرد و فسادی هم بر آن مترتب نشود، اشکال ندارد و در غیر این صورت، جایز نیست. البته صورت آرایش شده باید از نامحرم پوشانده شود.^۲

توصیه‌ها و پیشنهادات

در این قسمت به مسئولین محترم پیشنهاداتی ارائه می‌شود؛ امید است با به کارگیری آنها در سلامت و رشد

۱. همان، ص ۲۶۷، س ۱۲۱۹.

۲. همان، س ۱۲۲۰.

مردم قدمهای موثری را بردارند.

۱. استفاده از «اسلام‌شناسان متخصص» در زمینه

فعالیت‌های سمعی - بصری.

۲. مدیران تولیدیها و فروشندگان لوازم صوتی تصویری

از زنان باحجاب و مردان متدین استفاده کنند و در

صورتی که به خاطر «تخصص»، زنان بدحجاب را به کار

می‌گیرند، سعی کنند از باب «امر به معروف و نهی از منکر»

اجازه ندهند در محیط کار بدحجاب باشند، وگرنه در

گناه آنها شریک هستند!

۳. استفاده از سی‌دی‌های آموزشی، مانند «تربیت

کودک و نوجوان»، «مسائل خانواده»، «مسائل ازدواج»،

«نرم افزار رساله و استفتائات مراجع تقلید» و... در درون

بسته‌های وسائل صوتی تصویری (مانند رادیو تلویزیون)

جهت رشد و شکوفایی جامعه.

۴. بین وزارت محترم ارشاد و سازمان اماکن، هماهنگی

خوبی به وجود بیاید؛ چون گاهی وزارت ارشاد محصولاتی

را تأیید می‌کند؛ ولی سازمان اماکن آن را غیر مجاز و غیر

۱. امام علی علیه السلام فرمودند: «آن کس که به کار جمعیتی راضی باشد،

همچون کسی است که در آن کار دخالت دارد، منتها آن کس که در

کار باطل دخالت دارد، دو گناه می‌کند: گناه عمل و گناه رضایت».

(نهج البلاغه، صبحی صالح، حکمت ۱۵۴)

شرعی می‌داند.^۱

۵. با توجه به اینکه قیمت سی دیهای رایت شده از اورجینال خیلی ارزان تر است، برای اینکه عده‌ای با رایت کردن به گناه آلوده نشوند، قیمت سی دیهای اورجینال را پایین بیاورند.

۶. ارتباط تنگاتنگ و موثر با مراکز تولید و تکثیر نرم افزارهای دینی مانند «مرکز تحقیقات کامپیوتری نور» و... به منظور ترویج فرهنگ غنی اسلام.

۱. گاهی مسئولین سازمان اماکن به تصاویر روی فیلمها یا پوسترهای تبلیغاتی فیلم که توسط ارشاد تأیید شده است، حساسیت نشان می‌دهند و آن را غیرمجاز می‌دانند که ممکن است سبب جریمه کردن ویدئوکلپ یا خدمات کامپیوتری‌ها شود..

بخش سوم:

احکام و آداب

خرید و فروش

فصل اول:

احکام فروش لوازم صوتی و تصویری

ابزار و وسائل صوتی تصویری دارای تنوع و فراوانی ویژه‌ای هستند به طوری که برخی از آنها در اجتماع نقش بیشتری دارند. امروزه از بهترین وسایلی که هم در ترویج معارف الهی و هم در به «انحطاط و به فساد کشیدن»^۱ جامعه نقش به سزایی دارند، برنامه‌های «رادیو و تلویزیون» می‌باشد. لذا در این قسمت مسائل و احکام مربوط به این دو وسیله ذکر می‌شود.

۱. امام خمینی علیه السلام فرمودند: «دستگاه‌هایی (مانند رادیو تلویزیون) در این مملکت بوده و هست که بایستی در خدمت مردم می‌بودند؛ ولی رژیم غاصب و فاسد در گذشته از آنها در راه هدفهای نامشروع خود و گسترش فساد استفاده کرده است.» (صحیفه نور، امام خمینی، ج ۶، ص ۹۳)

تولیدکنندگان برنامه‌های رادیو تلویزیون باید به این نکته توجه داشته باشند که چه کار با عظمتی را انجام می‌دهند و در سعادت‌مند شدن جامعه چه نقش به‌سزایی را ایفا می‌کنند.

رادیو تلویزیون در کلام امام خمینی علیه السلام

۱. حساس‌ترین رسانه

در (وسایل ارتباط جمعی) وسیله‌ای که از همه بیشتر با انسان رابطه دارد «تلویزیون» است. از دو جهت: یک جهت اینکه مطبوعات هر چه هم تیراژش زیاد باشد، اولاً به اندازه سطح یک مملکت نیست و ثانیاً همه افراد نمی‌توانند استفاده کنند؛ برای اینکه الآن تقریباً نیمی از جمعیت ما سواد خواندن ندارند تا اینکه از مطبوعات نوشته‌ها استفاده کنند. سینماها (هم) در یک محیط محدود می‌توانند کار خودشان را انجام بدهند. رادیو هم در همه جا هست، در همه چیز هست؛ لکن فقط از راه سمع (گوش) است؛ [اما] آن چیزی که در همه کشور؛ یعنی آن دهاتی که در مرز توی خانه خود نشسته و هیچ سواد هم ندارد؛ لکن چشم و گوش دارد، این از رادیو تلویزیون استفاده می‌کند. رادیو تلویزیون استفاده سمعی و بصری دارد. بنابراین، رادیو تلویزیون از تمام رسانه‌هایی که

هست، حساس تر است.^۱

۲. تقویت نیروی انسانی

آن {خدمتی} که از همه خدمتها بالاتر است، این است که نیروی انسانی ما را رشد بدهد و این به عهده مطبوعات است؛ مجله‌هاست؛ رادیو تلویزیون است؛ سینماهاست؛ تئاترهاست. اینها می‌توانند نیروی انسانی ما را تقویت کنند و تربیت صحیح بکنند و خدمتشان ارزشمند باشد.^۲

۳. دانشگاه عمومی

دستگاه‌های تبلیغاتی (مانند) رادیو و تلویزیون، آن وقتی که در خدمت طاغوت بود {ند}، دستگاه‌هایی بود {ند} که یا تقویت طاغوت را می‌کردند (به مجرد اینکه پیچ رادیو را می‌گرفتند، می‌گفتند: «اعلی حضرت آریا مهر، کذا» شروع می‌کردند تبلیغات کردن) و یا مردم را از مسائل اصلی دور می‌کردند. رادیو و تلویزیون یک دستگاهی است که هم در طرف تبلیغات فاسد اهمیت زیاد دارد و هم در طرف تبلیغات صحیح. این دستگاه‌ها دستگاه‌های تربیتی است؛ باید تمام اقشار ملت با این دستگاه‌ها تربیت

۱. صحیفه نور، امام خمینی، ج ۹، ص ۱۵۳، در جمع کارکنان سازمان صدا و سیما، ۱۳۵۸/۴/۲۸.

۲. همان، ج ۸، ص ۴۹۸، در جمع مسئولان و کارکنان مجله «خواندنیها»، ۱۳۵۸/۴/۱۶.

بشوند. يك دانشگاه عمومی است؛ یعنی دانشگاهی است که در تمام سطح کشور گسترده است. باید از آن، عمل دانشگاه را، به آن اندازه‌ای که می‌شود، استفاده کرد. باید این دستگاه، دستگاهی باشد که بعد از چند سال تمام قشربل را روشن کند. تمام را مبارز باریاورد. تمام را متفکر باریاورد. تمام اینها را مستقل باریاورد. آزادمنش باریاورد. از غربزدگی بیرون کند؛ استقلال به مردم بدهد. این (دستگاه‌ها) وظیفه دارند با مردم حکم معلم و شاگرد را داشته باشند. اشخاص نویسنده، اشخاص گوینده، اشخاص فهیم، اشخاص مطلع در اینجا صحبت بکنند. فرصت به آنها بدهند که در اینجا صحبت بکنند. زیادند اشخاصی که این معانی را پیشنهاد می‌کنند. به اینها باید فرصت بدهند و آنها صحبت بکنند. به جای آن چیزهایی که به درد ملت نمی‌خورد یا مضر به حال ملت است، يك چیزهای مفید را به مردم بدهند و يك غذای مفیدی به مردم بدهند. مردم را تغذیه کنند به غذاهای صحیح سالم و من امیدوارم که این دستگاه هم - همان طوری که وعده کردند که به تدریج درست بشود - قدم را يك خرده بلندتر بردارند و زودتر - ان شاء الله تصفیه بشود و تعدیل بشود.^۱

۱. همان، ج ۶، ص ۳۹۹، در جمع هیأت دولت موقت، ۲۹/۱۲/۱۳۵۷.

۴. تضعیف انسانیت

اگر شما (کارکنان صدا و سیما) بخواهید کار را خوب انجام بدهید، باید «رادیو تلویزیون» را از چیزهایی که در قلب و مغز انسان ضعف می‌آورد، انسان را از انسانیت خودش بیرون می‌کند، استقلال فکری را از دست می‌دهد، (پاک و تصفیه) کنید. مقالاتی هم که آنجا باید گفته بشود، ناطق‌هایی هم که آنجا می‌آیند و نطق می‌کنند، (باید) اشخاصی باشند که نخواهند به اسم اینکه ما مترقی هستیم، یک مملکتی را به تباهی بکشند. نخواهند به اسم اینکه «تمدن بزرگ» است، ما را به عقب برگردانند.^۱

۵. آموزندگی

دستگاه تلویزیون یا دستگاه رادیو باید آموزنده باشد. به جوانهای ما قدرت بدهد. جوانهای ما را نیرومند کند. نباید دستگاه تلویزیون جوری باشد که ده ساعت موسیقی بخوانند.^۲

این دستگاه‌ها را می‌بینید که از بچه‌های کوچولو تا بزرگها و پیرمردها و پیرزنهای پایش می‌نشینند و نگاه می‌کنند. این دستگاه اگر آموزنده باشد (یعنی) اگر فیلمها یا خطابه‌ها یا حرفها یا اخبار جوری باشد که آموزنده باشند،

۱. همان، ج ۹، ص ۱۵۹، در جمع کارکنان سازمان صدا و سیما، ۱۳۵۸/۴/۲۸.

۲. همان، ص ۲۰۴، در جمع کارکنان رادیودریا، ۱۳۵۸/۴/۳۰.

این بچه کوچولو هم از (همین) حالا (به طور صحیح) تربیت می شود، و اگر چنانچه خدای نخواستہ يك خلافی در او باشد، آن بچه ها (هم) که کوچک اند، از اول تربیت (آنها)، تربیت فاسد می شود؛ چون بچه ها به نگاه کردن به این عکسها و فیلمها علاقه دارند. می نشینند پایش و نگاه می کنند. اگر فیلم يك آموزنده باشد، این بچه ها تربیت می شوند به تربیت صحیح و اگر فیلمی باشد که برخلاف (شریعت است)، انحراف کننده باشد، بچه ها تربیت می شوند به تربیت انحرافی^۱.

۶. استقلال و آزادی

رادیو تلویزیون باید مستقل و آزاد باشند و همه گونه انتقاد را با کمال بی طرفی منتشر سازند تا بار دیگر شاهد رادیو تلویزیون زمان شاه مخلوع نگردیم. رادیو تلویزیون باید از عناصر طرفدار شاه و یا منحرف پاکسازی شود.^۲

احکام رادیو تلویزیون

س: آیا خرید و فروش رادیو و تلویزیون جایز است؟
ج: خرید و فروش به قصد منفعت حلال، مانع ندارد

۱. همان، ج ۱۰، ص ۲۱۵، در جمع کارکنان سیمای جمهوری اسلامی، ۱۳۵۸/۷/۱۲.

۲. همان، ج ۱۲، ص ۲۰۸، پیام به ملت ایران به مناسبت سال نو، ۱۳۵۹/۱/۱.

و همچنین استفاده از آن در جهت حلال نیز بی اشکال است؛ ولی باید به هیچ وجه از آن منفعت حرام نبرند و در دسترس کسی که استفاده حرام می‌کند، قرار ندهند.^۱ پس اگر کسی تلویزیون و ویدئو را به خاطر دیدن فیلم‌های مستهجن خریداری کند، حرام است یا رادیو را برای گوش دادن موسیقی‌های حرام یا شنیدن مطالب انحرافی خریداری کند، حرام است.^۲

س: آیا تجارت رادیو و تلویزیون و مهندسی آنها در کشورهای خارجی با در نظر گرفتن اینکه فروشنده یا مهندس می‌داند که بعد از فروش یا بعد از درست شدن این دستگاه‌ها از فیلم‌های مستهجن یا موسیقی‌های حرام آنها هم استفاده خواهد شد، جایز است؟

ج: با فرض داشتن منافع حلال، معامله باطل نیست.^۳

۱. توضیح المسائل، امام خمینی، ص ۶۱۷، م ۲۷۵۲؛ استفتائات، آیت الله بهجت، ج ۳، ص ۲۲۱، س ۴۰۸۶؛ توضیح المسائل، آیت الله مکارم، ص ۳۲۸، م ۱۷۶۲.

۲. البته برخی از افراد به خاطر شغلی که دارند باید اخبار و مطالب انحرافی دشمنان را از طریق رادیو گوش دهند تا بتوانند جواب آنها را بدهند که در حد نیاز شنیدن اینگونه از مطالب، اشکال ندارد.

۳. استفتائات، امام خمینی، ج ۲، ص ۸، س ۱۱.

شیوه‌های جذب مشتری

الف: تبلیغ کالای خاص

یکی از شیوه‌های رایج در جذب مشتری برای خرید بیشتر، این است که فروشنده از اجناس خود تعریف کند؛ اما باید دقت داشت که این تعریف کردنها به اندازه‌ای نباشد که دقت مشتری در انتخاب جنس بهتر، پایین بیاید. شاید به همین دلیل باشد که «تعریف از جنس، کراهت دارد»^۱.

س: اگر مشتری با تبلیغ و تشویق فروشنده در خرید کالا دقت کم‌تری کند؛ ولی بعد از خرید بفهمد که جنس خوبی را نخریده است، آیا می‌تواند معامله را به هم بزند؟
ج: اگر (تبلیغ و تشویق فروشنده) به گونه‌ای باشد که مشتری فریب خورده باشد، خریدار می‌تواند معامله را به هم بزند.^۲

ب: جایزه دادن

سزاوار است فروشندگان محترم برای خرید کالاهای داخلی با کیفیت بالا، جوایزی را در نظر بگیرند که هم در فروش بیشتر خودشان مفید است و هم در اقتصاد کشور نقش به‌سزایی دارد.

۱. ترجمه تحریر الوسیله، امام خمینی، ج ۲، ص ۳۵۷، م ۲۲.
۲. استفتاء، آیت الله خامنه‌ای، آیت الله مکارم، ۱۳۹۳/۲/۲۸.

س: برخی از کارگردانها برای فروش تولیدات خود، مسابقه‌ای را به این صورت برگزار می‌کنند که: هر کسی دی‌وی‌دی اورجینال (رایت نشده) را خریداری کند، در هر دوره‌ای قرعه‌کشی شود و به برنده جوایزی مانند (منزل مسکونی و ...) اهدا گردد. آیا این کار جایز است؟
ج: جایز است.^۱

ج: استفاده از نورپردازی زیاد

بعضی از فروشندگان وسایل صوتی تصویری و لوازم خانگی برای جذب مشتری بیشتر، لامپها و تلویزیونهای متعددی را روشن می‌کنند که این کار گرچه سبب جلب مشتری بیشتر می‌شود؛ ولی از سوی دیگر ممکن است با مصرف زیاد برق به اقتصاد کشور ضرر می‌زند.
پس فروشندگان محترم سزاوار است از لامپهای کم مصرف استفاده نموده و تلویزیون‌های در معرض دید مشتری را به نوبت روشن کنند؛ تا عمل آنها مصداق اسراف حرام نگردد^۲ و موجب بی‌برکتی درآمد نشود.

د: تبلیغ کالاهای خارجی

متأسفانه بعضی از فروشندگان برای فروش کالاهای خود، اقدام به تعریف و تبلیغ از محصولات خارجی نموده

۱. همان، ۳۱/۲/۱۳۹۳.

۲. استفتاءات، امام خمینی، ج ۳، ص ۴۹، س ۳۴.

و کالاهای داخلی را فاقد کیفیت لازم معرفی می‌کنند که با این کار به اقتصاد جامعه خود ضرر وارد می‌کنند.

س: آیا تبلیغ کالاهای خارجی جایز است؟

ج: اگر موجب ضرر و زیانی بر مسلمین نگردد و مخالف قوانین نباشد، مانعی ندارد.^۱

نکته: تبلیغ محصولات خارجی ممکن است در حال حاضر ضرر نداشته باشد؛ ولی در درازمدت اثر منفی و ضرر خود را نشان می‌دهد. کمترین ضرری که تبلیغ محصولات خارجی وارد می‌کند این است که تولیدکنندگان داخلی را از ادامه کار دلسرد نموده و بازار فروش آنها را تحت الشعاع خود قرار می‌دهد.

بالا بردن قیمت جنس، جهت تخفیف

س: اگر قیمت جنس را کمی بالاتر ببرند تا چنانچه مشتری تخفیف خواست، آن مقدار کم شود، آیا این عمل جایز است؟

ج: فی حدّ نفسه جایز است، هر چند کراهت دارد.^۲

گرفتن انعام

س: من در فروشگاه لوازم صوتی تصویری کار می‌کنم.

۱. همان؛ استفتاء، آیت الله خامنه ای، ۴/۳/۱۳۹۳.

۲. استفتائات، آیت الله بهجت، ج ۳، ص ۲۵۳، س ۴۲۰۴.

گاهی از مشتری می‌خواهم که در مقابل حمل تلویزیون یا وسایل دیگری که او خریداری کرده است، به من پول (انعام) بدهد، این کار جایز است؟

ج: اگر با درخواست شاگرد نباشد و مشتری با رضایت خودش انعام بدهد، گرفتن اشکال ندارد؛ مگر بر خلاف قرارداد کارمندی باشد.^۱

البته سزاوار است که افراد، کرامت و شخصیت انسانی خود را به خاطر اندک مالی از دست ندهند و از دیگران درخواست انعام نکنند.

احکام ماهواره

تأثیر ماهواره بر جامعه

ماهواره وسیله‌ای دو بُعدی است؛ هرچند آثار مخرب آن خیلی بیشتر از آثار مفید و آموزنده‌اش می‌باشد؛ زیرا استفاده از آن دارای اثرات سوئی است که در مواردی اصلاح این اثر، مشکل و یا غیرممکن خواهد شد.

یکی از اثرات مخرب ماهواره این است که به صورت ناخودآگاه پیامهای منفی را ارسال و القا می‌کند، به نحوی که در روح و جان مخاطب اثر می‌گذارد و او را به سمت مسیرهای نادرست و غیرواقعی سوق می‌دهد که اثرات

۱. استفتاء، آیت الله خامنه‌ای، آیت الله سیستانی، ۱۳۹۳/۳/۵.

آن در مورد نوجوانان و جوانان عمیق‌تر و شدیدتر می‌باشد. به طور کلی اثرات مخرب ماهواره را می‌توان در سه حوزه «اعتقادی»، «فرهنگی - اخلاقی» و «سیاسی» مورد بررسی قرار داد:

۱. آثار اعتقادی ماهواره

مهم‌ترین دشمن در عرصه اعتقادات، شبهات و تلقینات نادرست می‌باشد. در زمان فعلی این شبهات با رنگ و لعاب زیباتری خود را بروز می‌دهند. امروزه ماهواره در شمار ابزارهایی قرار گرفته است که متأسفانه به مرزهای عقیدتی انسانها، خصوصاً اسلام و به ویژه مکتب تشیع حمله ور شده و قصد دارد اساس این مکتب را درهم ریزد. البته ناگفته نماند که اغراض سیاسی نیز در این مسئله بی‌تأثیر نیستند.

۲. آثار فرهنگی - اخلاقی ماهواره

هویت هرانسانی به فرهنگ و تمدن او برمی‌گردد. انسانی که دارای فرهنگ و تمدن نباشد، دچار بحران هویت گشته، شخصیتی کاملاً وابسته و متکی به دیگران می‌شود که دایم چشم امیدش به دیگران است تا خود را مو به مو همانند آنها قرار دهد.

چون قوام جامعه به اخلاق و رعایت اخلاقیات افراد جامعه می‌باشد، زمانی که آنان حریم‌های شخصی،

خانوادگی و... را از بین ببرند، چنین جامعه‌ای از درون خالی شده، با تلنگری در هم می‌ریزد. این مسئله در مورد جوانان و نوجوانان مهم‌تر و حساس‌تر است.

اکثر شبکه‌های ماهواره‌ای از طریق پخش فیلم‌های غیردینی و ضد اخلاقی که نتیجه‌ای جز بی‌بند و باری، بی‌حیایی، مشوش شدن ذهن جوان و... ندارد، به این مقصد پلید خود دست پیدا می‌کنند. بر همین اساس، استفاده از برنامه‌های ماهواره در نظر مراجع حرام اعلام شده است.

۳. آثار سیاسی ماهواره

از آنجا که دشمنان ما در مسئله نظامی موفق به پیشبرد اهداف خود مبنی بر تصرف و تسخیر ایران نشدند، در جنگ نرم از ابزارهایی مانند ماهواره، اینترنت و... کمک گرفته‌اند تا از طریق القای شبهات و حرف‌های غیرواقعی مردم ما را نسبت به نظام دلسرد کرده و آنها را به دشمنی با نظام و حتی اسلام دعوت کنند. این اقدام از طریق راه‌های مختلف و در ظاهری بسیار زیبا، با اظهار کمک به مردم يك کشور صورت می‌پذیرد.^۱

البته نمی‌توان ادعا کرد که ماهواره هیچ گونه فایده‌ای ندارد؛ بلکه چون خیلی از افراد قدرت فهم و تحلیل

۱. www.porseman.org، مقاله «تأثیر ماهواره بر جوانان چیست؟».

مطالب سودمند از مسایل زهرآگین، غیرواقعی و خلاف شرع را ندارند لذا نباید از ماهواره استفاده کنند.^۱

• سوالات فقهی ماهواره

س: خرید و فروش ماهواره چه حکمی دارد؟

ج: ماهواره چون هم برنامه‌های حلال دارد و هم برنامه‌های حرام، حکم آلات مشترك را دارد، لذا خرید و فروش آن برای استفاده در امور حرام، حرام و برای استفاده‌های حلال، جایز است.^۲

توجه: استفاده از ماهواره در صورتی جایز است که شخص اطمینان دارد از آن بهره‌برداری حرام نمی‌کند و نصب آن در خانه نیز مفسده دیگری را در بر ندارد.^۳

س: در صورتی که فروشنده آنتن ماهواره بداند که خریدار آن را به منظور استفاده حرام تهیه می‌کند، حکم این معامله چیست؟

ج: فروش آن به خریدار یاد شده جایز نیست.^۴

س: شغلم تعمیر دستگاه‌های گیرنده برنامه‌های

۱. رک: آرشیو برنامه «گلبرگ» شبکه سه مبحث «ماهواره».
۲. آیت الله وحید خراسانی، www.wahidkhorasani.com، سوالات شرعی، س ۴۵۱؛ أجوبة الاستفتائات، آیت الله خامنه‌ای، ص ۲۶۴، س ۱۲۱۲؛ استفتائات جدید، آیت الله تبریزی، ج ۲، ص ۲۳۳، س ۱۰۴۵؛ استفتائات، آیت الله بهجت، ج ۳، ص ۲۲۱، س ۴۰۸۷.
۳. أجوبة الاستفتائات، آیت الله خامنه‌ای، ص ۲۶۵، س ۱۲۱۳.
۴. با استفاده از تحریر الوسيلة، امام خمینی، ج ۱، ص ۴۹۶، م ۱۰.

رادیو و تلویزیونی است، در این اواخر مراجعات زیادی برای نصب قطعات و تعمیر آنتن‌های ماهواره‌ای صورت می‌گیرد، تکلیف ما در این باره چیست؟

ج: اگر از این دستگاه برای امور حرام استفاده شود - که غالباً نیز همین طور است - و یا شما علم داشته باشید کسی که قصد تهیه آنتن ماهواره‌ای را دارد، برای امور حرام از آن استفاده می‌کند، نصب و راه‌اندازی آن جایز نیست.^۱

۱. أجوبة الاستفتاءات، آیت الله خامنه‌ای، ص ۲۶۶، س ۱۲۱۶؛ استفتاءات جدید، آیت الله تبریزی، ج ۲، ص ۲۳۳، س ۱۰۴۵.

فصل دوم:

احکام ویدیو کلپ و خدمات رایانه ای

ویدئو کلپ و خدمات رایانه ای دارای صنف جداگانه می باشند ولی چون محصولاتى مانند سی دی، فیلم، بازی های رایانه ای و... را عرضه می کنند با صنف صوتی تصویری ارتباط پیدا می کنند. لذا به اختصار احکام آن ذکر می شود.

اشتغال در ویدیو کلپ

س: حکم اشتغال در ویدیو کلپها که محل عرضه، فروش و امانت دادن فیلم های سینمایی و محصولات فرهنگی به جامعه است، چیست؟

ج: در صورتی که مشتمل بر امور حرام^۱ باشد، اشکال دارد.^۲

اجاره دادن ویدیو و فیلم

س: اجاره دادن دستگاه ویدیو جایز است؟

ج: اجاره دادن ویدئو برای دیدن فیلم‌های مبتذل و مستهجن که شهوت را تحریک می‌کند و موجب انحراف و فساد می‌شود و یا مشتمل بر غنا و موسیقی مطرب و لهوی و مناسب با مجالس لهو و گناه باشد، جایز نیست.^۳
س: برخی از افراد با دوربین از فیلم‌هایی که در سینما پخش می‌شود، فیلم گرفته، پس از تبدیل به سی‌دی آن را کرایه {یا می‌فروشند}. آیا استفاده از چنین فیلم‌هایی جایز است؟

ج: اگر حقوق صاحب اثر را ضایع نکند، جایز نیست.^۴

س: اجاره دادن فیلم‌های ویدیویی مبتذل و مستهجن چه حکمی دارد؟

ج: اگر فیلم‌ها در بردارنده تصاویر زننده‌ای که شهوت را تحریک کرده و موجب انحراف و فساد می‌شوند و

۱. مثل نگاه به تصاویر مستهجن بازیگران، رایت CD یا DVD غیر مجاز یا مبتذل و ...

۲. استفتائات، آیت الله بهجت، ج ۳، ص ۲۲۰، س ۴۰۸۱.

۳. أجوبة الاستفتائات، آیت الله خامنه‌ای، ص ۲۶۴، س ۱۲۱۰.

۴. با استفاده از استفتائات آیت الله بهجت، ج ۳، ص ۲۲۳، س ۴۰۹۳.

یا مشتمل بر غنا و موسیقی مطرب و لهوی و مناسب با مجالس لهو و گناه باشند، تولید، خرید، فروش و اجاره‌ی آنها جایز نیست.^۱

فروش سی‌دی و فیلم

س: اگر کسی یک بسته سی‌دی یا دی‌وی‌دی را بفروشد، در صورتی که بداند یا احتمال دهد که بعضی از آنها خراب هستند، حکمش چیست؟

ج: اگر فروشنده بداند که جنس، خراب است، نباید بفروشد؛ ولی اگر خریدار بعد از معامله متوجه شد که جنس معیوب و خراب است، حق برهم زدن معامله را دارد.^۲

س: فروش فیلم‌ها و صوت‌های حرام و مبتذل، اعم از موسیقی، آواز، رقص (زنان یا مردان)؛ بلکه بالاتر، نوارهایی که عمل زناشویی را نمایش می‌دهد، جایز است؟

ج: خرید و فروش فیلم‌های مبتذل، حرام است.^۳

نگهداری فیلم و عکس مبتذل

س: آیا نگهداری فیلم {و عکس} مستهجن در مغازه یا منزل جایز است؟

۱. آیت الله خامنه‌ای: www.leader.ir.

۲. استفتاء، آیت الله خامنه‌ای، آیت الله مکارم، ۱/۳/۱۳۹۳.

۳. آیت الله مکارم: www.makarem.ir؛ آیت الله خامنه‌ای:

ج: حرام است و برحاکم شرع لازم است که آنها را جمع‌آوری کرده، از بین ببرد، و این کار تعزیر دارد.^۱

تکثیر و رایت محتوای حرام

س: آیا گرفتن اجرت برای تکثیر نوارهای صوتی که دارای محتوای حرامی هستند، جایز است؟

ج: هر نوار صوتی که گوش دادن به آن حرام است، تکثیر و گرفتن اجرت برای آن هم جایز نیست.^۲

س: گاهی بعضی افراد به ویدیو کلیپ مراجعه می‌کنند و از ما می‌خواهند که سی‌دی‌های غیر اخلاقی یا غیر مجاز را برای آنها رایت کنیم، آیا این کار جایز است؟

ج: جایز نیست.^۳

عکس بازیگران

س: چسباندن عکس زنهای بازیگری حجاب خارجی در مغازه و محل دید چه حکمی دارد؟

ج: اگر موجب ارتکاب گناه و مفسده‌انگیز بوده یا

۱. آیت الله مکارم: www.makarem.ir; استفتاء، آیت الله شبیری زنجانی، آیت الله سیستانی، ۹۳/۷/۵؛ احکام روابط زن و مرد، ص ۸۰.

۲. أجوبة الاستفتاءات، آیت الله خامنه‌ای، ص ۲۵۶، س ۱۱۶۵؛ استفتاءات، آیت الله بهجت، ج ۴، ص ۵۲۶، س ۶۳۳۹.

۳. همان؛ آیت الله سیستانی: www.sistani.org; استفتاء آیت الله مکارم، آیت الله نوری همدانی، ۱۳۹۳/۱۲/۹.

مخالف مقررات باشد، جایز نیست.^۱

مدارک مشتری نزد فروشنده

س: در ویدیوکلپ‌ها بعضی از فیلم‌ها را کرایه می‌دهند و در عوض آن، از مشتری مدرک شناسایی گرفته می‌شود. در صورتی که صاحب کارت شناسایی برای گرفتن آن رجوع نکند، وظیفهٔ مسئول ویدیوکلپ چیست؟ اگر بعد از مدت طولانی از آمدن صاحب آن ناامید شود، می‌تواند آنها را از بین ببرد؟ و اگر بعد از نابود کردن آنها، صاحب مدرک پیدا شود، این شخص ضامن است؟

ج: خیر، نمی‌تواند آنها را از بین ببرد؛ بلکه اگر هیچ وقت امکان دسترسی به صاحب کارت ندارد، باید آن را به مرجع صادرکننده تحویل دهد.^۲

البته اگر ممکن است که از روی مدرک شناسایی، صاحبش را پیدا کند، این کار را انجام دهد و امانتی که در دست اوست، به صاحبش برساند.^۳

بررسی فلش قبل از راییت

س: آیا مسئول ویدیوکلپ حق دارد قبل از راییت محتویات یک فلش بر روی دی‌وی‌دی، آن را بررسی کند

۱. آیت الله خامنه ای: www.leader.ir.

۲. استفتاء، آیت الله مکارم، آیت الله سیستانی، ۱۳۹۳/۲/۲۵.

۳. استفتاء، آیت الله خامنه ای، ۱۳۹۳/۲/۲۷.

تا از محتویات آن اطمینان پیدا کند تا فیلم یا صوت حرامی نداشته باشد؟

ج: این کار جایز نیست؛ ولی می‌تواند سؤال کند تا اگر غیر مجاز است، از راییت خودداری کند.^۱

نکته: محتویات فلش از امور خصوصی فرد است و نگاه کردن به آن بدون اجازه حرام باشد، خدای متعال هم می‌فرماید:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ... لَا تَجَسَّسُوا ...﴾؛ ای کسانی که ایمان آوردید ... تجسس نکنید ...^۲.

سرقت اطلاعات رایانه‌ای

س: سرقت اطلاعات رایانه‌ای چه حکمی دارد؟

ج: مانند تجسس^۳ محرم است.^۴

سزاوار است افرادی که در خدمات رایانه‌ای مشغول به فعالیت هستند در امانت خیانت نکرده و از اطلاعات خصوصی دیگران سوء استفاده نکنند، لذا اگر اطلاعات

۱. استفتاء، آیت الله سیستانی، آیت الله مکارم، ۱۳۹۳/۲/۲۷.

۲. حجرات، ۱۲.

۳. خدای متعال در قرآن می‌فرماید: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ... وَلَا تَجَسَّسُوا ... وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ رَحِيمٌ﴾؛ ای اهل ایمان! ... و [در اموری که مردم پنهان ماندنش را خواهانند] تفحص و پی جویی نکنید، و از خدا بپرهیزید که خداوند بسیار توبه‌پذیر و مهربان است. (حجرات، ۱۲)

۴. استفتائات، آیت الله بهجت، ج ۴، ص ۳۳۰، س ۵۷۰۸.

شخصی افرادی که به این عزیزان مراجعه می‌کنند، بر روی کامپیوتر فروشنده بماند، باید آنها را سریعاً و به طور کامل از بین ببرند.

س: اگر به کسی که در ویدیوکلپ کار می‌کند، بگویند: محتویات این فلش را روی یک دی‌وی دی رایت کن و او رایت کرد؛ ولی بعد فهمید که محتویات رایت شده حرام (فیلم‌های مستهجن) بوده است، آیا پولی را که به عنوان اجرت دریافت کرده، اشکال دارد؟
ج: اگر نمی‌دانسته، فعلاً تکلیفی ندارد؛ اما دقت کند که تکرار نشود.^۱

تدوین و میکس فیلم‌های عروسی

س: آیا میکس فیلم‌های مجالس زنانه (که غالباً بی حجاب هستند) جایز است؟
ج: اگر هنگام میکس از کارهای حرام مانند (نگاه به تصویر یا فیلم افراد نامحرم، شنیدن موسیقی‌های حرام و...) در امان باشد و خوف وقوع در حرام هم نداشته باشد، اشکال ندارد.^۲

س: درآمد حاصل از تدوین، میکس و صداگذاری فیلم‌های عروسی چه حکمی دارد؟

۱. استفتاء، آیت الله مکارم، ۱۳۹۳/۲/۲۸.
۲. آیت الله سیستانی: www.sistani.org؛ استفتاء، آیت الله خامنه‌ای، آیت الله مکارم، آیت الله شبیری زنجانی، ۱۳۹۳/۶/۲۲.

ج: هرگاه مربوط به صحنه‌های نامشروع باشد، درآمد حاصل از کارهای فوق نیز حرام است.^۱

دانلود فایل‌های اینترنتی

س: دانلود^۲ کردن فایل‌های اینترنتی جایز است؟

ج: دانلود کردن فقط با اجازه صاحب اصلی فایل جایز است مگر از کفار حربی^۳ باشد که اشکال ندارد.^۴

س: دانلود فیلم، موسیقی، مقاله و کتاب‌های مستهجن و مبتذل جایز است؟

ج: دانلود مطالب ذکر شده حرام و از مصادیق اشاعه فحشاء می‌باشد و باید به صورت جدی از این کار اجتناب شود.^۵

۱. آیت الله مکارم: www.makarem.ir: استفتاء، آیت الله خامنه ای، ۱۳۹۳/۳/۱۳.

۲. عمل انتقال و یا کپی کردن یک فایل، برنامه، و... از یک سیستم کامپیوتری بزرگتر به کامپیوتر یا دستگاه دیگر را دانلود گویند. (www.merriam-webster.com).

۳. مانند امریکا، انگلیس، فرانسه، اسرائیل و... (استفتاءات جدید، آیت الله مکارم، ج ۳، ص ۵۵۵، س ۱۵۵۰).

۴. استفتاء، آیت الله خامنه ای، آیت الله مکارم، آیت الله شبیری زنجانی، آیت الله نوری همدانی، ۱۳۹۳/۶/۲۳؛ آیت الله سیستانی: اگر فایل دانلود شده دارای محتوای حرام نباشد و دانلود کردن برخلاف قانون نباشد، دانلود کردن جایز است (استفتاء، ۱۳۹۳/۷/۱۴).

۵. استفتاء، آیت الله خامنه ای، آیت الله سیستانی، آیت الله مکارم، ۱۳۹۳/۶/۱۲.

تأییدات وزارت ارشاد

س: توزیع و عرضه فیلم‌ها و نوارهای موسیقی که مورد تأیید وزارت ارشاد هستند، چه حکمی دارد؟

ج: اگر فیلم‌ها یا نوارها به نظر مکلف عرفاً مشتمل بر غنا یا موسیقی مطرب و لهوی مناسب با مجالس لهو و گناه باشد، توزیع و عرضه آنها و همچنین دیدن و گوش دادن به آنها برای او جایز نیست و مجرد تأیید بعضی از ادارات مربوطه تا زمانی که نظر مکلف در تشخیص موضوع با نظر تأییدکنندگان مخالف است، دلیل شرعی برای جواز محسوب نمی‌شود.^۱

خمس کالای داخل مغازه

س: در مغازه‌ام تعدادی فیلم و سی‌دی دارم که آنها را برای نمونه گذاشته‌ام و ممکن است چند سال آنها را داشته باشم. اگر سال خمسی بر آنها بگذرد، خمس دارند یا نه؟

ج: اگر سی‌دی‌ها دارای برنامه‌های نرم‌افزاری مشروع و به عنوان سرمایه کاری باشند، بعد از گذشت سال، باید خمس آنها را بدهید.^۲

۱. أجوبة الاستفتاءات، آیت الله خامنه‌ای، ص ۲۶۴، س ۱۲۰۷.

۲. استفتاء، آیت الله خامنه‌ای، آیت الله سیستانی، ۱۳۹۳/۲/۳۰.

کپی راییت

یکی از مسائلی که سالیان متمادی است درباره آن بحث می‌کنند ولی متأسفانه به صورت جدی اجرا نمی‌شود، موضوع «کپی راییت»^۱ و «حق تألیف» است. برای روشن شدن مسئله کپی راییت، باید موضوع را از نظر قانون و احکام شرعی بررسی کنیم:

برخی از مراجع تقلید فعلی به صورت فتوا^۲ یا احتیاط واجب^۳ فرموده اند «حق صاحب اثر باید محترم شمرده شود» یعنی بدون اجازه صاحبان اصلی از آن استفاده نشود. در صورت استفاده بدون اجازه، ضامن خسارتی است که به تولید کننده وارد کرده است مگر از کفار حربی باشد که در این صورت اشکال ندارد و ضامن نیست.^۴

۱. «copyright» به حق قانونی منحصر به فرد تکثیر، انتشار، فروش، و یا توزیع ماده و صورت از چیزی (به عنوان یک اثر ادبی، و یا کار هنری) گفته می‌شود. (www.merriam-webster.com)

۲. آیت الله سیستانی: www.sistani.org؛ آیت الله وحید خراسانی: www.wahidkhorasani.com؛ استفتائات، آیت الله جوادی آملی، ص ۱۰۷؛ استفتائات، آیت الله بهجت، ج ۳، ص ۲۲۶، ص ۴۱۰۶؛ استفتاءات جدید، آیت الله مکارم، ج ۳، ص ۵۵۵، ص ۱۵۴۷.

۳. أجوبة الاستفتاءات، آیت الله خامنه ای، ص ۲۹۷، ص ۱۳۳۵.
۴. استفتاء، آیت الله خامنه ای، آیت الله مکارم، ۱۳۹۳/۳/۳؛ استفتاء، آیت الله نوری همدانی، ۱۳۹۳/۱۲/۲؛ استفتائات، آیت الله بهجت، ج ۴، ص ۳۳۳، ص ۵۷۲۳.

آیت الله شبیری زنجانی: در صورتی که عرفاً ضامن حساب شود، ضامن است. (استفتاء، ۱۳۹۳/۱۲/۲)

الف: قوانین کپی رایت

۱. حق نشر، عرضه، اجرا و حق بهره برداری مادی و معنوی نرم افزار رایانه ای متعلق به پدید آورنده آن است.^۱ هر کس حقوق مورد حمایت این قانون را نقض نماید علاوه بر جبران خسارت به حبس از نود و یک روز تا شش ماه و جزای نقدی از ده میلیون (۱۰/۰۰۰/۰۰۰) تا پنجاه میلیون (۵۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال محکوم می گردد.^۲
۲. نسخه برداری یا ضبط یا تکثیر آثار صوتی که بر روی صفحه یا نوار یا هر وسیله دیگر ضبط شده است، بدون اجازه صاحبان حق یا تولیدکنندگان انحصاری یا قائم مقام قانونی آن، برای فروش ممنوع است.^۳
۳. کسانی که اشیای مذکور در ماده دوم را که به طور غیر مجاز در خارج تهیه شده، به کشور وارد یا صادر کنند،

آیت الله صافی گلپایگانی: اگر در ضمن عقد لازم شرط شده باشد که رایت نشود، ضامن است و الا ضامن نیست. (استفتاء، ۱۳۹۳/۱۲/۲).

۱. قانون حمایت از حقوق پدید آورندگان نرم افزارهای رایانه ای، ماده ۱، مصوب ۱۳۷۹/۱۰/۱۰.

۲. همان، ماده ۱۳.

۳. تصویب توسط مجلس، ۱۳۵۲/۹/۲۶.

۴. نسخه برداری یا ضبط یا تکثیر آثار صوتی که بر روی صفحه یا نوار یا هر وسیله دیگر ضبط شده است، بدون اجازه صاحبان حق یا تولیدکنندگان انحصاری یا قائم مقام قانونی آن برای فروش ممنوع است. (تصویب توسط مجلس، ۱۳۵۲/۹/۲۶).

علاوه بر تأدیة خسارات شاکی خصوصی، به حبس از سه ماه تا یک سال محکوم خواهند شد.^۱

ب: احکام کپی رایت

• شکستن قفل نرم افزار

س: شکستن قفل نرم افزار جایز است؟

ج: شکستن قفل نرم افزار بدون اجازه صاحب یا ناشر اصلی جایز نیست.^۲

س: خرید و فروش و استفاده از نرم افزارهایی که قفل آنها توسط افراد دیگری قبلاً شکسته شده است جایز است؟

ج: بدون اجاز صاحبان اصلی نرم افزار جایز نیست.^۳

۱. همان.

۲. آیت الله سیستانی: www.sistani.org، سوالها و جوابها، حق چاپ؛ آیت الله مکارم: www.makarem.ir، استفتائات، حقوق، حق تکثیر؛ آیت الله مظاهری: www.almazaheri.ir.

آیت الله صافی گلپایگانی: شکستن قفل در صورتی جایز نیست که در ضمن عقد فروش سی دی یا ضمن عقد لازم دیگری، شرط عدم شکستن قفل سی دی شده باشد». (www.safi.ir، سؤالاتی که بیشتر پرسیده می شود، کپی رایت).

آیت الله خامنه ای: بنابر احتیاط واجب جایز نیست. (أجوبة الاستفتاءات، آیت الله خامنه ای، ص ۲۹۷، س ۱۳۳۵)

۳. آیت الله مکارم: www.makarem.ir، استفتائات، حقوق، حق تکثیر؛ آیت الله سیستانی: www.sistani.org، سوالها و جوابها، حق چاپ؛ آیت الله شبیری زنجانی، آیت الله نوری همدانی، ۱۳۹۳/۸/۲.

آیت الله خامنه ای: بنابر احتیاط واجب جایز نیست. (أجوبة

س: نرم افزارهایی که مدل به روز شده آنها به بازار آمده و شرکت سازنده از مدل های گذشته پشتیبانی فنی نمی کند (یعنی از اعتبار ساقط شده و وقت آن گذشته است) آیا شکستن قفل و رایت آنها اشکال دارد؟
ج: فقط با اجازه سازنده آنها اشکال ندارد.^۱

• رایت و تکثیر سی دی

س: تکثیر (و رایت) سی دی های دیگران جایز است؟
ج: تکثیر (و رایت) سی دی بدون اجازه صاحب اصلی آن جایز نیست.^۲

الاستفتاءات، آیت الله خامنه ای، ص ۲۹۷).
آیت الله صافی گلپایگانی: «در صورتی {که شخصی سی دی را} رایت {کند} یا {قفل آن را بشکند}، برای افراد بعدی خرید و فروش و استفاده از آن مانعی ندارد». (www.safi.ir، سؤالاتی که بیشتر پرسیده می شود، کپی رایت).

آیت الله وحید خراسانی: احتیاط واجب در ترك است. (www.wahidkhorasani.com، استفتائات، س ۵۱۸)

۱. استفتاء، آیت الله خامنه ای، آیت الله مکارم، آیت الله نوری همدانی، ۱۳۹۳/۱۲/۳.

آیت الله مظاهری: چون سازندگان از پشتیبانی آنها اعراض نموده اند، جایز است. (www.almazaheri.ir).

آیت الله سیستانی: برای استفاده شخصی، اشکال ندارد. (استفتاء، ۱۳۹۳/۱۲/۳).

۲. آیت الله سیستانی: www.sistani.org؛ آیت الله مکارم: www.makarem.ir، استفتائات، حقوق، حق تکثیر؛ آیت الله وحید خراسانی: www.wahidkhorasani.com؛ آیت الله مظاهری: www.almazaheri.ir، قوانین دولتی و اداری، کپی رایت؛ استفتائات، آیت

س: اگر خرید سی دی رایت شده منجر شود رایت کننده سی دی های بیشتری را بدون اجازه صاحب اصلی آن تکثیر کند، آیا خرید جایز است؟

ج: خرید جایز نیست.^۱

س: اگر صاحب اصلی اثر را شناسیم یعنی نمی دانیم از افراد محترم المال است یا نیست، رایت آن اثر جایز است؟

ج: جایز نیست چون حکم کسی را دارد که مالش محترم است.^۲

س: سی دی هایی که تکثیر و رایت آن ها جایز نیست، اگر برای استفاده شخصی و حفظ سی دی اصلی، آن را

اللّه بهجت، ج ۳، ص ۲۲۶، س ۴۱۰۶.

آیت الله خامنه ای: تکثیر (و رایت) سی دی بنا بر احتیاط واجب بدون اجازه صاحب اصلی آن جایز نیست. (أجوبة الاستفتاءات، آیت الله خامنه ای، ص ۲۹۷، س ۱۳۳۵)

آیت الله صافی گلپایگانی: «کپی و رایت اشکال ندارد مگر در ضمن یک معامله، شرط شود که رایت و کپی صورت نگیرد». (www.safi.ir، سؤالاتی که بیشتر پرسیده می شود، کپی رایت).

۱. استفتاء، آیت الله نوری همدانی، ۱۳۹۳/۷/۲۰.

آیت الله خامنه ای: بنا بر احتیاط واجب خرید جایز نیست. (استفتاء، ۱۳۹۳/۷/۲۰).

آیت الله شبیری زنجانی: اگر خرید سی دی رایت شده اشکال نداشته باشد، این کار مانعی ندارد. (استفتاء، ۱۳۹۳/۱۱/۲۸).

آیت الله صافی گلپایگانی: اشکال ندارد. (استفتاء، ۱۳۹۳/۱۱/۲۸).

۲. استفتاء، آیت الله خامنه ای، آیت الله مکارم، آیت الله نوری همدانی، آیت الله شبیری زنجانی، ۱۳۹۳/۸/۱۰.

رایت کنیم جایز است؟

ج: با اجازه صاحب آن جایز است.^۱

س: یکی از دوستان بنده از مرجعی تقلید می کند که رایت CD را جایز می داند ولی طبق نظر مرجع بنده رایت جایز نیست. اگر ایشان به بنده CD هدیه کنند استفاده از آن جایز است؟

ج: بدون اجازه صاحب اصلی استفاده از آن جایز نیست.^۲

س: آیا صاحب نرم افزار می تواند شرط کند خریدار فقط حق استفاده از نرم افزار را دارد؟

ج: در صورتی که ضمن قرارداد فروش چنین شرطی کنند باید خریدار به آن عمل کند، در غیر این صورت مجاز است به دیگران هم بدهد و استفاده کنند.^۳

۱. آیت الله مکارم: www.makarem.ir؛ استفتاء، آیت الله خامنه ای، آیت الله نوری همدانی، ۱۳۹۳/۱۰/۸.
آیت الله سیستانی و آیت الله شبیری زنجانی: این کار جایز است. (استفتاء، ۱۳۹۳/۱۰/۸).

آیت الله صافی گلپایگانی: «کپی و رایت اشکال ندارد مگر در ضمن یک معامله، شرط شود که رایت و کپی صورت نگیرد». (www.safi.ir، سؤالاتی که بیشتر پرسیده می شود، کپی رایت).

۲. آیت الله مکارم: www.makarem.ir؛ استفتاء، آیت الله خامنه ای، آیت الله شبیری زنجانی، آیت الله نوری همدانی، ۱۳۹۳/۱۱/۱۴.

۳. آیت الله مکارم: www.makarem.ir؛ استفتاء، آیت الله خامنه ای، ۱۳۹۳/۱۱/۱۴؛ آیت الله شبیری زنجانی، ۱۳۹۳/۱۱/۱۸.

س: کپی کردن بخش‌هایی از یک سی دی (مثلاً نصف آن) چه حکمی دارد؟
 ج: با اجازه صاحب آن اشکال ندارد^۱ ولی اگر مقدار کمی باشد عیبی ندارد.^۲
 س: رایت و تکثیر نرم افزارهایی که هیچگونه تذکری برای «اجازه تکثیر یا عدم اجازه» در آنها وجود ندارد جایز است یا باید از رضایت صاحب اثر مطمئن بود و در این مورد تحقیق کرد؟
 ج: باید علم به رضایت صاحب اصلی پیدا کنیم.^۳

۱. استفتاء، آیت الله نوری همدانی، آیت الله شبیری زنجانی، ۱۳۹۳/۱۲/۴؛ آیت الله خامنه ای، www.khamenei.ir، رساله آموزشی، ج ۲، حقوق چاپ، تألیف و کارهای هنری؛ آیت الله مکارم: www.makarem.ir.

آیت الله سیستانی: برای استفاده شخصی، اشکال ندارد. (۱۳۹۳/۱۲/۴).

آیت الله صافی گلپایگانی: اشکال ندارد مگر در ضمن معامله، شرط عدم کپی شود. (۱۳۹۳/۱۲/۴).

۲. آیت الله مکارم: www.makarem.ir.

۳. استفتاء، آیت الله مکارم، آیت الله نوری همدانی، ۱۳۹۳/۱۲/۵. آیت الله مظاهری: استفاده اشکال ندارد و تحقیق لازم نیست (www.almazaheri.ir، قوانین دولتی و اداری، کپی رایت).

آیت الله صافی گلپایگانی: «کپی و رایت اشکال ندارد مگر در ضمن یک معامله، شرط شود که رایت و کپی صورت نگیرد». (www.safi.ir).
 سؤالاتی که بیشتر پرسیده می شود، کپی رایت).

• رایت محصولات مذهبی

س: آیا خرید یا کپی سی دی های مذهبی که روی آن نوشته شده هرگونه تکثیر شرعاً حرام و پیگرد قانونی دارد اشکال دارد؟

ج: خرید و فروش سی دی تکثیر شده بدون اجازه ناشر اصلی جایز نیست^۱.

س: من یکی از سی دی های آموزش قران برای کودکان را که به صورت غیرمجاز کپی شده بود برای خودم و یکی از دوستانم به صورت رایگان کپی کرده ام. با توجه به اینکه این کار من صرفاً برای نشر و گسترش آموزش قران بوده و نه به خاطر پول، تکلیف من چیست؟ چون در شروع برنامه این سی دی ذکر شده است که کپی غیرمجاز این سی دی شرعاً حرام است؟ آیا باید من این سی دی ها را دور بیندازم؟ آیا می توان پول آن را به صندوق صدقات ریخت تا حلال شود؟

ج: این کار جایز نبوده و شما باید به شکلی رضایت آن شرکت را به دست آورید و پرداختن پول آن سی دی ها به

۱. آیت الله خامنه ای: www.leader.ir; آیت الله مظاهری: www.almazaheri.ir; آیت الله مکارم: www.makarem.ir; آیت الله صافی گلپایگانی: www.safi.ir، سؤالاتی که بیشتر پرسیده می شود، کپی رایت.

فقراء کفایت نمی‌کند.^۱

س: بعضی از قاریان معروف آیاتی از قرآن مجید را با صوت زیبا تلاوت می‌کنند و آن را بر روی نوار کاست و یا ویدئو ضبط می‌کنند، آیا می‌توانند امتیاز آن را خرید و فروش کنند و آیا باید دیگران در موقع تکثیر از آنها اجازه بگیرند؟

ج: در صورتی که در عرف عقلا به عنوان حقی برای قاری شمرده شود، کسی که می‌خواهد تکثیر کند باید با موافقت او باشد.^۲

• رایت سی دی‌های مستهجن

س: رایت سی دی‌های مستهجن و مبتذل و غیر اخلاقی جایز است؟

ج: رایت کردن سی دی‌های غیر اخلاقی جایز نیست.^۳

کپی و رایت فیلم‌های خارجی

• الف) با زیرنویس فارسی

س: آیا فیلم‌های خارجی را که در مراکز کفر تولید شده و دوبله نشده‌اند؛ اما زیرنویس فارسی دارند، می‌توان کپی کرد؟

۱. آیت الله مکارم: www.makarem.ir.

۲. آیت الله مکارم: www.makarem.ir.

۳. آیت الله سیستانی: www.sistani.org؛ استفتاء، آیت الله خامنه‌ای،

آیت الله مکارم، آیت الله نوری همدانی، ۱۳۹۳/۱۲/۹.

ج: اگر بر خلاف قانون باشد، جایز نیست.^۱

• (ب) دوبله شده

س: آیا کپی کردن فیلم های خارجی که متعلق به کفاری است که مال آنان محترم نیست؛ ولی توسط مراکز دوبله داخلی دوبله شده اند، جایز است؟

ج: جایز نیست.^۲

س: بعضی از شرکتهای داخلی فیلم های خارجی را دوبله می کنند. اگر این فیلم ها بر روی اعتقادات و ... مخاطب تأثیر منفی داشته باشد، آیا دوبله این اثر برای آنها حق و مالکیت ایجاد می کند؟

ج: دوبله کردن فیلم هایی که تأثیر منفی روی اعتقاد مردم دارد جایز نیست و حق مالکیت ایجاد نمی کند. تکثیر و پخش این نوع فیلم ها هر چند با اجازه دوبله کننده باشد جایز نیست.^۳

س: اگر شخصی اثری را بدون اجازه صاحبش به دست بیاورد و آن را ترجمه یا دوبله کند، با این ترجمه و دوبله کردن برای او حق و مالکیت ایجاد می شود؟

۱. استفتاء، آیت الله خامنه ای، آیت الله سیستانی، ۱۳۹۳/۳/۷؛

استفتائات، آیت الله بهجت، ج ۳، ص ۲۲۶، س ۴۱۰۴.

۲. همان، س ۴۱۰۵.

۳. استفتاء، آیت الله خامنه ای، آیت الله شبیری زنجانی، آیت الله

مکارم، ۱۳۹۳/۸/۱۱.

ج: اگر مالک اصلی از افراد محترم المال باشد باید با اجازه او ترجمه یا دوبله شود و با ترجمه یا دوبله، مالکیت ایجاد نمی شود مگر از کفار حربی باشد.^۱

• رایت فیلم های خارجی

به فتوای مراجع تقلید، اگر فیلم های خارجی (چه زبان اصلی و چه دوبله شده) دارای تصاویر مستهجن و مبتذل است و باعث انحراف می شود، خرید و فروش و رایت آن حرام است.^۲

محصولات مشترک

س: آیا در حکم تکثیر (ورایت) نرم افزار یا فیلم و ... بین تولید داخل و خارج تفاوتی وجود دارد؟
ج: رایت کردن فقط با اجازه صاحب اصلی اثر جایز است مگر این که صاحب آن از کفار حربی^۳ باشد که در این صورت اشکال ندارد.^۴

۱. استفتاء، آیت الله خامنه ای، آیت الله مکارم، ۱۳۹۳/۸/۱۴؛ آیت الله نوری همدانی، ۱۳۹۳/۸/۱۷.

۲. با استفاده از سایت آیت الله خامنه ای: www.leader.ir، آیت الله مکارم: www.makarem.ir، آیت الله سیستانی: www.sistani.org.

۳. کفاری که در ستیز با اسلام هستند و به هیچ معاهده و قراردادی با مسلمانان تن نمی دهند. در صورتی که به ستیز خود با مسلمانان ادامه دهند و تسلیم نشوند، با آنان جنگ می شود. (مجله فقه اهل بیت علیهم السلام (فارسی)، ج ۴۵، ص ۲۰۸)

۴. آیت الله وحید خراسانی: www.wahidkhorasani.com؛ استفتاءات

س: روزی درآوردن با نرم افزار ویندوز یا ورد که متعلق به کشورهای خارجی است اشکال دارد؟
ج: استفاده از آنچه مربوط به کفار حربی است اشکالی ندارد.^۱

کپی فیلم و صوت روی کامپیوتر

س: ویدئوکلپها برنامه های خود را در مدت زمان محدودی کرایه می دهند، آیا جایز است برنامه کرایه ای را بر روی حافظه ای کامپیوتر کپی و بعد از پس دادن سی دی، از آن برنامه ی کپی شده در خارج از محدوده ی زمانی بهره برد؟
ج: اگر معلوم است که این کار مورد رضایت صاحب حق اصلی فیلم نیست، جایز نمی باشد.^۲

جدید، آیت الله مکارم، ج ۳، ص ۵۵۵، س ۱۵۵۰؛ أجوبة الاستفتاءات، آیت الله خامنه ای، ص ۲۹۸، س ۱۳۴۲.
۱. أجوبة الاستفتاءات، آیت الله خامنه ای، ص ۲۹۸، س ۱۳۴۲؛ آیت الله مکارم؛ www.makarem.ir، با کمی تغییر؛ با استفاده از سایت آیت الله وحید خراسانی: www.wahidkhorasani.com.
۲. استفتاءات، آیت الله بهجت، ج ۳، ص ۲۲۶، س ۴۱۰۶.

فصل سوم:

بازیهای رایانه‌ای

در کشور ما کاربران بازیهای رایانه‌ای حدوداً ۲۰ میلیون نفر هستند که روزی دو ساعت پای این بازیها وقت می‌گذارند.^۱ این آمار ما را متوجه می‌کند که بازیهای رایانه‌ای در ایران جایگاه خاصی پیدا کرده است؛ لذا به اختصار^۲ برخی از اهداف، آسیب‌ها و احکام این موضوع مطرح می‌شود.

۱. مینایی (رئیس بنیاد ملی بازیهای رایانه‌ای)، ۱۳۹۳/۱۱/۴، خبر ۲۰:۳۰.

۲. نگارنده قصد دارد درباره بازی‌های رایانه‌ای به صورت مفصل و علمی کتابی را به رشته نگارش در بیاورد. برای اطلاع بیشتر به آن مراجعه شود.

اهداف بازی‌های رایانه‌ای

خیلی از افراد فکرمی‌کنند بازی‌های رایانه‌ای فقط برای سرگرمی ساخته می‌شوند و سازندگان آن هیچ انگیزه و هدف دیگری ندارند؛ در حالیکه براساس نظر کارشناسان، این بازی‌ها غیراز سرگرم کردن، اهداف پنهان دیگری نیز دارند که ما از آن غافل هستیم و ناخواسته در مسیر آن مقاصد حرکت کرده و خیلی از باورها و عقاید آنها را می‌پذیریم.

آژانس پروژه‌های تحقیقاتی پیشرفته جاسوسی آمریکا (Iarpa) که یکی از قوی‌ترین بازوهای اجراکننده طرح کنترل ذهن موسوم به پروژه «مونارش» است اخیراً تحت عنوان پروژه «سیریوس»، برای کاهش خطاهای تحلیل و حل مشکلات اطلاعاتی خود، اقدام به ساخت بازی رایانه‌ای با اهداف واقعی می‌کند. این آژانس با این عنوان که «بدون بازی‌های رایانه‌ای ما نبودیم» اعلام کرد: بازی‌های جدی (که برای اهداف آموزشی، درمانی و یا دیگر اهداف واقعی کنترل فکر ساخته شده‌اند) می‌توانند برای بیان و کاهش جهت‌گیری‌های شناختی، ساز و کاری مناسب ارائه دهند.^۱

بعضی از اهدافی که سازندگان بازی‌های رایانه‌ای در

۱. www.islammovie.ir، مقاله «فراماسونری در صنعت بازی‌ها»

جنگ نرم دنبال می‌کنند، عبارتند از:

۱. تخریب چهره مقدس اسلام

در برخی از بازی‌های رایانه‌ای، هدف اصلی سازندگان و طراحان این است که ادیان الهی مخصوصاً اسلام را نزد کاربران، با چهره‌ای تنفرآمیز معرفی و کاربر را نسبت به آنها بدبین کنند. در مقابل، سبک زندگی غربی را خیلی زیرکانه و هوشمندانه در ذهن مخاطب القاء می‌کند.

در این بازی‌ها، از نمادها و تصاویر اسلامی مخصوصاً نمادهای مذهب شیعه زیاد استفاده می‌شود. طراحان با ظرافت و زیرکی زیاد این تصاویر را در لای بازی قرار می‌دهند.^۱

۲. توهین به مقدسات در بازی‌ها

دشمنان اسلام و ایران برای اینکه چهره نورانی اسلام و ایران را در ذهن کاربران بازی‌های رایانه‌ای خراب کنند، به صورت ظریف و هوشمندانه‌ای به مقدسات دینی مسلمانان توهین می‌کنند که غالباً کاربران از آنها آگاه نیستند ولی به صورت ناخودآگاه در ذهن آنها نقش می‌بندد و تأثیرات منفی خودش را در روح و روان افراد به جای می‌گذارد.

۱. بازی‌هایی مانند: بازی یا مهدی «جهنم خلیج فارس؛ Persian gulf»، «Assassin's Creed»، «inferno»، «شاهزاده ایران؛ Prince of Persia».

در اینجا به اختصار به برخی از توهین‌هایی که در بازی‌های رایانه‌ای وجود دارد اشاره می‌شود:

جسم داشتن خدای متعال و ناتوانی او در اداره امور^۱، هم درجه بودن شیطان با فرشتگان^۲، مسخره کردن بهشت و جهنم^۳، بی احترامی به مکانهای مقدس و

۱. یکی از مواردی که در برخی از بازی‌های رایانه‌ای به شدت مورد هجوم قرار می‌گیرد، موضوع خداوند و ناتوان نشان دادن اوست. در چندین بازی مختلف، خداوند به شکلی مادی توصیف شده، عاری از خطا نیست و حتی توان لازم برای رسیدگی به امور بندگان خود را ندارد! به عنوان نمونه می‌توان به بازی‌های Black & White: Ascension of the Metatron El Shaddai اشاره نمود. (www.vgpostmorten.ir، مقاله «توهین‌هایی که دیده نشدند و فریادهایی که در گلو ماسیدند»)

۲. در بازی «El Shaddai: Ascension of the Metatron»: فرشتگان سقوط کرده در زمین فساد به پا کرده‌اند و با ایجاد لایه‌ای از غبار، مانع کنترل خداوند بریش شده‌اند. خداوند هم برای تنبیه آن‌ها با مشاوره شیطان (Lucifel- وجود El در انتهای این نام به دلیل قرار دادن شیطان در زمره فرشتگان است. به همین دلیل هم برای او نامی همانند فرشتگان مقرب انتخاب شده است. مانند: Michael Gabriel و...)، ادریس نبی (که به ایناک (Enoch) معروف است) را راهی مأموریتی می‌نماید تا فرشتگان خاطی را برای تنبیه به عرش بازگرداند. در این میان، شیطان لحظه به لحظه مأموریت ادریس را از طریق تلفن همراه! به خداوند گزارش می‌دهد و او را در جریان وقایع قرار می‌دهد. (همان)

۳. در بازی «Dante's Inferno» که برداشتی از کتاب کفرآمیز دانته آلیگیری است، شخصیت دانته برای نجات روح معشوقه اش سفری به دوزخ، برزخ و بهشت آغاز می‌کند و در این راه با موجودات جهنمی درگیر می‌شود. در این بازی جهنم مکانی مادی توصیف

متبرک^۱، بی احترامی به قرآن^۲ و اهل بیت (علیهم‌السلام)^۳ و تروریسم

می‌شود و بازیکن با قرار گرفتن در نقش دانتی باید با موجودات شرور جهنم که قصد نگهداری او در این مکان را دارند، درگیر شود و پس از نابودی آن‌ها!! راه خود را به سمت بهشت هموار کند.

۱. در یکی از مراحل بازی پرطرفدار پرندگان خشمگین (Angry Birds)، بازیکن باید به خوک‌هایی که درون مسجد پناه گرفته اند، حمله کند و آن‌ها را نابود سازد!

به گزارش «شیعه نیوز»، به تازگی یک بازی رایانه‌ای با عنوان «شیطان ساکن» توسط طراحان ژاپنی منتشر شده است. از ویژگی‌های بارز این بازی توهین به دین اسلام و به ویژه قرآن، کعبه و مسجد نبوی است. در این بازی برای صعود به مرحله بالاتر باید نسخه‌های شریف قرآن بر زمین انداخته شود، به سوی آن تیراندازی گردد و سپس کاربر باید بر روی این نسخه‌ها پا بگذارد و از روی آن عبور کند. (www.SHIA-NEWS.COM مقاله «توهین به مقدسات مسلم اسلام در یک بازی رایانه‌ای ژاپنی»)

۲. در اولین نسخه بازی «LittleBigPlanet»، در یکی از مراحل آن، تومانی دیاباته (Toumani Diabate) خواننده آفریقایی عرب زبان، با آهنگ آیه (۵۷) سوره عنکبوت «كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ ثُمَّ إِلَيْنَا تُرْجَعُونَ»؛ هر انسانی مرگ را می‌چشد، سپس شما را بسوی ما بازمی‌گردانند» را می‌خواند. این در حالیست که خواندن آیات قرآن با ساز و به صورت آهنگین، عملی حرام و گناهی بزرگ محسوب می‌شود. (www.vgpostmorten.ir مقاله «توهین‌هایی که دیده نشدند و فریادهایی که در گلو ماسیدند»)

۳. بازی «شاهزاده ایران؛ Prince of Persia»: نام دو جن که شاهزاده را راهنمایی و یاری می‌کنند «زهرا و راضیه» است که از القاب حضرت زهرا (علیها‌السلام) می‌باشد. نکته قابل توجه این است که چهره «زهرا» در این بازی درخشان است که متناسب با ترجمه لغوی زهرا که به معنای درخشان است می‌باشد. (همان)

در بازی «Assassin's Creed» از نام مبارک علی (علیه السلام) به مراتب استفاده شده است؛ حتی جمله «علی بابا» که قسمتی از حدیث

و خشن نشان دادن مسلمانان مخصوصاً شیعیان^۱ و

۳. القاء ناجی بودن آمریکا

در بسیاری از بازی ها، مسلمانان را تروریسم معرفی می کنند ولی شخصی که مشکلات جوامع بشری را حل می کند از کشورهای انگلیسی زبان مخصوصاً آمریکا معرفی می شود.

در این گونه بازی ها معمولاً کشورهایی که همفکرو همسوی با آمریکا نیستند، تروریسم و محوریت شرور معرفی می شوند ولی آمریکا را ناجی القاء می کنند.^۲

۴. ترویج سبک زندگی غربی

در دنیای بازی های رایانه ای، برخی از آنها به عنوان

معروف «انا مدینه العلم و علی بابها» است در مراحل مختلف بازی آورده شده است. (همان)
۱. مانند بازی های:

الف: Resident Evil: که درب اتاق شکنجه، شبیه درب مسجد النبی (ﷺ) می باشد یا در اتاق یکی از روسای تروریسم چند جلد قرآن وجود دارد که نشان می دهد تروریست ها مسلمان هستند.

ب: Counter Strike: تروریست ها شبیه مسلمانان نشان داده می شوند.
ج: بازی قلعه «جنگهای صلیبی» StrongHold Crusader: شخصی به نام خلیفه (که دارای عمامه مشکی است) کشورش را با خشونت و با استفاده از ابزار شکنجه اداره می کند که نشان می دهد مسلمانان خشونت طلب هستند و دارای منطق نیستند.

۲. بازی هایی مانند: «رزیدنت اوایل: Resident Evil ۵»؛ «بتمن: Batman»؛ «مرد عنکبوتی: Spider-Man»؛ «بیست و چهار: THE GAME ۲۴»؛ «جیمز باند: James Bond ۰۰۷» و ...

«سبک زندگی» معرفی می‌شوند. در این بازی‌ها، سازندگان با ظرافت کامل سبک زندگی غربی را ترویج و آن را برای بشریت زندگی ایده آل معرفی می‌کنند. در بازی‌های سبک زندگی، فرهنگ مصرف‌گرایی، آزادی‌های جنسی، روابط خارج از اخلاق و... را ترویج می‌کنند. کاربر بعد از مدتی آنها را می‌پذیرد و سعی می‌کند آن را در زندگی شخصی خود اجرا کند.^۱

۵. تحریک شهوات و مسائل جنسی

یکی از اهداف مهم در بازی‌های رایانه‌ای غربی، به ابتدال کشیدن جوامع بشری است. در این بازی‌ها مسائل شهوانی و جنسی به همراه تصاویر مبتذل و مستهجن به نمایش گذاشته می‌شوند و کاربران را به سوی انحرافات اخلاقی سوق می‌دهند.

در غالب بازی‌های رایانه‌ای غربی، از شخصیت‌های زنانه استفاده می‌کنند که متأسفانه پوشش نامناسبی دارند و قوای جنسی کاربران را تحریک می‌کند. ادامه این بازی‌ها باعث بلوغ زودرس شده و مشکلات فراوانی را برای کاربران ایجاد می‌کند که اگر والدین دقت نداشته باشند ممکن است فرزندان آنها به گناهان جنسی آلود شوند.

۱. به عنوان نمونه می‌توان بازی «سیمز؛ sims» را نام برد که تمام ارزشهای اخلاقی و انسانی را زیر پا گذاشته و کاربر را به انحطاط اخلاقی و انحراف جنسی می‌کشاند.

آسیب‌های بازی‌های رایانه‌ای

کارشناسان برای بازی‌های رایانه‌ای آسیب‌هایی را شمرده‌اند که برخی از آنها ذکر می‌شود:

۱. مشکلات جسمانی

چشمان فرد به دلیل خیره شدن مداوم به صفحه نمایش رایانه، به شدت تحت فشار نور قرار می‌گیرد و دچار عوارض و تیک می‌گردد. مشاهدات نشان داده است که نوجوانان چنان غرق بازی می‌شوند که توجه نمی‌کنند تا چه حد از لحاظ بینایی و ذهنی بر خود فشار می‌آورند و چون در یک وضعیت ثابت تا ساعت‌ها می‌نشینند، ستون فقرات و استخوان بندی آنها دچار مشکل می‌شود. همچنین احساس سوزش و سفت شدن گردن، کتف‌ها و مچ دست، از دیگر عوارض کار نسبتاً ثابت و طولانی مدت با رایانه است. پوست فرد در معرض مداوم اشعه‌هایی قرار می‌گیرد که از صفحه رایانه پخش می‌شود که ایجاد تهوع و سرگیجه، خصوصاً در کودکان و نوجوانانی که زمینه ابتلا به صرع دارند، از دیگر عوارض بازی‌های رایانه‌ای است.^۱

۱. www.tebyan. Net، مقاله «بازی‌های مجازی، زیان‌های واقعی»

۲. بلوغ زودرس

یکی از مهم‌ترین عوامل «بلوغ زودرس»^۱ دیدن تصاویر جنسی و تحریک کننده می‌باشد که متأسفانه بازیهای رایانه‌ای دارای چنین تصاویر مستهجن و مبتذلی هستند. مداومت بر این بازیها نیروی جنسی افراد را تحریک می‌کند و در نتیجه، شخص قبل از سن لازم، به بلوغ جنسی می‌رسد که همین امر باعث انحرافات اخلاقی و جنسی می‌شود.

۳. متزلزل شدن روابط خانواده

پیشرفت تکنولوژی گاهی سبب دور شدن اعضای خانواده از یکدیگر می‌شود. به طوری که هر یک از افراد خانواده به خاطر مشغول بودن به تماشای تلویزیون یا درگیر بودن با رایانه، اینترنت و بازیهای رایانه‌ای، کمتر وقت می‌کنند با یکدیگر باشند که باعث سرد شدن روابط بین والدین و فرزندان شده است، به گونه‌ای که آنان کمتر حوصله یکدیگر را دارند.^۲

۱. ظاهر شدن علائم بلوغ از نظر فیزیکی و هورمونی در دختران قبل از ۸ سالگی و در پسران قبل از ۹ سالگی، بلوغ زودرس نامیده می‌شود: www.jahannnews.Com، مقاله «بلوغ زودرس چیست»
 ۲. www.ejtema.ch، مقاله «تأثیرات منفی اعتیاد به بازی‌های رایانه‌ای».

۴. منزوی شدن

مادر محترمی می‌گفت: فرزندم به بازیهای رایانه‌ای معتاد شده است. او هر روز خود را به صفحه تلویزیون می‌رساند و از دنیای بیرون به کلی بی‌خبر است و حتی متوجه رفت و آمد میهمانان نمی‌شود. او همیشه بعد از دست کشیدن از این برنامه با سردرد و کسالت مواجه می‌شود.^۱

۵. چاقی

از دیگر عوارض جسمانی استفاده بیش از حد از رایانه و برنامه‌های آن، چاقی کاربران به علت کم‌تحرکی در مقابل این دستگاه است.

۶. خشونت‌طلبی و پرخاشگری

مهم‌ترین مشخصه بازیهای رایانه‌ای، حالت جنگی اکثر آنهاست و اینکه فرد باید برای رسیدن به مرحله بعدی بازی، با نیروهای به اصطلاح دشمن بجنگد. استمرار چنین بازیهایی کودک را پرخاشگر و ستیزه‌جو بار می‌آورد.^۲ سال (۲۰۱۱م)، در کشور هلند، یک مرد ۲۴ ساله با استفاده از سلاح گرم ۶ نفر را در یک مرکز تجاری به قتل

۱. www.rasekhoon.net، مقاله «اثر بازی‌های رایانه‌ای بر کودکان و

نوجوانان»

۲. همان.

رساند. او پیش از این اقدام یک بازی ویدئویی خشن بازی کرده بود، صحنه‌های بازی بسیار شبیه به یک جنایت واقعی بود که در آن مکان روی داد. یکسال قبل از این حادثه هولناک، در کشور فرانسه یک فرد که در بازی بصورت مجازی با چاقو شخصیت‌های بازی را می‌کشت، در دنیای واقعی نیز آن جنایت را تکرار کرد و یک فرد را با ضرب چاقوبه قتل رساند. سال پیش از آن نیز، یک نوجوان ۱۷ ساله به تقلید از یک بیمار روانی در یک بازی ویدئویی خشن با یک تبر به چند نوجوان حمله کرد و سپس یک زن میانسال را با ضربات تبر از پای درآورد.^۱

۷. اُفت تحصیلی

یکی از والدین اظهار می‌دارد: در سال گذشته پسر من بهترین نمرات را داشت؛ اما از وقتی که رایانه برای خریدیم، روزی ۲ تا ۳ ساعت وقت خود را صرف بازی می‌کند و از لحاظ تحصیلی اُفت کرده است.^۲

علاوه بر موارد ذکر شده، در این بازیها خشونت بسیار شدید، نمایش خونریزی شدید و بدن مثله شده، برهنگی، نمایش روابط جنسی و مصرف الکل یا مواد مخدر،

۱. www.CyberPolice.ir، مقاله «چرا باید مانع دسترسی کودکان به بازی‌های رایانه‌ای شویم».

۲. www.mouood.org، مقاله «اثر بازیهای رایانه‌ای بر کودکان و نوجوانان»

فحاشی، ترویج بی بند و باری و حذف خدا از زندگی، اهانت به کشورهای اسلامی و مسلمانان و... به نمایش در می آید.^۱

بازیهای نامناسب

در این قسمت نقد و تحلیل بعضی از بازیها را به اختصار برای شما ذکر می کنیم تا با اهداف استکبار جهانی برای نابود کردن اسلام بهتر آشنا شوید!

بازی کانتر

در این بازی شما برای مبارزه با تروریسم باید به کشورهای مختلفی بروید. مکانهای درگیری منقش به نقوش اسلامی هستند و تروریستها با چهره مسلمانان به نمایش درآمده اند. این بازی یکی از پرطرفدارترین بازیهای دنیاست که نسخه رایانه ای آن نیز موجود است. محبوبیت این بازی هیجانی به حدی است که سازمان «WCG: World Cyber Games» که به برگزاری مسابقات بازیهای کامپیوتری در دنیا می پردازد، آن را در رأس بازیهای خود قرار داده است. محل وقوع ماجرا در این بازی نیز مانند بسیاری دیگر از بازیها، خاورمیانه و کشورهای عربی - اسلامی منطقه است و شما نمادها

۱. www.tabnak.ir، مقاله «۲۶ بازی رایانه ای نامناسب معرفی شد».

و نشانه‌هایی دالّ بر مسلمان بودن تروریست‌ها می‌بینید؛ ساختمان‌هایی با معماری عربی - اسلامی، مساجد، مناره‌ها، گنبدها و نهایتاً افرادی که می‌بایست با آنان مبارزه کرد. تروریست‌ها دارای محاسن و پیشانی‌بند قرمز هستند. حتی تصاویری که پس از کشته شدن آنان نمایش داده می‌شود، تداعی‌کننده همان تصاویری است که ما از لحظه شهادت رزمندگان دیده‌ایم. جالب‌تر اینکه شما می‌توانید به عنوان پلیس ضدّ ترور از کشورهای مختلفی، از جمله رژیم صهیونیستی وارد عمل شوید. در تمام بازیهایی که مسلمانان را تروریست نشان می‌دهند، نوک پیکان به سمت ایران نشانه رفته است. ایرانی یا تروریست و یا حامی تروریست جهانی معرفی می‌شود.^۱

احکام بازیهای رایانه‌ای

س: خرید و فروش بازی‌های کامپیوتری که دارای صحنه‌های مبتذل هستند، جایز است؟

ج: جایز نیست، همچنین نگاه کردن به چنین تصاویری حرام و از مصادیق اشاعه فحشاء محسوب می‌شود و لازم است به طور جدی از انجام آن اجتناب شود.^۲

۱. www.old.mouood.org، ماهنامه موعود، ش ۸۷.

۲. استفتاء، آیت الله سیستانی، آیت الله مکارم، ۱۰/۳/۱۳۹۳؛ آیت

س: بازی با آلات قمار مانند پاسور و تخته نرد و... از طریق کامپیوتر با کامپیوتر جایز است؟
 ج: اگر با آلات قمار و شرط بندی (برد و باخت) باشد، حرام است.^۱

س: بازی با آلات قمار مانند پاسور و تخته نرد و... از طریق کامپیوتر با شخص دیگری، جایز است؟
 ج: اگر با آلات قمار و شرط بندی (برد و باخت) باشد، حرام است.^۲

س: بنده مغازه ی بازی های رایانه ای دارم. بعضی از افراد با همدیگر بازی می کنند و طبق قرار خودشان فرد بازنده هزینه بازی را پرداخت می نماید، گرفتن این پول برای من اشکال دارد؟ و اگر این پول دارای اشکال است، حکم مبلغی را که طی این مدت با جهل به مسئله دریافت کرده ام و با دیگر درآمدها مخلوط شده است، چیست؟

الله خامنه ای، آیت الله صافی گلپایگانی، آیت الله نوری همدانی، ۱۳۹۳/۱۲/۱۰.

۱. استفتاءات، آیت الله بهجت، ج ۴، ص ۵۵۴، س ۶۴۴۴؛ جامع الأحکام، آیت الله صافی گلپایگانی، ج ۱، ص ۳۰۳، س ۱۰۴۳؛ استفتاء، آیت الله سیستانی، آیت الله شبیری زنجانی، آیت الله مکارم، ۱۳۹۳/۱۲/۱۲.

۲. أجوبة الاستفتاءات، خامنه ای، ص ۲۴۷، س ۱۱۲۴؛ استفتاءات، آیت الله بهجت، ج ۴، ص ۵۵۴، س ۶۴۴۴؛ جامع الأحکام، آیت الله صافی گلپایگانی، ج ۱، ص ۳۰۳، س ۱۰۴۳؛ استفتاء، آیت الله سیستانی، آیت الله نوری همدانی، آیت الله مکارم، ۱۳۹۳/۱۲/۱۲.

ج: پول گرفتن حرام است^۱ و باید به مقداری که یقین دارید به صاحبانش برسانید و اگر آن‌ها را نمی‌شناسید از طرف آن‌ها در راه خدا صدقه دهید و چنانچه نه مقدار و نه صاحبش معلوم است، با دادن خمس آن اموال پاک می‌شود.^۲

س: اگر صاحب مغازه بازی‌های رایانه‌ای^۳ بازی‌هایی که در آنها به مقدسات مسلمانان (مخصوصاً شیعیان) توهین می‌شود را در اختیار افراد قرار بدهند، پول دریافتی برای آنها حلال است؟

ج: درآمد به دست آمده حلال نیست.^۴

س: خرید و فروش بازی‌های رایانه‌ای که در آنها به مقدسات مسلمانان (مخصوصاً شیعیان) توهین می‌کنند، جایز است؟

ج: جایز نیست.^۵

س: اگر شخصی علم داشته باشد که در بازی‌های

۱. استفتاء، آیت الله خامنه‌ای، آیت الله مکارم، آیت الله نوری همدانی، ۱۳۹۳/۷/۱.

۲. آیت الله مکارم: www.makarem.ir.

۳. گیم نت.

۴. استفتاء، آیت الله خامنه‌ای، آیت الله مکارم، آیت الله نوری همدانی، ۱۳۹۳/۹/۳.

۵. استفتاء، آیت الله خامنه‌ای، آیت الله نوری همدانی، آیت الله مکارم، ۱۳۹۳/۸/۲۶؛ استفتاء، آیت الله شبیری زنجانی، ۱۳۹۳/۹/۳.

رایانه‌ای به مقدسات مسلمانان (مخصوصاً شیعیان) توهین و بی‌احترامی می‌شود، آیا جایز است در آن بازی‌ها شرکت کند؟

ج: بازی کردن جایز نیست^۱ و باید از انتشار آن خودداری شده و فوراً از روی سیستم پاک شوند. به دیگران هم اطلاع رسانی کنید که بازی نکنند و علاوه بر حرام بودن و گناه، تأثیرات نامطلوب و مخربی بر افکار و عقائد و روح انسان دارند.^۲

س: نگهداری بازی‌های رایانه‌ای که در آن به مقدسات مسلمانان (مخصوصاً شیعیان) توهین می‌شود در رایانه یا مغازه جایز است؟

ج: جایز نیست و باید آنها را از بین برد.^۳
س: آیا افرادی را که مشغول بازی‌های رایانه‌ای هستند که در آن به مقدسات مسلمانان توهین و جسارت می‌شود

۱. استفتاء، آیت الله شبیری زنجانی، آیت الله مکارم، آیت الله نوری همدانی، ۱۳۹۳/۸/۲۸.

۲. استفتاء، آیت الله خامنه‌ای، ۱۳۹۳/۸/۲۸.

۳. استفتاء، آیت الله خامنه‌ای، آیت الله مکارم، آیت الله نوری همدانی، ۱۳۹۳/۹/۱.

آیت الله سیستانی: «در صورتی که مصلحتی در نگهداری نباشد و احتمال استفاده نامشروع وجود داشته باشد، باید از بین برود» (استفتاء، ۱۳۹۳/۹/۲).

آیت الله شبیری زنجانی: «اگر نگهداری مستلزم استفاده حرام یا تأیید منکر نباشد، اشکال ندارد» (استفتاء، ۱۳۹۳/۹/۲).

باید نهی از منکر بکنیم یا لازم نیست؟
 ج: در صورتی که شرایط نهی از منکر وجود داشته باشد
 واجب است که نهی از منکر انجام شود.^۱

توصیه‌هایی به والدین دربارهٔ بازیهای رایانه‌ای

۱. اگر در عنوان و عکس‌های روی بسته بندی بازی
 موارد خشونت و موضوعات جنسی وجود دارد، می‌توان
 انتظار داشت که چنین مواردی در بازی نیز وجود داشته
 باشد، پس از خرید و توزیع این گونه بازیها جداً باید
 خودداری کنیم.^۲

۲. قبل از خرید بازی برای فرزندان (در صورت امکان)
 آن را تهیه کنید و به طور خصوصی به تماشای آن پردازید
 تا بتوانید شخصاً نسبت به خریدن یا نخریدن آن تصمیم
 درستی اتخاذ کنید.^۳

۳. با فرزندان‌تان بازی کنید تا با آن بازی ویدئویی آشنا
 شوید.^۴

۴. زمان بازی رایانه‌ای را محدود کنید. توصیه می‌شود

۱. استفتاء، آیت الله خامنه‌ای، آیت الله شبیری زنجانی، آیت الله
 سیستانی، آیت الله نوری همدانی، آیت الله مکارم، ۱۳۹۳/۹/۸.

۲. بنیاد ملی بازیهای رایانه‌ای: www.ircg.ir، مقاله «نقش نظارتی
 والدین بر بازی‌های رایانه‌ای»

۳. همان.

۴. همان.

- که حداکثر بیش از یک ساعت در روز نباشد.^۱
۵. رایانه یا دستگاه بازی ویدئویی را در اتاق بچه‌ها و جایی که بتوانند در را بسته و به تنهایی بازی کنند قرار ندهید.^۲
۶. لازم است والدین به همان اندازه که در خصوص (تماشای) تلویزیون آگاهی و هشدار می‌دهند، در مورد بازیهای ویدیویی و رایانه‌ای نیز این هشدار را اعمال نمایند.^۳
۷. اگر چنانچه قرار است از بازیهای رایانه‌ای استفاده کنید، بهتر است بازیهای تصویری خلاق که کودکان باید به وسیله آنها معماهایی را حل کنند، بیش از بازیهای دیگر مورد توجه قرار دهید.^۴
۸. قانون «رده‌بندی سنین مختلف برای بازیهای کامپیوتری» را جدی بگیرند.

قانون بازی‌های رایانه‌ای:

طبق فهرست مصادیق محتوای مجرمانه، فروش

۱. همان.

۲. همان.

۳. همان.

۴. سایت مرکز اسناد انقلاب اسلامی: www.irdc.ir، مقاله «اثر بازی‌های رایانه‌ای بر کودکان و نوجوانان»

بازی‌های رایانه‌ای که دارای محتوای مجرمانه^۱ هستند
جرم است و مجازات دارد.^۲

۱. دارای صحنه‌های مستهجن باشد یا اعتقادات اسلام را زیرسوال
ببرد یا شبهات و افکار انحرافی را در ذهن کاربر ایجاد بکند یا ...
۲. کارگروه تعیین مصادیق محتوای مجرمانه: [www. internet.ir](http://www.internet.ir)،
موضوع ماده ۲۱ قانون جرایم رایانه‌ای.

فصل چهارم:

تعمیرات وسایل صوتی تصویری

یکی از صنف‌هایی که ارتباط مستقیم و تنگاتنگ با وسائل صوتی تصویری دارد صنف تعمیرات این وسایل است که احکام آن به اختصار بیان می‌شود.

س: شخصی تخصص لازم برای تعمیر وسایل صوتی تصویری را ندارد ولی این کار را انجام می‌دهد که باعث بی‌اعتمادی مردم به این صنف می‌شود. این کار جایز است؟

ج: اگر سبب خسارت به وسایل مردم می‌شود جایز نیست.^۱

س: تعمیر وسایل مشترك مانند {رادیو تلویزیون}،

۱. استفتاء، آیت الله خامنه‌ای، ۱۳۹۳/۱۱/۷.

ویدئو... جهت افرادی که تعمیرکار یقین دارد از این وسایل استفاده حرام می‌کند و به این منظور آنها را تهیه می‌کند جایز است و کسب از این راه حلال است؟
ج: احتیاط این است که برای افرادی که می‌داند در خصوص حرام استفاده می‌کند تعمیر نکند.^۱

س: اگر شخصی به تعمیرگاه ابزار صوتی تصویری مراجعه کند و از تعمیرکار بخواهد تلویزیونش را طوری تعمیر کند که ظاهراً کار کند (یعنی تعمیر اساسی برایش مهم نیست) ولی قصدش این است که بعداً این وسیله را به شخص دیگری به عنوان یک تلویزیون سالم بفروشد، آیا انجام این کار توسط تعمیرکار جایز است؟

ج: اگر منجر به تدلیس {و فریب خوردن مشتری} شود و تعمیرکار بداند که صاحب تلویزیون آن را از مشتری مخفی می‌کند، {تعمیر کردن} جایز نیست.^۲

س: بعضی از وسایل برقی برای تعمیر آورده می‌شود، آیا در مدتی که آن وسایل در اختیار تعمیرکار است، تعمیرکار می‌تواند از آن استفاده شخصی کند (در صورتی که اینگونه استفاده‌ها به تعمیر وسیله کمکی نمی‌کند)؟

۱. استفتاءات جدید، آیت الله تبریزی، ج ۲، ص ۲۳۳، س ۱۰۴۵، با کمی تغییرات.

۲. با استفاده از اجوبة الاستفتاءات، آیت الله خامنه ای، ص ۳۷۱، س ۱۶۱۷.

ج: بدون رضایت صاحب وسیله جایز نیست.^۱
 س: برخی از تعمیرکاران محترم به جای قطعات نواز
 قطعات کارکرده (که البته دارای کیفیت و قیمت بیشتری
 از نوهستند) استفاده می‌کنند؛ آیا این کار جایز است؟
 ج: اگر با اطلاع و اجاز مشتری باشد اشکال ندارد،
 وگرنه حرام است و باید تفاوت قیمت نوبا کارکرده را به
 مشتری بدهند.^۲

س: اگر تعمیرکاری جهت تعمیر وسایل، چه به صورت
 رایگان یا با دستمزد، موجب خراب‌تر شدن وسایل مردم
 شود، آیا ضامن است؟
 ج: بله، ضامن است.^۳

س: اگر صاحبان حرفه‌ها و صنایع در حفظ و نگهداری
 اشیای مردم، مثل قطعات رادیو و تلویزیون و... کوتاهی
 کنند و اموال مردم به سرقت برود یا در آتش بسوزد، چه
 کسی ضامن می‌باشد؟

ج: صاحب آن حرفه یا صنعت ضامن است.^۴

۱. استفتاءات جدید، آیت الله تبریزی، ج ۲، ص ۲۹۱، س ۱۲۲۳.
 ۲. استفتاءات، آیت الله خامنه ای، آیت الله صافی گلپایگانی، آیت
 الله شبیری زنجانی، آیت الله نوری همدانی، آیت الله سیستانی،
 ۱۳۹۳/۱۱/۷.

۳. استفتاءات، آیت الله بهجت، ج ۴، ص ۳۴۲، س ۵۷۵۵.
 ۴. همان، ص ۳۴۸، س ۵۷۸۰؛ أجوبة الاستفتاءات، آیت الله خامنه
 ای، ص ۳۸۶، س ۱۶۶۵.

س: اگر فردی ضبط صوتی را تعمیر کند و سپس معلوم شود که سرقتی بوده است، آیا ضمان تعمیر آن به عهده سارق است یا مالک؟

ج: به عهده سارق است.^۱

س: حکم اجناس مردم که از مدتها پیش جهت تعمیر در نزد تعمیرکار می باشد و برای تحویل گرفتن آن هیچ اقدامی نشده است، چیست؟

ج: چنانچه صاحبانش را می شناسد باید به آنها برگرداند و اگر نمی شناسد، باید تحقیق کند، هرگاه از پیدا کردن صاحبانش مأیوس گردد می تواند آن را بفروشد و قیمت آن را به فقیر بدهد.^۲

۱. همان، س ۵۷۸۱.

۲. استفتاءات جدید، آیت الله مکارم، ج ۲، ص ۴۰۵، س ۱۱۶۸؛ توضیح المسائل، آیت الله فاضل، ص ۴۶۶، م ۲۰۶۸.

بخش چهارم:

احکام و آداب واردات

از اموری که امروز در اقتصاد جوامع بشری نقش به سزایی دارد، «واردات و صادرات» کالا است. اگر به توانایی نیروی داخلی در تولید نیازهای اساسی و ضروری جامعه توجه شود، شاید نیازی به واردات کالاهای خارجی نباشد. کشورهای اسلامی باید به این سمت حرکت کنند که محصولات آنها در جهان خریدار داشته باشد، نه اینکه فقط وارد کننده تولیدات خارجی باشند.

در این فصل، احکام واردات مطرح می شود تا عزیزان مسؤل با توجه به این مسائل بتوانند برای خدمت به جامعه مصمم تر شوند.

واردات کالای خارجی

س: آیا واردات کالاهای خارجی جایز است؟
ج: باید طبق قانون باشد و بدون قانون جایز نیست.^۱

۱. استفتاء، آیت الله خامنه ای، آیت الله مکارم، ۱۳۹۳/۲/۳۰.

س: وارد کردن کالا به صورت غیرقانونی از مرز و پول حاصل از آن برای وارد کننده چه حکمی دارد؟
 ج: از کارهایی که برخلاف مقررات حکومت اسلامی است، باید اجتناب کرد و هرگونه کمک کردن به این تخلفات اشکال دارد و درآمد آن نیز مشکل است.^۱

اثرواردات کالا در جامعه

متأسفانه گاهی به وارد کردن کالاهای خارجی عادت پیدا می‌کنیم و به نقش و ضرر آن در جامعه توجهی نداریم. مقام معظم رهبری در این باره فرموده‌اند: «یکی از مشکلات (ما این است که به) واردات عادت کرده‌ایم (آن هم واردات بدون اولویت) عادت است که متأسفانه دچار آن هستیم و این عادت را هم نتوانستیم کنار بگذاریم (چون) نگاهمان به تولید خارجی است.»^۲

۱. رکود اقتصاد داخلی

س: اگر واردات کالای خارجی باعث رکود و تعطیلی تولید داخلی شود، چه حکمی دارد؟
 ج: اگر واردات هرگونه کالا از کشورهای بیگانه، موجب ضرر و زیان بر اقتصاد کشور اسلامی گردد، مثل اینکه

۱. آیت الله مکارم: www.makarem.ir

۲. آیت الله خامنه‌ای: www.leader.ir

سبب تعطیل یا رکود کارخانه‌ها و صنایع و بی‌کاری افراد شود، باید ورود آن ممنوع شود و نیز بازرگانانی که از این پیامد اطلاع دارند، شخصاً موظفند که این کالاها را وارد نکنند. باید صنعت و کار در کشور، ترویج و تشویق شود و حتی اگر کالای خارجی را ارزان عرضه می‌دارند، برای اینکه تولید آن در کشور گران‌تر تمام می‌شود، باید منافع اصلی و درازمدت را در نظر بگیرند. بعضی از کالاها هم که در داخل تولید نمی‌شوند؛ ولی چون ضرورتی برای ورود آن به کشور نیست و به نفع بیگانه می‌باشد و مثل خرجهای زاید است نیز باید ممنوع شود تا تولید و تجارت و کسب و کار در کشور رواج پیدا کند و مردم با اطمینان خاطر و امنیت کامل به اقتصاد مملکت اسلامی رونق بیشتری دهند.^۱

۲. تقویت دشمنان

گاهی واردات کالاهای خارجی در ممالک اسلامی باعث تقویت نیروی دشمنان و تضعیف نیروی مسلمین می‌شود، البته ممکن است این اثر در درازمدت خودش را نشان دهد؛ ولی باید توجه داشت که خرید کالای داخلی باعث تقویت مسلمین و تضعیف دشمنان دین و انقلاب می‌شود.

۱. آیت الله صافی گلپایگانی: www.saafi.org

• دو مسئله

* اگر خرید کالاهای وارداتی از کشورهای غیراسلامی و استفاده از آنها باعث تقویت دولتهای کافر و استعمارگر - که دشمن اسلام و مسلمین هستند - شود و یا قدرت مالی آنها را برای هجوم به سرزمینهای اسلامی یا مسلمین در سرتاسر عالم تقویت نماید، واجب است که مسلمانان از خرید و به کارگیری و استفاده از آنها اجتناب کنند.^۱

* خرید و فروش هرگونه کالای وارداتی از دولت غاصب اسرائیل حرام است و همچنین خرید و فروش هرگونه کالایی از شرکتهای صهیونیستی و یا شرکتهایی که از سود حاصله به دولت غاصب اسرائیل کمک می‌کنند، حرام است.^۲

قاچاق کالا

از اموری که قطعاً به اقتصاد و توان هر کشوری ضررهای جبران ناپذیری وارد می‌کند، موضوع «قاچاق»^۳ می‌باشد.

۱. آیت الله خامنه‌ای: www.leader.ir.

۲. همان.

۳. کلمه «قاچاق» يك کلمه ترکی است و به معنای گریزاندن می‌باشد و از مجموع قوانین و مقررات مربوط چنین استنباط می‌شود که قاچاق عبارت است از: فرار دادن مال، خواه آن مال مربوط به درآمد دولت بوده و یا ورود و خروج، تولید و نقل و انتقال و خرید و فروش آن طبق قوانین و مقررات مربوط، ممنوع و غیرمجاز گردیده باشد. (گمرک جمهوری اسلامی ایران: www.irica.gov.ir)

متأسفانه بعضی افراد برای کسب سود بیشتر حاضر می‌شوند یک جامعه را با مشکلات فراوان مالی، سیاسی و امنیتی مواجه کنند.

مراجع تقلید فرموده اند: هرگونه قاچاقی حرام است و باید از آن اجتناب شود و در صورتی که شرایط وجود دارد، باید شخص قاچاقچی را نهی از منکر کنند و جلوی این کار گرفته شود.^۱

س: متأسفانه امر رشوه توسط قاچاقچیان بین برخی ارگانهای دولتی شایع گشته است، چه توصیه‌ای برای این افراد دارید؟

ج: گرفتن رشوه در این زمینه گناه مضاعف دارد و بر همگان لازم است امر به معروف و نهی از منکر را فراموش نکنند.^۲

توصیه‌هایی به مسئولین

۱. تا به کالای خارجی به صورت ضروری نیازمند نشده‌ایم، از واردات آن خودداری شود.
۲. تبلیغ بیشتر کالاهای داخلی به نحوی که مردم به

۱. با استفاده أجوبة الاستفتائات، آیت الله خامنه‌ای، ص ۴۸۵، س ۱۹۸۲؛ مجمع المسائل، آیت الله سید محمد رضا گلپایگانی، ج ۲، ص ۱۴، س ۱۳؛ آیت الله مکارم: www.makarem.ir.
 ۲. استفتائات جدید، آیت الله مکارم، ج ۳، ص ۶۲۰، س ۱۷۷۹.

- خرید آنها اشتیاق بیشتری پیدا کنند.
۳. اگر مسئولین کشور اقدام به خرید کالاهای داخلی کنند، مردم نیز از آنها یاد می‌گیرند و از کالاهای خارجی کمتر استفاده می‌کنند.
۴. اگر کیفیت تولیدات و کالاهای داخلی بهتر شود، یقیناً مردم به سمت خرید کالاهای خارجی نمی‌روند.
۵. در میان بسته‌بندی کالاهای ایرانی صادراتی، فیلم‌ها یا نرم‌افزارهایی قرار داده شود که علاوه بر تبلیغ کالاهای ایرانی، فرهنگ غنی اسلام را نیز به دنیا معرفی شود.

آدرس دفاتر مراجع تقلید

مقام معظم رهبری

سایت: www.leader.ir

نشانی الکترونیکی: info_leader@liader.ir

تلفن: ۳۷۷۴۶۶۶۶ - (۰۲۵)

آیت الله سیستانی

سایت: www.sistani.org

نشانی الکترونیکی: farsi@sistani.org

تلفن: ۳۷۷۴۱۴۱۵ - (۰۲۵)

استفتاء پیامکی: ۰۹۱۹۸۵۰۷۵۰۰

آیت الله شبیری زنجانی

سایت: www.zanjani.ir

نشانی الکترونیکی: zanjani.tamas@gmail.com

تلفن:

۳۷۷۴۰۳۲۳ و ۳۷۷۴۰۳۲۲ و ۳۷۷۴۰۳۲۱ - (۰۲۵)

استفتاء پیامکی: ۵۰۰۰۱۰۴۰

آیت الله مکارم شیرازی

سایت: www.Makarem.ir

تلفن: ۳۷۸۴۰۰۰۳ - (۰۲۵)

استفتاء پیامکی: ۱۰۰۰۰۱۰۰

آیت الله وحید خراسانی

سایت: www.wahidkhorasani.com

تلفن: ۳۷۷۴۲۴۴۵ و ۳۷۷۴۰۶۱۱ - (۰۲۵)

آیت الله نوری همدانی

سایت: www.noorihamedani.com

تلفن: ۳۷۷۴۱۸۵۰ - (۰۲۵)

استفتاء پیامکی: ۳۰۰۰۴۸۴۴

آیت الله صافی گلپایگانی

سایت: www.saafi.net

تلفن: ۳۷۴۷۹ - (۰۲۵)

استفتاء پیامکی: ۳۰۰۰۷۴۷۹

منابع

الف. کتابها

۱. أجوبة الاستفتاءات، سید علی حسینی خامنه‌ای، دفتر معظم له، قم، چاپ اول، ۱۴۲۴ق.
۲. احکام روابط زن و مرد، سید مسعود معصومی، انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، چاپ ۳۱، زمستان ۱۳۸۲.
۳. احکام و آداب سینما و فیلمسازی، سعید عباس زاده، انتشارات نور السجاد علیه السلام، چاپ اول، ۱۳۸۳ش.
۴. استفتاءات جدید، جواد بن علی تبریزی، چاپ اول.
۵. استفتاءات جدید، ناصر مکارم شیرازی، انتشارات مدرسه امام علی بن ابی طالب علیه السلام، چاپ دوم، ۱۴۲۷ق.
۶. استفتاءات، سید روح الله موسوی خمینی، دفتر انتشارات اسلامی وابسته به جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، چاپ پنجم، ۱۴۲۲ق.

۷. استفتائات، محمد تقی بهجت فومنی گیلانی، دفتر حضرت آیت الله بهجت، چاپ اول، ۱۴۲۸ق.
۸. اصول کافی، محمد بن یعقوب کلینی، انتشارات دارالکتب الإسلامیه، تهران، چاپ چهارم، ۱۴۰۷ق.
۹. اطیب البیان فی تفسیر القرآن، سید عبدالحسین طیب، انتشارات اسلام، چاپ دوم، ۱۳۷۸ش.
۱۰. تحریر الوسیله، سید روح الله موسوی خمینی، مؤسسه مطبوعاتی دارالعلم، چاپ اول.
۱۱. تحف العقول، حسن بن علی بن شعبه حرانی، محقق و مصحح: علی اکبر غفاری، جامعه مدرسین، قم، چاپ دوم، ۱۴۰۴ق.
۱۲. تفسیر المعین للواعظین و المتعظین، محمد هویدی بغدادی، انتشارات ذوی القربی، چاپ اول.
۱۳. تفسیر کنز الدقائق و بحر الغرائب، محمد بن محمد رضا قمی مشهدی، سازمان چاپ و انتشارات وزارت ارشاد اسلامی، چاپ اول، ۱۳۶۸ش.
۱۴. تفسیر نمونه، ناصر مکارم شیرازی، دارالکتب الإسلامیه، چاپ اول، ۱۳۷۴ش.
۱۵. توضیح المسائل محشّی، سید روح الله موسوی خمینی، دفتر انتشارات اسلامی وابسته به جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، چاپ هشتم، ۱۴۲۴ق.
۱۶. توضیح المسائل، حسین وحید خراسانی، مدرسه امام

- باقر علیه السلام، چاپ نهم، ۱۴۲۸ق.
۱۷. توضیح المسائل، سید روح الله موسوی خمینی، چاپ اول، ۱۴۲۶ق.
۱۸. توضیح المسائل، محمد تقی بهجت فومنی گیلانی، انتشارات شفق، چاپ ۹۲، ۱۴۲۸ق.
۱۹. توضیح المسائل، ناصر مکارم شیرازی، انتشارات مدرسه امام علی بن ابی طالب علیه السلام، چاپ ۵۲، ۱۴۲۹ق.
۲۰. جامع الأحكام، لطف الله صافی گلپایگانی، انتشارات حضرت معصومه علیها السلام، چاپ چهارم، ۱۴۱۷ق.
۲۱. جامع المسائل، محمد فاضل لنکرانی موحدی، انتشارات امیر قلم، چاپ یازدهم.
۲۲. دعائم الإسلام، نعمان بن محمد مغربی بن حیون، محقق و مصحح: آصف فیضی، مؤسسه آل البيت علیهم السلام، چاپ دوم، ۱۳۸۵ق.
۲۳. صحیفه امام خمینی، مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، تهران.
۲۴. عیون الحکم و المواعظ، علی بن محمد لیثی واسطی، محقق و مصحح: حسین حسنی بیرجندی، دار الحدیث، چاپ اول، ۱۳۷۶ش.
۲۵. فتح الأبواب بین ذوی الألباب و بین ربّ الأرباب، سید علی بن موسی بن طاووس، محقق و مصحح: حامد خفاف، مؤسسه آل البيت علیهم السلام، چاپ اول، ۱۴۰۹ق.

۲۶. فقه المنسوب إلى الإمام الرضا عليه السلام، محقق و مصحح و نشر: مؤسسه آل البيت عليه السلام، چاپ اول، ۱۴۰۶ق.
۲۷. مجمع المسائل، سيد محمدرضا موسوی گلپایگانی، انتشارات دارالقرآن الکریم، چاپ دوم، ۱۴۰۹ق.
۲۸. محجة البيضاء، ملامحسن فیض کاشانی، دفتر انتشارات اسلامی، قم، چاپ چهارم، ۱۴۱۷ق.
۲۹. من لا یحضره الفقیه، محمد بن علی بن بابویه، محقق و مصحح: علی اکبر غفاری، دفتر انتشارات اسلامی وابسته به جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، چاپ دوم، ۱۴۱۳ق.
۳۰. منهاج الصالحین، سید علی حسینی سیستانی، دفتر معظم له، چاپ پنجم، ۱۴۱۷ق.
۳۱. نهج البلاغة (صبحی صالح)، محمد بن حسین شریف رضی، محقق و مصحح: فیض الإسلام، انتشارات هجرت، چاپ اول، ۱۴۱۴ق.
۳۲. هنراز دیدگاه مقام معظم رهبری، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ۱۳۷۴ش.
۳۳. یکصد و چهارده نکته درباره نماز، محسن قرائتی، مرکز فرهنگی درسهایی از قرآن، چاپ نوزدهم، ۱۳۸۹ش.

ب. مجلات

ماهنامه موعود، ماهنامه فرهنگی، اعتقادی و اجتماعی،
سال دوازدهم، شماره ۸۷، اردیبهشت ۱۳۸۷.

ج. سایتها

www.Etstm.ir

www.khamenei.ir

www.leader.ir

www.porseman.org

www.Imam-khomeini.com

www.sistani.org

www.makarem.Ir

www.ircg.ir

www.islammovie.ir

www.tebyan.net

www.jahannews.com

www.old.mouood.org

www.saafi.org

www.irica.gov.ir

www.farsnews.com

www.irdc.ir

www.mapnagroup.com

www.CyberPolice.ir

www.askquran.ir

www.gerdab.ir

www.rasekhood.net

www.ejtema.ch\iribtv.ir